

Kommunstyrelsen

Handlingsprogram för förebyggande verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige

1. Handlingsprogram för förebyggande arbete enligt lagen om skydd mot olyckor antas.
2. ”Handlingsprogram för olycksförebyggande verksamhet enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor” KSKF/2019:288 upphör att gälla.

Sammanfattning

Samtliga remissinstanser ställer sig positiva till handlingsprogram för förebyggande verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor. Efter remittering har en rad synpunkter inkommit. Ett stycke har tillkommit i kap 8 där Eskilstunas utredning av olyckor beskrivs. Faktafel, formuleringar, stavfel, mindre kompletteringar och liknande synpunkter har genomgående ändrats.

Processutvecklingsgrupp samhällsskydd och beredskap kommer att ta fram en åtgärdslista med ansvarsfördelning riktad till samtliga förvaltningar och bolag.

Ärendebeskrivning

Bestämmelserna i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) innehåller de skyldigheter och åtgärder som stat, kommun och enskilda ska vidta för skydd mot olyckor. Lagen omfattar förebyggande verksamhet, räddningstjänst samt efterföljande åtgärder.

Enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor 3 kap 3§ är Eskilstuna kommun skyldig att ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet. I programmet ska målet för kommunens förebyggande verksamhet anges, samt de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser. I programmet ska också anges hur kommunens förebyggande verksamhet är ordnad och hur den planeras.

Uppdatering av lagen om skydd mot olyckor genererade förändringar i hur kommunen ska arbeta med handlingsprogrammet. Förändringen ledde till tydligare styrning från myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) gällande innehåll och struktur i

handlingsprogrammet. MSB kommer även vara tillsynsmyndighet för handlingsprogrammet för att säkerställa att kommunen arbetar på ett korrekt sätt. Förändringarna i lagen medför även att programmet endast behöver uppdateras vid större förändringar inom kommunen. Detta innebär att handlingsprogrammet kommer att gälla tills vidare men kommer att ses över vart fjärde år för att säkerställa att inga större förändringar inom kommunen har skett.

I 1 kap. 1 och 3a §§ LSO anges de nationella målen och syftet med den verksamhet som ska bedrivas enligt lagen:

- Bestämmelserna i denna lag syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.
- Förebyggande verksamhet som staten och kommunerna ansvarar för enligt denna lag ska planeras och organiseras så att den effektivt bidrar till att förebygga bränder och andra olyckor samt förhindra eller begränsa skador till följd av bränder och andra olyckor. Särskild vikt ska läggas vid att förhindra allvarliga skador och människors död.

Kommunfullmäktige i Eskilstuna kommun ska besluta om handlingsprogram enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

Yttranden

Före beslut har handlingsprogrammet remitterats till en rad instanser, enligt sändlista nedan.

Samtliga remissinstanser ställer sig positiva till handlingsprogram för förebyggande verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor. Efter remittering har en rad synpunkter inkommit. Ett stycke har tillkommit i kap 8 där Eskilstunas utredning av olyckor beskrivs. Faktafel, formuleringar, stavfel mindre kompletteringar och liknande synpunkter har genomgående ändrats och kommenteras inte nedan.

Processutvecklingsgrupp samhällsskydd och beredskap kommer att ta fram en åtgärdslista med ansvarsfördelning riktad till samtliga förvaltningar och bolag.

Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden

Nämnden vill lyfta vikten av stöd från kommunledningskontoret till förvaltningarna i att ta fram konkreta verksamhetsspecifika mål samt aktiviteter kopplade till dessa.

Förskolenämnden

Nämnderna ser positivt på att programmet anser att stadsbyggnadsförvaltningens pågående arbete med säkerhet för gångtrafikanter och cyklister bör fortsätta med fokus på att förbättra säkerheten vid identifierade problemområden. Nämnderna delar även programmets syn på a-traktorer och elsparkcyklar som en ny utmaning för kommunens trafiksäkerhetsarbete. Många av dessa fordon, liksom mopedbilar, finns ofta i förskolans närhet. Nämnden ser därför fram emot ett fortsatt arbete tillsammans

med stadsbyggnadsförvaltningen för att förebygga allvarliga olyckor där dessa fordon ingår.

Grundskolenämnden

Grundskolenämnden kommer ta ett fortsatt ansvar för minska risken för drunkningstillbud genom att öka simkunnigheten bland kommunens unga genom den simundervisning, badvett och hantering av nödsituationer vid vatten som erbjuds under skoltid. Nämnden vill även belysa att behovet av tider för simundervisning i våra simhallar är större än tillgången.

Nämnden påpekar även att många av Eskilstunas grundskoleelever går eller cyklar till skolan och ser således positivt på att programmet anser att stadsbyggnadsförvaltningens pågående arbete med säkerhet för gångtrafikanter och cyklister bör fortsätta med fokus på att förbättra säkerheten vid identifierade problemområden.

Nämnden delar programmets syn på a-traktorer och elsparkcyklar som en ny utmaning för kommunens trafiksäkerhetsarbete. Många av dessa fordon, liksom mopedbilar, används av ungdomar och finns på så sätt i ofta i grundskolans närhet. Nämnden ser därför fram emot ett fortsatt arbete tillsammans med stadsbyggnadsförvaltningen för att förebygga allvarliga olyckor där dessa fordon ingår.

Gymnasienämnden

Nämnden delar programmets värdering/avvägning att verksamheten med att minska risker för bränder i skolor och förskolor ständigt behöver fortgå med anledning av de stora konsekvenser sådana olyckor kan leda till. Detsamma gäller arbetet för att förhindra och minska antalet anlagda bränder, som ligger på en hög nivå i jämförelse med riket.

Nämnden anser att det är viktigt att alla elever och all personal kan ta sig till skolan ett trafiksäkert sätt. Att ombesörja säkerheten för oskyddade trafikanter är därför särskilt viktigt. Nämnden ser således positivt på att programmet anser att stadsbyggnadsförvaltningens pågående arbete med säkerhet för gångtrafikanter och cyklister bör fortsätta med fokus på att förbättra säkerheten vid identifierade problemområden.

Nämnden delar även programmets syn på a-traktorer och elsparkcyklar som en ny utmaning för kommunens trafiksäkerhetsarbete. Många av dessa fordon, liksom mopedbilar, används av ungdomar och finns på så sätt i ofta i gymnasieskolans närhet. Nämnden ser därför fram emot ett fortsatt arbete tillsammans med stadsbyggnadsförvaltningen för att förebygga allvarliga olyckor där dessa fordon ingår.

Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden ser att handlingsprogrammet har en tydlig utgångspunkt i svensk lag och kultur- och fritidsnämnden har därför inget att erinra till handlingsprogrammets huvudsakliga innehåll.

I handlingsprogrammets kapitel Stöd för den enskilde uttrycks att ”Kultur- och fritidsnämnden kostnadsfritt tillhandahåller flytvästar och säkerhetsutrustning för vistelse på is till kommunens invånare”. I nuläget tillhandahåller kultur- och fritidsförvaltningen genom fritidsbanken kostnadsfritt sådan utrustning till allmänheten. Kultur- och fritidsnämnden vill framhålla att om efterfrågan att låna sådan utrustning ökar så kan resurserna behöva öka för att kunna möta ett sådant behov.

Miljö- och räddningstjänstnämnden

Miljö- och räddningstjänstnämnden har följande synpunkter:

- Under 6. Mål är en av punkterna inte ett mål i sig utan utgör förutsättningen för målet som kommer i efterföljande punkt. Stycket bör därför inte utformas som en punkt eller ha ansvarig nämnd.
- Under 6. Mål är ett av målen inte relevant för samtliga nämnder.

Handlingsprogrammet har ändrats utifrån nämndens synpunkter.

Socialnämnden

Socialnämnden ställer sig positiva till den föreslagna planen och har inga tillägg. Nämnden anser att målen i planen är välformulerade och att det är bra med beskrivning av vilka förvaltningar som berörs. Även tydligheten i hur förvaltningarna förväntas arbeta med planering och uppföljning inom området uppskattas samt att arbetet tas in i befintligt årshjulsarbete.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden gör bedömningen att handlingsprogrammet är bra genomarbetat och skapar en tydlighet inom det olycksförebyggande området. Nämnden har följande synpunkter:

- I avsnitt 4.1 (övergripande) efterlyser nämnden hänvisning till om räddningstjänsten har larmats eller inte.
- På två ställen i avsnitt 4.4 (trafikolycka) vill nämnden att texten kompletteras med att det är olyckor där räddningstjänsten larmas samt att påpeka att mörkertalet för gående och cyklisters singelolyckor är stort.
- I avsnitt 5 (värdering) påpekar nämnden att det är otydligt hur samhällsplaneringen ska minska inverkan på grund av stormar.
- I avsnitt 6 (mål) anser nämnden att vissa mål har en otydlig koppling till nämndens verksamhet och menar att det inte finns något enkelt sätt att bedöma om nämnden har bidragit till måluppfyllelse eller inte.

Handlingsprogrammet har reviderats enligt nämndens förslag. En kommentar till punkten som rör 6. Mål är att alla nämnder och bolag som har verksamhet inomhus och utomhus behöver hjälpas åt att förebygga bränder.

Torshälla stads nämnd

Torshälla stads nämnd lämnar samma synpunkter som stadsbyggnadsnämnden och kultur- och fritidsnämnden samt påpekar att texten inte på alla ställen har inkluderat Torshälla, vilket har korrigerats i revideringen.

Vård- och omsorgsnämnden

Vård- och omsorgsnämnden påpekar att brukare och patienter som finns inom nämndens verksamheter är att räkna som särskilt riskutsatta. Förvaltningens har en säkerhetsorganisation vars syfte är att tillgodose behovet av säkerhet och stödja samtliga medarbetare i säkerhetsarbetet så att skador på brukare/patienter, medarbetare eller egendom kan förebyggas. Nämnden ser det som angeläget att verksamheterna får stöd från kommunledningskontoret i detta arbete.

Vidare nämner vård- och omsorgsnämnden äldreomsorgens hemtjänst ett samarbete med räddningstjänsten som handlar att systematiskt identifiera personer som är särskilt utsatta. De åtgärder som gjorts i samband med detta har haft stor effekt på det brandförebyggande arbetet. En synpunkt som vård- och omsorgsnämnden vill framföra är att det måste tydliggöras roller och ansvar för dessa åtgärder samt fattas beslut om hur brandskyddsutrustning ska finansieras för riskutsatta grupper i ordinärt boende.

Ett av målen i programmet, som åläggs samtliga nämnder, är att ”ingen ska omkomma eller skadas allvarligt på statliga vägar”. Vad detta mål skulle kunna betyda för vård- och omsorgsnämndens verksamheter behöver förtydligas.

Eskilstuna Kommunfastigheter AB

Lämnade inga synpunkter.

Eskilstuna Energi och Miljö AB

Eskilstuna Energi och Miljö kommenterar att kommunens förebyggande skydd gällande dricksvatten behöver belysas mer samt att exempel på komplexa olyckor behöver kompletteras med kemikalieolycka inom vattenskyddsområde samt brand i produktionsanläggningar av värme och el. Vidare anser de att solceller på fastighetstak kopplat till brandrisk behöver lyftas samt att ett kartlager som visar var solceller finns bör införas ur brandsynpunkt.

Synpunkterna har översiktligt arbetats in i handlingsprogrammet.

Destination Eskilstuna AB

Destination Eskilstuna har valt att inte svara på remissen.

Eskilstuna Logistik och Etablering

Eskilstuna Logistik och Etablering kommenterade att det är faktafel gällande flygplatsen i handlingsprogrammet. Detta har korrigerats vid revideringen.

Styrelsen menar att eftersom programmet tar upp brottsliga bilbränder bör även skjutningar tas upp. Vidare anges förhöjd risk med elbilsladdare och då bör även solceller på yttertak tas med i programmet.

Det finns tydliga direktiv från MSB vad handlingsprogrammet ska innehålla. Kommunens trygghetsarbete tas upp på ett översiktligt sätt.

Räddningstjänsten Mälardalen

Lämnade inga synpunkter.

Region Sörmland

Lämnade inga synpunkter.

Länsstyrelsen Södermanland

Lämnade inga synpunkter.

Trafikverket

4.1 Övergripande: Trafikverket vill uppmärksamma att omdirigering av transittrafik med farligt gods kan ske på kommunal omledningsväg samt att transporter med farligt gods kan förkomma på järnvägarna. Trafikverket anser att hänsyn ska tas till de rekommendationer som finns i Länsstyrelsen Södermanlands vägledning Farligt gods, gällande skyddsavstånd till transportled med farligt gods för att samhällsplaneringen ska bidra till bland annat säkrare boendemiljöer.

Trafikverket önskar komplettera punktlistan med en punkt angående Kvicksundsbron som samt en mening om ett olycksdrabbat vägavsnitt.

4.4 Trafikolycka: Trafikverket delar inte uppfattningen att biltrafiken framöver minskar, om antalet innevånare i kommunen fortsättningsvis kommer att öka. Avsnittet kan med fördel kompletteras med uppgift om andelen singelolyckor vad gäller gång- och cykel. Framöver bör även statistik gällande A-traktorer och elsparkcyklar tas fram. Ett tillägg till de övriga omständigheter som nämns som orsak till trafikolycka är is- och frosthalka.

Övriga frågor som Trafikverket tar upp är hur handlingsprogrammet innefattar kommunens verksamhet och ansvar under gråzon och höjd beredskap, samt problematiken med spårsprung och suicid vid järnvägstrafik.

Vi kommer att ta denna fråga i beaktande vid kommande revidering.

Kustbevakningen

Kustbevakningen menar att handlingsprogrammet lyfter fram risker och sårbarheter i samband med sjötrafik och risken för ett utsläpp direkt i hav på ett bra sätt. Det är positivt att det finns med då det är viktigt att medvetandegöra risken för utsläpp och andra olyckor på liknande områden och verksamheter. Myndigheten påpekar att former för förebyggande arbete med Kustbevakningen och andra statliga räddningstjänstorganisationer inte berörs.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

MSB yttrar sig dels om handlingsprogrammets struktur utifrån kraven i beslutade föreskrifter, dels övergripande om innehållet utifrån kraven i föreskrifterna. En djupare granskning av innehållet eller om alla delar i de allmänna råden efterlevs har inte gjorts, ej heller prövas hur kommunen lever upp till de nationella eller lokala målen. MSB:s samrådsyttrande ska ses som ett stöd för kommunernas färdigställande av handlingsprogrammet och inte som ett yttrande eller föreläggande utifrån att tillsyn

har bedrivits över kommunens åtaganden. Ett tillsynsärende kan dock alltid initieras om MSB finner anledning till det, utifrån ett antaget handlingsprogram, andra dokument eller av andra anledningar.

MSB har synpunkter på att visst innehåll saknas utifrån föreskrifterna. Exempelvis saknas en beskrivning av arbetet med olycksundersökningar. Dessa synpunkter ledde till en genomgång av MSB:s handledning samt ett tillägg i kap 8 med beskrivning av hur arbetet med olycksundersökningar bedrivs som författades i samråd med räddningstjänsten.

Sjöfartsverket

Sjöfartsverket påpekar att det inte finns någonting för myndigheten att ta ställning till, då Eskilstuna kommun inte inkommit med bilaga C Hamnar och dess gränser i vatten.

Konsekvenser för hållbar utveckling och en effektiv organisation

Genom att kommunens räddningstjänst och kommunkoncernen arbetar med lagen om skydd mot olyckor förebyggs olyckor och kostnader för faktiska händelser minskar. Genom uppföljning och åtgärdsplaner skapas en hållbar utveckling med fokus på trygghet och säkerhet.

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Tommy Malm
Kommundirektör

Lena Lundberg
Administrativ direktör

Beslutet skickas till:

Samtliga nämnder
Samtliga bolag
Kommunstyrelsen, kommunledningskontoret, ledningsstaben

Räddningstjänstorganisationer

Räddningstjänsten Mälardalen
Räddningstjänsten Flens kommun
Räddningstjänsten Strängnäs kommun
Västra Sörmlands Räddningstjänst

Statliga/regionala myndigheter

Region Sörmland
Kustbevakningen
Länsstyrelsen Södermanlands län
Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap
Polisregion Öst
Sjöfartsverket
Trafikverket
Statens geologiska institut

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Övriga

Svenska livräddningssällskapet

STYRDOKUMENT

Handlingsprogram för förebyggande verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor

Beslutad när	
Beslutad av	
Diarienummer	KSKF/2021:309
Ersätter	
Gäller för	Samtliga nämnder och följande bolag
Gäller fr o m	
Gäller t o m	Tills vidare
Dokumentansvarig	Lena Lundberg
Uppföljning	

Program

Ett program är ett styrande dokument som ska visa en färdriktning genom att innehålla vad som ska uppnås inom ett område. Det tar inte ställning till utförande, prioriteringar och metoder. Program ska vara långsiktiga och ej tidsbegränsade. Om det ska vara kommun- och/eller koncernövergripande ska det beslutas av kommunfullmäktige, i annat fall av berörd nämnd.

Plan

En plan är ett styrande dokument som ska visa en färdriktning genom att innehålla konkreta mål och riktlinjer samt vara tidsbegränsad. Om den ska vara kommun- och/eller koncernövergripande ska den beslutas av kommunfullmäktige, i annat fall av berörd nämnd.

Policy

En policy är ett styrande dokument som ska visa ett övergripande förhållningssätt och som ska tjäna som vägledning inom ett område, med angivande av övergripande mål och värden som ska eftersträvas. Policys ska vara långsiktiga, ej tidsbegränsade och beslutas av kommunfullmäktige.

Riktlinje

En riktlinje är ett styrande dokument som ska säkerställa ett korrekt agerande och god kvalitet i handläggning och utförande. Riktlinjer kan vara tidsbegränsade eller ej tidsbegränsade. Om den ska vara kommun- och/eller koncernövergripande ska den beslutas av kommunfullmäktige, i annat fall av berörd nämnd.

Ämnesområde och bakgrund

Detta är Eskilstuna kommuns handlingsprogram för förebyggande verksamhet. Enligt 3 kap. 3 § i Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) ska kommunen anta sådant program, i vilket målen för kommunens verksamhet, samt de risker för olyckor som kan leda till räddningsinsatser, ska anges. Handlingsprogrammet ska också beskriva hur verksamheten är ordnad och planerad, och betraktas som kommunalt styrdokument.

Handlingsprogram för olycksförebyggande verksamhet

Programmet syftar till att kartlägga och stärka kommunens olycksförebyggande arbete inom olyckstyperna brand i byggnad, brand utomhus, trafikolycka, utsläpp med farliga ämnen, naturolycka samt drunkningsolycka.

Gällande lagstiftning eller annan rättslig reglering

Handlingsprogrammet regleras av 3 kap. i Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO). Där framgår det att detta program ska genomgå tillsyn av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Förhållande till redan fattade politiska beslut

Handlingsprogram för räddningstjänst enligt lagen om skydd mot olyckor (beslutades i juni 2022) är systerdokumentet som fokuserar på den operativa förmågan som är kopplat till

Handlingsprogram för olycksförebyggande verksamhet enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor. Detta dokument kommer att ersättas i och med att föreliggande dokument antas.

Innehåll

1. Inledning.....	4
2. Beskrivning av kommunen	4
3. Styrning av skydd mot olyckor	6
4. Risker	6
4.1 Övergripande.....	6
4.2 Brand i byggnad.....	8
4.3 Brand utomhus.....	11
4.4 Trafikolycka	13
4.5 Olycka med farliga ämnen.....	14
4.6 Naturolycka	16
4.7 Drunkning.....	17
5. Värdering.....	18
6. Mål	21
7. Förebyggande – förmåga och verksamhet.....	23
7.1 Tillsyn.....	23
7.2 Stöd till den enskilde	24
7.3 Rengöring och brandskyddskontroll.....	26
7.4 Övriga förebyggande åtgärder	26
8. Uppföljning, utvärdering och lärande	30
Bilaga A: Dokumentförteckning	31
Bilaga B: Beskrivning av samråd	32

1. Inledning

Detta är Eskilstuna kommuns handlingsprogram för förebyggande verksamhet. Enligt 3 kap. 3 § i Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) ska kommunen anta sådant program, i vilket målen för kommunens verksamhet, samt de risker för olyckor som kan leda till räddningsinsatser, ska anges. Handlingsprogrammet ska också beskriva hur verksamheten är ordnad och planerad, och betraktas som kommunalt styrdokument. Handlingsprogram för räddningstjänst utgör ett eget dokument.

2. Beskrivning av kommunen

Följande beskrivning av Eskilstuna kommun innehåller uppgifter som är hämtade från kommunens riskutredning beträffande olyckor som kan leda till räddningsinsats (se Bilaga A: Dokumentförteckning).

Eskilstuna kommun har ökande befolkning på idag cirka 107 000 personer. Majoriteten av dessa invånare bor inom Eskilstuna och Torshälla tätort, men det finns också en landsbygd med mindre orter såsom Ärla, Hällberga, Näshulta, Sundbyholm, Kjula, Tumbo, Västermo och Kvicksund. Andelen invånare över 80 år var 31 december 2020 5,2 % för Eskilstuna kommun. Befolkningen inom kommun förväntas enligt prognos öka i samtliga åldersgrupper men mest i åldersgruppen 80 år och äldre. Inom denna grupp förväntas antalet personer öka med 43 % redan till år 2030. I Eskilstuna kommun är andelen utrikesfödda 26,3 %.

Eskilstuna kommun har en yta på cirka 1 100 km² där 7,5 % utgör bebyggd mark; 57,7 % skog; 27,4 % jordbruksmark; och 7,4 % övrig mark. Eskilstuna kommun gränsar i väster mot Hjälmarens och i norr mot Mälaren. Eskilstunaån som är över 3 mil lång rinner genom de centrala delarna av Eskilstuna och Torshälla och utgör den huvudsakliga avrinningen från Hjälmarens. Hjälmarens nivå regleras genom Hyndevadsdammen och i ån finns åtta dammar och ett antal vattenkraftverk. Området runt Mälaren är ett riskområde för översvämning. Inom Eskilstuna kommun finns dessutom på flera håll markförhållanden med sådana jordartstyper som ger förutsättningar för skred.

Mälaren är dricksvattentäkt för drygt två miljoner människor i området, men Eskilstuna kommuns dricksvatten kommer huvudsakligen från Hjälmarens och Bälgvikensjön genom Hyndevads vattenverk samt några mindre vattenverk i Ärla, Bälgviken, Alberga och Österby.

Inom Eskilstuna kommun finns 21 naturreservat med varierande växtlighet och djurliv, och ett antal andra skyddsområden som är känsliga för olje- eller kemikalieutsläpp.

Runt om i kommunen finns bebyggelse med kulturhistoriska värden, till exempel utmed Eskilstunaån, i stadsdelen Gamla Staden, Rademachersmedjorna, och Gamla Torshälla. På landsbygden återfinns även slott och byar med stora kulturhistoriska värden.

I Eskilstuna kommun är de viktigaste vägarna motorvägen och motortrafikleden E20, riksväg 56 och riksväg 53. Person- och godstrafiken på landsväg sker i huvudsak på E20 och länsvägarna mot Västerås, Katrineholm och Nyköping. I fråga om järnvägen är det persontransporter som dominerar på Svealandsbanan. TGOJ-banan som sträcker sig i nord-sydlig riktning har utöver persontågstrafiken även en större andel tunga godstransporter. Pendling sker till och från framför allt Stockholm och Västerås. En rangerbangård finns i centrala Eskilstuna för godstrafik, vilken rangerar bland annat farligt gods.

Eskilstuna flygplats i Kjula har viss civil flygverksamhet och finns inom området för Eskilstuna Logistikpark. Den fortsatta verksamheten är för närvarande under utredning. De tre transportsystemen järnväg, motorväg och flyg förbinds i Eskilstuna Logistikpark. I Folkesta återfinns Eskilstuna kombiterminal.

På Mälaren går båttrafik med farligt gods till och från hamnar i Västerås och Köping. I Eskilstuna kommun finns inga industri- eller oljehamnar, men det finns gästhamnar i Sundbyholm, Torshälla och Mälarmönan i Mälaren, och gästhamnen Stora Kvislaholmen i Hjälmaran.

I Eskilstuna kommun finns tio farliga verksamheter som omfattas av krav och skyldigheter enligt 2 kapitlet 4§ i Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO). Nio är Seveso-anläggningar och två av dessa omfattas av den högre kravnivån i Sevesolagen.

I Eskilstuna ligger länets största sjukhus Mälarsjukhuset och kriminalvårdsanstalten Hällby som är en klass 1-anstalt. I kommunen finns även närmare 100 samlingslokaler såsom köpcentrum, nattklubbar och idrottsanläggningar. Exempel på sådana anläggningar är Munktellbadet, Motorstadion, Sundbyholm Travbana, Munktellarenan, Stiga Sports Arena, Tunavallen, Lokomotivet, Tuna Park köpcentrum, ICA Maxi Stormarknad, Coop Forum och Leos Lekland.

I kommunen finns 24 badplatser för allmänheten, men även andra ställen där allmänheten badar, i till exempel grusgropen i Hällby.

3. Styrning av skydd mot olyckor

Detta handlingsprogram är antaget 2022-xx-xx av kommunfullmäktige i Eskilstuna kommun och gäller till tillsvidare eller till dess att det ersätts av ett nytt. Handlingsprogrammet ska revideras vid större förändringar eller minst en gång per mandatperiod. Kommunens ansvar för olycksförebyggande arbete enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) åligger som utgångspunkt kommunledningskontoret. Samordningsansvaret för att förebygga trafikolyckor, utsläpp av farliga ämnen och naturolyckor ligger på stadsbyggnadsnämnden, samordningsansvaret för vattensäkerhet på kultur och fritidsnämnden, och för brand i byggnad och brand utomhus ansvarar miljö- och räddningstjänstnämnden för samordningen. Den senare är även den nämnd som ansvarar för kommunens tillsyn enligt LSO. Eskilstuna Energi och Miljö har ansvar för brandvattenförsörjning genom fungerande brandpostnät i tätorter.

Enligt 2 kap 7 § i förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor får en länsstyrelse och en kommun meddela föreskrifter om förbud helt eller delvis mot eldning utomhus samt om liknande förebyggande åtgärder mot brand. Vakthavande räddningschef har givits delegation av miljö- och räddningstjänstnämnden att besluta om eldningsförbud utomhus för Eskilstuna kommun och samma funktion har regelbundet samråd med länsstyrelsen så att några motstridiga beslut i frågan inte ska fattas.

4. Risker

I detta kapitel presenteras en identifiering av olyckstyper som kan leda till räddningsinsats enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO). Olyckor som sker till vardags såväl som sällanhändelser har inkluderats. De olyckstyper som tas upp och fördjupas i underolyckstyper är Brand i byggnad, Brand utomhus, Trafikolycka, Olycka med farliga ämnen, Naturolycka och Drunkning. Uppgifterna har hämtats från den utförligare riskanalys som finns beskriven i Bilaga A: Dokumentförteckning.

4.1 Övergripande

Riskbilden inom kommunens geografiska ansvarsområde är både komplex och förändrar sig ständigt. Inom det geografiska området finns skog, sjöar och vattendrag, men även viss höghusbebyggelse, stora industrier och några stora publika anläggningar. Det finns också både stadsbebyggelse, tätort och

landsort, vilket innebär en differentierad riskbild. Andelen äldre invånare ökar. Dessa är högt representerade bland de som skadas eller omkommer till följd av brand. Några av de mest framträdande förhållandena som identifierats kunna leda till stora eller komplexa olyckor i Eskilstuna kommun är:

- Industrier som klassas som farlig verksamhet och transporter av farligt gods där verksamheterna många gånger pågår i eller i närheten av tätbebyggda områden. Detta ställer krav på balans mellan planerade exploateringar och riskmedvetande i form av säkerhet i den fysiska planeringen.
- Ett ökande antal olyckor och andra händelser till följd av extrema väderhändelser. Inom kommunens geografiska område finns dessutom områden som är känsliga för skred och översvämning.
- Anläggningar där det tidvis vistas många människor och där en brand kan få stora konsekvenser för människors liv och hälsa.
- Kviksundsbron utgör en viktig transportled för väg, järnväg och sjöfart. Här finns många risker såväl trafikala som miljömässiga.
- Olyckor som sker i produktions- och distributionsanläggningar för samhällsviktig verksamhet till exempel el, VA och värme.

Under den senaste femårsperioden inträffade årligen cirka 1 300 olyckor som föranledde räddningsinsatser i Eskilstuna kommun. Störst antal räddningsinsatser görs inom Eskilstuna kommun till olyckstyperna brand eller brandtillbud utomhus, därefter trafikolyckor, efterföljt av brand eller brandtillbud i byggnad. I jämförelse med riksgenomsnittet per 1 000 invånare ligger Eskilstuna kommun lägre vad gäller trafikolyckor men högre vad gäller brand eller brandtillbud utomhus. Bland bränder och brandtillbud utomhus sker en stor del av dem i fordon eller i skog och mark, men någon tydlig ökning eller minskning av antalet insatser de senaste åren har inte gått att se.

De senaste tio åren har antalet bränder eller brandtillbud i byggnader varierat mellan 90 och 120 larm per år. Det finns en viss nedåtgående trend i antalet larm under denna tidsperiod. Brand i bostad utgör 60 % av alla byggnadsbränder i kommunen och bland dessa är flerbostadshus den dominerande bostadstypen. De senaste tio åren har åtta personer omkommit i brand i byggnad, varav sju i bostadsbränder. Fyra av dem omkom i flerbostadshus, två i villa, en i fritidshus och en i vårdmiljö. I framtiden förväntas antalet bostäder öka och med en ökande äldre befolkning finns skäl att tro att utvecklingen av bränder och brandtillbud kommer fortsätta enligt samma trend.

Antalet trafikolyckor har de senaste tio åren tenderat att öka, dock med en tydlig nedgång under 2020. Nedgången under 2020 följer en nationell trend och kan troligtvis kopplas till minskade trafikmängder under coronapandemin. Med en ökande befolkning i kommunen kan det därmed förväntas att antalet trafikolyckor hålls statisk eller ökar något framöver. I snitt omkommer 2–3 personer per år till följd av trafikolyckor i Eskilstuna kommun. Olyckorna inträffar huvudsakligen i centrala Eskilstuna samt längs med de större riksvägarna genom kommunen. Sträckan E20, delen trafikplats Gröndal–trafikplats Marielund, är mycket olycksdrabbad.

4.2 Brand i byggnad

Brand i byggnad är en olyckstyp som kan delas in i flera olika undertyper av olyckor. Under den senaste tioårsperioden (2011–2020) har antalet larm i kommunen per år varierat mellan drygt 90 och 120. Tendensen är att larmen per 1000 invånare är minskande, och Eskilstuna kommun har också jämförelsevis färre larm till brand i byggnad än riksgenomsnittet. Den undertyp som står för flest räddningsinsatser är brand i bostad, där andelen är ungefär 60 % av alla byggnadsbränder i kommunen.

Under de senaste fem åren (2016–2020) antyder statistiken en ökning i andelen bostadsbränder. En närmare studie av brand i bostad visar att en markant majoritet av insatser sker till vanligt boende, som omfattar flerbostadshus, villa, rad-, par- eller kedjehus samt fritidshus. Stadsdelarna Nyfors, Söder, Fröslunda, Årby, Råbergstorp, Norr och Sal utmärker sig i statistiken (2018–2020). Dit skedde majoriteten av räddningsinsatserna till brand eller brandtillbud i flerbostadshus.

Efter vanligt boende sker flest insatser till särskilt boende. I Tabell 1 nedan visas det totala antalet insatser till brand eller brandtillbud i bostad i Eskilstuna kommun mellan år 2018–2020.

Tabell 1 Antalet räddningsinsatser till brand i bostad år 2018–2020

Verksamhet	Antal insatser
Vanligt boende	203
Gemensamhetsboende	1
Trygghetsboende	1
Elev- och studentboende	0
Seniorboende	2
Särskilt boende	8
Annat boende	0

I vanligt boende år 2018–2020 var den vanligaste brandorsaken oavsiktlig följd av mänsklig handling (41 %) därefter fel i utrustning (15 %) och avsiktlig händelse (14 %). I 4 % av fallen var brandorsaken mänsklig handling med oklar avsikt och i 24 % av fallen gick brandorsaken inte att bedöma. Jämfört med hela Sverige där andelen avsiktlig händelse är 7 %, är siffran för Eskilstuna kommun den dubbla.

I statistiken utläser man lätt att de vanligaste brandorsakerna vid brand i vanligt boende mellan 2019 och 2020 var spis, avsiktlig händelse och fel i utrustning i flerbostadshus. I villor var den vanligaste brandorsaken fel i utrustning. I en stor andel av bränderna i båda typerna av boende går orsaken inte att bedöma.

Sju personer omkom under perioden 2011–2020 i bostadsbränder. Fyra av dödsbränderna inträffade i flerbostadshus, två i villa och en i fritidshus. Vid räddningsinsats till brand eller brandtillbud åren 2018–2020 avtransporterades personer till vårdenhet i cirka 8 % av fallen, och i cirka 3 % av fallen omhändertogs person på plats. I 47 % av räddningsinsatserna till brand i bostad 2019–2020 rapporterades skada på egendom.

Antalet bostäder förväntas i Eskilstuna kommun öka. Enligt kommunens översiktsplan kan det handla om 15 000 nya bostäder, däribland nya flerbostadshus med över 16 våningar. Med en ökande befolkning finns anledning att anta att Eskilstuna kommun även fortsatt kommer att drabbas av bränder i bostadsmiljö, och att dessa eventuellt kommer att öka i antal. En tänkbar större händelse som kan få stora konsekvenser är en omfattande brand i ett flerbostadshus. Då den äldre befolkningen dessutom ökar i andel, finns även risk för att bränder i hemmiljö omfattar sådana personer som oftare omkommer i brand. Till dessa tillkommer eventuellt andra personer, som på grund av funktionsnedsättningar eller missbruk av alkohol och droger är extra utsatta i händelse av bostadsbrand. Nya typer av anläggningar såsom till exempel solcellsanläggningar, kan utgöra ytterligare en brandrisk.

Bränder i vårdmiljö indelas i verksamhetskategorierna sjukhus, vårdcentral, slutna psykiatrisk vård, annan slutna vård, öppen psykiatrisk vård, annan öppen vård och kriminalvård. I Eskilstuna kommun har under perioden 2018–2020 räddningsinsats till brand eller brandtillbud enbart gjorts vid 6 tillfällen sammanlagt (till verksamhetskategorierna sjukhus, annan öppen vård och vårdcentral). De bränder som inträffat på Mälarsjukhuset har varit av mindre omfattning och krävt begränsad insats från räddningstjänsten,

men med verksamhetens art i åtanke föreligger risk för stora konsekvenser i händelse av brand. Under åren 2011–2020 omkom en person i vårdmiljö. Även om få insatser till övriga verksamheter inom kategorin vårdmiljö har skett, finns risken att en olycka som kan leda till räddningsinsats inträffar på kriminalvårdsanstalten Hällby, vårdcentraler eller annan öppen eller slutet vård inom kommunen. Sådana händelser skulle kunna leda till stora personskador, då personerna som finns där har svårt att själva utrymma. Även stora egendomsskador på samhällsviktiga verksamheter riskeras.

Under de senaste tio åren (2011–2020) har det i genomsnitt skett fyra räddningsinsatser till brand eller brandtillbud i verksamheten skola och en till förskola per år. Den vanligaste brandorsaken var avsiktlig händelse. En brand i skola eller förskola leder oftast till konsekvenser i form av materiella skador och till ett avbrott i verksamheten, vilket kan medföra stora kostnader. Omfattande bränder som spridit sig till byggnadskonstruktioner och vindar kan även leda till totalskador. Det finns skäl att tro att insatser till brand eller brandtillbud i skola och förskola kommer fortlöpa som de gjort de senaste åren, med en variation beroende på bland annat hur stort antal som kommer vara anlagda.

Till brand i övriga allmänna verksamheter hör bland annat verksamhetskategorierna handel, hotell, restaurang och danslokal. Under tidsperioden 2011–2020 har 51 insatser skett till övrig allmän verksamhet i Eskilstuna kommun. Störst andel har skett till handel (28 %), därefter annan allmän verksamhet (24 %), följt av restaurang eller danslokal (16 %) och idrott, bad eller motion (14 %).

De brandorsaker som står för majoriteten av brand i övrig allmän verksamhet är avsiktlig händelse och fel i utrustning. Avsiktlig händelse sticker ut från den nationella statistiken och är mer än dubbelt så vanlig i Eskilstuna kommun som nationellt (52 % jämfört med det nationella snittet på 19 %).

Konsekvenserna vid brand i annan allmän verksamhet varierar beroende på typ av verksamhet. Vissa bränder blir omfattande och komplexa, medan andra blir begränsade. Speciellt för denna verksamhetskategori är de publika lokalerna med olika antal personer med låg lokalkännedom, och ibland höga brandbelastningar. Vid det värsta tänkbara scenariot skulle det kunna innebära en snabbt utvecklad brand där många människor blir instängda. I Eskilstuna kommun finns cirka 80 publika samlingslokaler med fler än 150 personer varav 6 anläggningar där fler än 1000 personer kan vistas.

Dessutom skulle en avsiktlig brand i en, eller i anslutning till en, religiös samlingslokal kunna inträffa till följd av antagonistiska hot.

Sammanfattningsvis finns risk för att både begränsade och omfattande olyckor av typen brand i allmän verksamhet inträffar i Eskilstuna kommun. Under den senaste treårsperioden har brand i byggnad med kulturhistoriskt värde aldrig noterats i Eskilstuna kommun. Huruvida det beror på att det inte har skett, eller på okunskap hos räddningspersonal, är svårt att avgöra. Sett till den MSB:s nationella statistik var dock de vanligaste brandorsakerna under åren 2018–2019 fel i utrustning 29 %, oavsiktlig följd av mänsklig handling 26 %, avsiktlig händelse 13 %, och i 27 % av fallen kunde inte brandorsak bedömas. Statistiken visar också att 76 % av bränderna har resulterat i inga eller små egendomsskador. För de verksamheter, 40 %, som haft automatiskt brandlarm så skedde ingen brandspridning utanför startutrymmet. Vanliga startutrymmen har varit kök efterföljt av annat utrymme och samlingslokal.

I Eskilstuna kommun finns även flertalet andra byggnader och geografiska områden med kulturhistoriskt värde. En brand på Vi by i Västermo eller Mora by i Jäder, i områdena Gamla Staden, Rademachersmedjorna, Gamla Torshälla eller vid något av kommunens slott eller herresäten är exempel där konsekvenserna skulle kunna bli förödande med allvarliga skador på kulturhistorisk värdefull mark och bebyggelse. Exempelvis har erfarenhet från inventering av brandskyddet och insatsplanering av Gamla Staden i Eskilstuna visat att risk finns för omfattande brandspridning inom och mellan fastigheter. I framtiden kan insatser förväntas inom Eskilstuna kommun till brand eller brandtillbud i kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Gällande brand eller brandtillbud i industri skedde den stora majoriteten av insatser under de senaste tio åren (2011–2020) till metall- eller maskinindustri och därefter lagerlokaler, vilket återspeglar Eskilstuna kommuns profil som industri- och logistikstad. Risken för olyckor i lagerlokal antas öka, då utökad etablering av den verksamhetstypen väntas i kommunen. Den vanligaste brandorsaken för brand i metall- eller maskinindustrin har varit fel i utrustning. För lager är brandorsaken i de flesta fall okänd.

I Eskilstuna kommun finns ett antal större farliga verksamheter där brand kan utgöra fara för människoliv och omgivande miljö, men också leda till avbrott i produktionen som i sin tur kan få till följd stora ekonomiska konsekvenser med social samhällspåverkan i kommunen.

Eftersom industri och lagerlokaler kan förknippas med stora volymer, brandceller med stora ytor, och förekomst av kemikalier eller brännbart material, föreligger risk för olyckor med stora ekonomiska och andra typer av konsekvenser. I framtiden kan insatser förväntas till den här typen av brand eller brandtillbud eftersom den typen av verksamheter är så förekommande i kommunen.

Vid en studie av brand i byggnad under de senaste tio åren (2011–2020), i de verksamhetstyper som här inte tidigare har nämnts och som faller under kategorin övriga verksamheter, kan det konstateras att de flesta insatser skett till dels underkategorin annan övrig verksamhet, dels till sophantering, återvinning, avlopps- eller reningsverk. Noterbart i denna kategori är att det under åren 2018–2020 gjordes fyra räddningsinsatser till lantbruk (ej bostadsdel).

4.3 Brand utomhus

Antalet insatser till brand eller brandtillbud utomhus fluktuerade kraftigt under tioårsperioden 2011–2020. Antalet insatser till skog och mark per år varierar mellan 21 och 106, till soptunna och container mellan 16 och 42, och till personbil eller annat vägfordon mellan 35 och 96. Av dessa händelsetyper står brand i fordon eller fartyg utomhus i majoritet, och följs tätt av brand i skog eller mark.

Under perioden 1998–2020 inträffade i genomsnitt 66 bränder eller brandtillbud i skog och mark per år, varav 83 % under sommarperioden (april till augusti). I 38 % av fallen har man inte kunnat bedöma brandorsaken. 26 % bedömdes som avsiktlig händelse och ett fåtal bränder har startat på grund av fel i utrustning.

Inom Eskilstuna kommun har bränder med stor påverkan på framför allt arealer med produktiv skogsmark och annan trädbevuxen mark inträffat. Nämnvärda årtal är 2006, 2008, 2014 och 2017.

Eskilstuna kommun har ett sådant bestånd av skog som i kombination med det faktum att brandrisksäsongen blivit längre, risken för åskväder och antalet blixtnedslag ökar, samt att mer extremt väder med hetta och torka väntas, kan leda till att stora skogsbränder kan uppstå. Till exempel i området kring Näshulta och Bälgviken finns större sammanhängande områden. I Eskilstuna kommun kan det förväntas allt från mindre gräsbränder till omfattande skogsbränder – något som kan variera beroende på exempelvis väderförhållanden.

En stor del (48 %) av bränder och brandtillbud i avfall eller återvinning utomhus var under åren 2018–2020 avsiktliga och uppstod framför allt i soptunnor och containrar.

En följdolycka av brand i avfall eller återvinning skulle kunna vara att en byggnad antänds, i vilket fall konsekvenserna kan bli stora. I Eskilstuna kommun finns både återvinningscentraler, avfallsupplag och bilskrotar där svårsläckta bränder som avger giftiga brandgaser kan inträffa.

Mellan åren 2018 och 2020 skedde i genomsnitt 87 räddningsinsatser till bränder eller brandtillbud i fordon i Eskilstuna kommun. Majoriteten av insatserna gjordes till vägfordon (91 %). 77 % gäller brand i personbil. 87 % av bränderna uppstod i en stillastående personbil. 80 % av insatserna till dessa skedde under kvälls- och nattetid och i 69% av fallen kunde man bedöma orsaken som avsiktlig handling. Under dagtid var brandorsaken i stället i 46 % av fallen fel i utrustning. Enbart 3 % av fallen med avsiktliga bränder i personbilar inträffade under dagtid.

Brand utomhus i fordon eller fartyg är den underolyckstyp som står för den största andelen av bränder utomhus, och troligtvis kan man även i framtiden vänta sig sådana bränder. Större konsekvenser kan uppstå vid en händelse med brandspridning mellan flera fordon, exempelvis på större parkeringar. En växande risk är att antalet laddningsplatser för elfordon ökar i kommunen, både utomhus och inomhus i garage. Brand i elfordon är svårsläckta och medför särskilda risker.

4.4 Trafikolycka

Under perioden 2018–2020 larmades räddningstjänsten i genomsnitt till 200 trafikolyckor per år i Eskilstuna kommun. Den vanligaste räddningsinsatsen involverar trafikelementet personbil, följd av tung lastbil.

År 2011–2020 omkom 26 personer varav 17 män och 9 kvinnor i trafikolyckor. Statistiken från STRADA och Daedalos visar på att två till tre personer omkommer per år i trafikolyckor i Eskilstuna kommun. Statistiken från Daedalos visar också att i genomsnitt 75 personer blir avtransporterade med vårdbehov från en olycksplats, och att 19 personer blev svårt skadade per år i trafikolyckor i Eskilstuna kommun. Mellan år 2011 och 2017 blev 136 personer svårt skadade. 2018–2020 avtransporterades 225 personer med vårdbehov. Siffrorna ger en indikation på att många människor skadas utan att omkomma i trafikolyckor, men de olika kategorierna är inte jämförbara. Detta beror på att MSB under 2018 gjorde ändringar i definitioner i

inrapporterad statistik. Skillnaderna i kön kan också bero på att männen i större utsträckning tar bilen än kvinnor, som föredrar kollektivtrafik (källa: Trafikanalys statistik 2022:18).

I kommunens översiktsplan (KSKF 2019:166) beskrivs förändringar i människors sätt att ta sig fram. Exempelvis har bilen en mer begränsad roll för persontransporter och i stället är det gång, cykel eller kollektivtrafik som ökar.

I närmare 90 % av alla trafikolyckor som räddningstjänsten larmades till var en eller flera personbilar inblandade och över hälften, 56 %, av dessa var i Eskilstuna år 2018–2020 singelolyckor. Cirka 60 % av de som omkom på olycksplatsen gjorde det i en olycka där minst en personbil var inblandad. Många av insatserna har skett till de centrala delarna av Eskilstuna, till E20, till riksväg 56 och 53 samt till länsväg 230 och 214.

Nationell statistik påvisar att den förmodade huvudorsaken till trafikolycka med personbil i 90 % av fallen var antingen oavsiktlig följd av mänsklig handling, mänsklig handling med oklar avsikt, eller hade orsak som inte gick att bedöma. Majoriteten av trafikolyckorna orsakas av unga män. Till övriga omständigheter som kan orsaka trafikolyckor hör främst naturföreteelser såsom nedfallna träd, kraftig blåst, is- och frosthalka och snöoväder.

I Eskilstuna kommun kan antalet trafikolyckor med personbil i framtiden förväntas följa den utveckling som statistiken för de senaste åren pekar på. I riskutredningen har inga tydliga förändringar i riskbilden uppmärksammats, som skulle innebära varken färre eller fler trafikolyckor av denna typ.

Vid 7 % av insatserna i Eskilstuna kommun år 2018–2020 var en eller flera tunga lastbilar inblandade. I genomsnitt skedde 15 insatser per år till trafikolycka med tung lastbil. Något fler trafikolyckor med tung lastbil sker i de centrala delarna av Eskilstuna och på E20 än på andra vägar i kommunen. Sett till hela landet är var fjärde trafikolycka med tung lastbil en dödsolycka. Ett annat sorts tungt fordon som förekommer i kommunens trafik är buss. I 1 % av insatserna till trafikolycka 2018–2020 var buss inblandad. I genomsnitt skedde tre insatser per år till just bussar. I framtiden finns utmaningar vid räddningsinsatser till trafikolyckor med bussar som har nya fossilfria drivmedel, vilka för med sig både kända och okända risker.

Genom Eskilstuna kommun går två tågbanor för persontåg och godståg, samt ett antal industrispår för dieseldrivna lok. Spårtrafikolycka har under åren 2018–2020 utgjort en mycket låg andel av alla insatser till trafikolycka,

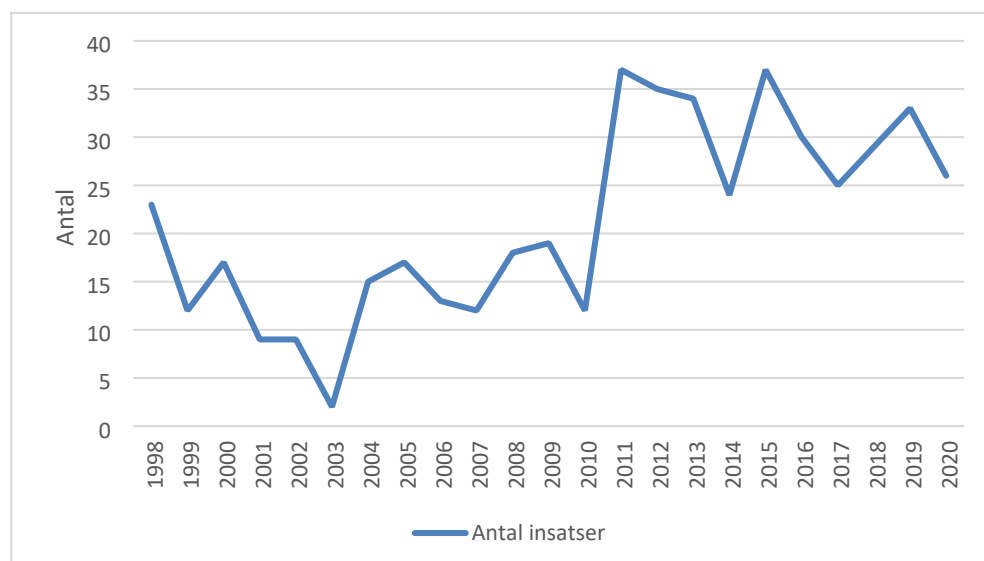
och bestått av räddningsinsatser i samband med påkörd person och påkört vilt. Nationellt sett har skadehändelser med tåg minskat med åren, men en händelse som inträffar kan leda till omfattande räddningsinsatser och stora konsekvenser på människors liv och hälsa. I Eskilstuna kommun är det tänkbart med både mindre och mer omfattande spårtrafikolyckor.

På Mälaren transporteras gods med lastfartyg. En tänkbar händelse är att fartyg kör in i Kvicksundsbron, som är överfart för både väg- och spårtrafik. I Eskilstuna kommun har inga olyckor med flygplan eller helikopter under de senaste tio åren (2011–2020) inträffat, men eftersom Eskilstuna flygplats och Ekeby flygfält finns inom kommunen är detta inte otänkbart.

År 2018–2020 var trafikelementen motorcykel eller moped inblandade vid 4 % av insatserna, vilket innebär i genomsnitt sju insatser per år. Gående har under samma tidsperiod drabbats i fyra och cyklister i åtta insatser. Problemområden som identifierats är exempelvis Hammarbykorset och övergångsstället vid Sveaplan. En ökad förekomst av A-traktorer på kommunens vägnät, och elsparkcyklar i stadsmiljön, pågår och kommunen bör följa statistiken för olyckor med dessa fordon. Mörkertalet för gående och cyklisters singelolyckor är stort.

4.5 Olycka med farliga ämnen

I Eskilstuna kommun varierade antalet räddningsinsatser till olycka eller tillbud med farliga ämnen mellan 1998–2020, men antalet insatser har varit fler per år under de senaste 10 åren, se Figur 1. Ingen omkom under perioden. Endast en person avtransporterades till vårdenhet.

Figur 1 Insatser till olycka med farliga ämnen

I Eskilstuna kommun transporteras farligt gods på väg, järnväg och på Mälaren. Utöver detta finns tio farliga verksamheter enligt 2 kap 4 § LSO som är lokaliserade både i tätort och på landsbygd.

Med utsläpp av farligt ämne avses ett okontrollerat utflöde/utsläpp av ämnen, eller överhängande fara för det. Ämnena är sådana att deras kemikaliska och fysikaliska egenskaper kan föranleda skador på människor, egendom eller miljö om de hanteras felaktigt.

Stora utsläpp av farliga ämnen stod för 9 % av olyckorna med farliga ämnen i Eskilstuna kommun år 2018–2020 och det genomfördes i genomsnitt tre insatser per år. Två av insatserna 2018–2020 skedde vid transport av farligt gods. Den stora majoriteten rör alltså mindre utsläpp av drivmedel eller olja vid läckage från fordon.

Utsläpp av farliga ämnen riskerar att kontaminera vattentäkter eller enstaka brunnar, eller orsaka brand med omfattande påverkan och skador på personer, byggnader, infrastruktur och på miljön. En olycka skulle kunna uppstå om lastbilen som transporterar farligt gods fastnar och skadas i någon av de viadukter som finns i staden, eller omfattas av en trafikolycka i en plankorsning.

I Eskilstuna kommun hanterar vissa verksamheter några av världens mest farliga kemikalier och även dessa färdas på väg eller järnväg. Utsläpp av sådana ämnen kan innebära förödande konsekvenser för människoliv och miljö.

I händelse av stort utsläpp på Mälaren kan dels förorening av cirka två miljoner människors dricksvatten, dels skador på den natur och det djurliv som finns i och omkring Mälaren, ske. Konsekvenserna är liknande om utsläpp av drivmedel från båtar eller fartyg skulle ske i Hjälmarens, eftersom Hjälmarens rinner av i Eskilstunaån och passerar vattenskyddsområdet i Hyndevad. En sådan olycka skulle drabba Eskilstuna kommuns huvudsakliga dricksvattentäkt.

Utsläpp av flygplansbränsle och diesel är tänkbara olyckor eftersom kommunen har två flygplatser. Olyckor kan ske på flygplatsområdet men även på andra platser i kommunen till följd av ett haveri.

Vanliga följder av begränsade utsläpp av farliga ämnen är egendoms- och miljöskador. Det finns anledning att även i framtiden förvänta sig att insatser kommer göras till begränsade utsläpp av drivmedel, olja eller liknande. Det

kan handla om mindre läckage i samband med trafikolycka eller om mindre utsläpp i Hjälmarens eller Mälarens från exempelvis en fritidsbåt.

4.6 Naturolycka

Eskilstuna kommun har bedömt att följande geologiska och hydrometeorologiska naturolyckor kan föranleda räddningsinsats: ras, skred, erosion vid vattendrag, översvämning, storm, extrem nederbörd i form av regn, snö, isstorm eller hagel, åskväder, torka, värmebölja, extremkyla och skogsbrand. Risken för att naturolyckor av dessa slag inträffar ökar i och med klimatförändringarna.

Under åren 1999 till 2020 handlade insatser till naturolyckor i Eskilstuna kommun till största del om stormskador, följt av översvämning av vattendrag eller av dagvatten- eller avloppssystem. Antalet stormskador har varierat kraftigt från år till år men liksom i övriga Sverige har flertalet uppmärksammade stormar varit kännbara i kommunen, exempelvis Gudrun 2005, Per 2007, Egon 2015, och Laura 2020. Risk föreligger att stormskador föranleder störning av samhällsviktig verksamhet och infrastruktur samt egendomsskador.

När ett område som normalt är torrt ställs under vatten har en översvämning inträffat. Risken för översvämning i Eskilstuna kommun är avhängig stora nederbördsmängder, både under kort och lång tid, och allvarliga översvämningar kan inträffa längs med vattendrag såsom Eskilstunaån och sjöar såsom Mälaren och Hjälmarens, samt drabba byggnader och anläggningar som är belägna i lågpunkter. Hjälmarens nivå regleras genom Hyndevadsdammen och det finns åtta dammar och ett antal vattenkraftverk i ån. Översvämning kan också bero på överbelastning av dagvatten- och avloppssystem.

Exempel på möjliga konsekvenser av översvämning är överhängande fara för miljöskada, egendomsskada, hinder och skador på vägar, hot om skador på samhällsviktiga byggnader och kulturvärden, förorenad dricksvattentäkt, och sist men inte minst, fara för människoliv. Ekeby reningsverk är exempel på en kritisk anläggning som skulle påverkas av ett 100-års flöde i Eskilstunaån. Utöver Ekeby har ytterligare tolv områden pekats ut som områden där översvämningensrisk föreligger.

Enligt en rapport från SMHI förväntas i Södermanlands län årsnederbörden öka framför allt under vinter och vår, och antalet dagar under ett år med mer än 10 mm nederbörd på ett dygn väntas bli fler. Redan nu kan vi se att skyfall inträffa oftare och bli mer extrema i och med klimatförändringarna.

I Eskilstuna kommun har insatserna till olyckstypen ras, skred eller slamström varit få. 1999–2020 genomfördes enbart fyra insatser. Nationell statistik visar att 45 % av de inträffade händelserna ledde till egendomsskada. Vid ras och skred kan allvarliga skador uppkomma på människor, egendom och miljö. Precis som översvämningar kan också skred medföra skada på värdefull bebyggelse, exempelvis de kulturhistoriskt värdefulla områden och byggnader som på sina håll finns längs med Eskilstunaån. Inom Eskilstuna kommun finns på flera håll markförhållanden med jordartstyper som ger förutsättningar för skred. Däremot dominerar inte dessa jordarter, och höjdskillnaderna inom kommunen är ur rasrisksynpunkt att betrakta som små. I ett förändrat klimat som innebär ökade flöden, fler intensiva skyfall och förändringar i markvattenförhållanden kan sannolikheten för ras och skred i Sverige dock öka i stora delar av landet.

Snöstorm är en identifierad risk som berör kommunen och kommunens geografiska område och kan, förutom att försvåra räddningstjänstens insatser och andra åtaganden som faller under kommunens verksamhet, även leda till följdolyckor. Dessutom kan snöstorm leda till att ström- och vattenförsörjning slås ut, att vägar blir svåråtkomliga och att träd faller över elledningar och egendom. Sannolikheten för snöstorm rör sig mellan 1 gång per år till 1 gång per 10 år.

4.7 Drunkning

I Eskilstuna kommun har det under de senaste tio åren (2011–2020) gjorts i genomsnitt 5-6 räddningsinsatser till drunkning eller drunkningstillbud per år. Till älv, å, kanal eller bäck gjordes 65 % av insatserna, i 27 % till sjö eller damm, och i 7 % av fallen till annan plats. I Eskilstuna kommun är det framför allt i Eskilstunaån, Mälaren eller Hjälmaren som olyckor inträffar, men insatser har också skett till exempelvis Borsökнасjön och grusgropen i Hällby.

I kommunen omkommer ungefär en person per år i drunkningsolycka. Nationellt sett är det framför allt män (84 %) som omkommer i drunkningsolyckor och den vanligaste riskgruppen har varit just medelålders och äldre män.

Aktiviteter som kan leda till drunkningsolyckor eller tillbud i Eskilstuna kommun är bad, aktiviteter på is, dykning samt färd med båt eller vattenfarkost.

5. Värdering

Vid en granskning av den komplexa riskbild som föreligger i Eskilstuna kommun framstår vissa riskområden som särskilt angelägna att kontinuerligt arbeta med, och även i vissa fall utveckla.

Andelen bostadsbränder ökar, och det är också här majoriteten av de omkomna finns. Å andra sidan minskar antalet byggnadsbränder i kommunen. Det kan visa på att det förebyggande arbete som redan görs ger effekt i andra byggnader än bostäder. Räddningstjänsten bedömer därför att risken för sådana bränder ligger på en acceptabel nivå, men att arbetet behöver fortsätta för att upprätthålla skyddet. I bostäderna sker markant flest händelser i vanliga boenden, följt av särskilda boenden. Här är skyddet inte tillfredsställande, och arbete behöver inriktas på att förebygga bostadsbränder.

Soteld utmärker sig inte som brandorsak i statistiken över bränder i villor och småhus. Därför bedömer räddningstjänsten att sotningsförfarandet fungerar så väl att arbetet kan fortsätta som tidigare.

Statistiken över brand i flerbostadshus visar att räddningsinsatserna är mer frekventa i de stadsdelar som har högst befolkning, det vill säga stadsdelarna Nyfors, Söder, Fröslunda, Årby, Råbergstorp, Norr och Sal. I dessa områden bör kommunen fortsätta, och överväga att utvidga, det förebyggande arbetet.

Kommunen bedömer att andelen äldre i befolkningen kommer att öka under de kommande åren och ser därför att det är angeläget att vidta olika åtgärder för att säkerställa ett skäligt brandskydd, i såväl bostäder som äldreboenden, för denna grupp.

Räddningstjänsten bedömer att begränsande och förebyggande åtgärder har haft sådan effekt på det brandförebyggande arbetet i verksamhetskategoriin vårdmiljö, att riskerna för bränder kan anses ligga på acceptabla nivåer. Verksamheten med att minska risker för bränder i skolor och förskolor behöver ständigt fortgå med anledning av de stora konsekvenser sådana olyckor kan leda till. Statistiken visar också på att den vanligaste orsaken till bränder och brandtillbud i Eskilstunas skolor under de senaste tio åren är avsiktlig händelse, vilket inte är acceptabelt.

I bränder som kategoriseras som följd av avsiktlig handling har kommunen dessutom ett dubbelt så högt utfall som riksgenomsnittet. Dessa anlagda bränder har framför allt drabbat vanligt boende och övrig allmän

verksamhet. Detta bedöms i riskvärderingen vara oacceptabelt och något som kommunen aktivt behöver arbeta vidare med och utveckla.

Bränder i annan allmän verksamhet bedöms kunna bli komplexa och/eller omfattande. Andelen personer med bristande lokalkännedom som befinner sig i dessa typer av miljöer är hög. Kommunen behöver därför bedriva ett fortsatt förebyggande arbete i dessa verksamheter, även om inga allvarliga händelser ännu har inträffat. Av liknande anledning behöver förebyggandearbetet fortsätta beträffande byggnader med kulturhistoriskt värde. Kommunen behöver också utveckla arbetet till att omfatta sammanhängande kulturhistorisk bebyggelse.

Räddningstjänstens förebyggande arbete bör även i fortsättningen riktas till industrier, och då framför allt metall- och maskinindustri där flest bränder och brandtillbud har uppstått. Även riktat till de farliga verksamheterna i kommunen behöver arbetet fortskrida med tanke på de förödande konsekvenser en större olycka i sådan miljö innebär.

I värderingen av risker noterar räddningstjänsten ett förhållandevis högt antal bränder i lantbruk under de senaste åren. Lantbruk faller inte inom kommunens tidigare förebyggande arbete, vilket därför pekar på att ett sådant behöver utvecklas.

Eftersom det finns ett antal faktorer som indikerar att förödande skogsbränder kan komma att inträffa i Eskilstuna kommun, bedömer räddningstjänsten att arbete behöver göras dels för att förebygga att sådana bränder uppstår till följd av mänskliga handlingar, dels för att begränsa konsekvenser och omfattning av sådana bränder.

Nästan hälften av alla bränder i avfall och återvinning utomhus är avsiktliga. Detsamma gäller i mer än hälften av alla bränder i fordon. Risken för denna typ av olyckor bedöms således ligga på en oacceptabel nivå. Här är det av stor vikt att förebyggande arbete för att undvika följdkonsekvenser av sådana bränder genomförs. Dessutom behöver kommunens verksamheter begränsa möjliggörandet av anlagd brand.

Förekomsten av laddningsplatser för elfordon ökar, både utomhus och inomhus i parkeringsgarage i kommunen. Inte sällan placeras laddstolpar i garage under bostadshus. Bränder i batterier, som finns i elfordon, är komplicerade att släcka och innebär risker för omgivningen och för räddningsspersonal, som ännu inte är helt kända. Räddningstjänsten bedömer

att ett arbete som kan förebygga stora konsekvenser av sådana bränder behöver bedrivas.

I Eskilstuna kommun omkommer och skadas för många personer varje år i trafikolyckor. Kommunens verksamheter måste hjälpas åt att, utöver att fortsätta med pågående förebyggande åtgärder, vidta ytterligare åtgärder för att minska antalet olyckor eller konsekvenserna av dessa. Åtgärder behöver främst riktas mot förare i personbil och tung lastbil, men även mot cyklister. Utvecklingen med säkerhetsbälten bedömer vi utgöra tillräcklig åtgärd för att förebygga olyckor i busstrafik. Baserat på olycksstatistiken rörande tåg-, båt- och flygtrafik bedöms det pågående förebyggandearbetet vara tillfredsställande. Stadsbyggnadsförvaltningens pågående arbete med säkerhet för gångtrafikanter och cyklister bör fortsätta med fokus på att förbättra säkerheten vid identifierade problemområden.

Nya utmaningar för kommunens säkerhetsarbete i trafiken rör en ökande mängd a-traktorer, samt den mängd av elsparkcyklar som utgör ett nytt inslag i innerstadstrafiken. Här bör stadsbyggnadsförvaltningen analysera och utreda vilka insatser och åtgärder som kan vara relevanta att vidta för att öka dessa gruppers trafiksäkerhet. Även könsskillnader behöver beaktas.

I Eskilstuna kommun kan väldigt stor samhällskostnad och stora samhällsstörningar uppstå till följd av naturolyckor. Både statistik och forskning pekar på att risk för översvämning till följd av intensiva skyfall finns i kommunen. Områden med bebyggelse av kulturhistoriskt värde runt Eskilstunaån är särskilt utsatta och riskerar att drabbas av omfattande skador. Därför bör kommunledningskontoret under pågående mandatperiod undersöka möjligheterna till att förebygga stora skador till följd av förhöjda vattennivåer. Kommunledningskontoret bedömer också att risken för inverkan på dricksvattentäkt och infrastruktur är så pass stor att Eskilstunaån ska vara prioriterat område för förebyggande arbete. Där finns också karterade områden för skred, som är en trolig följd av översvämning.

Historiskt har även stormar föranlett skador i kommunen. Det är viktigt att samhällsplaneringen tar hänsyn till klimatanpassning, dels i ett långsiktigt perspektiv där arbete för att nå miljömål och planera enligt de globala målen i agenda 2030 genomförs, dels genom att planera för klimatsmart resande och till exempel tillse att lämpliga ytor för snöupplag finns. Stadsbyggnadsnämndens verksamheter behöver också tillse att det finns en god beredskap för snöröjning och halkbekämpning och även möjlighet att kunna röja träd som fallit.

Det transporteras stora mängder farliga ämnen på vägar, järnvägar och sjöfart inom kommunen. Statistiken visar att olyckorna är få men då de potentiella konsekvenserna är katastrofala ska ett kontinuerligt arbete med förebyggande åtgärder bedrivas i kommunen. Risken för katastrofala följder av olyckor vid anläggningar med farlig verksamhet ska fortsätta förebyggas genom kommunens olika sätt att utöva tillsyn.

Eskilstuna kommun ligger omgiven av två av Sveriges största sjöar och har även både vattendrag och mindre sjöar. Det finns populära platser för både bad och aktiviteter på is. För närvarande tyder statistiken på att en person årligen omkommer i drunkning i Eskilstuna kommun, vilket bedöms vara för många. Kommunens verksamheter behöver fortsätta sitt arbete med att förebygga drunkningsolyckor.

6. Mål

Det är av stor vikt att kommunens förvaltningar bedriver ett sammanhållet och målinriktat olycksförebyggande arbete. Nuvarande nivå på verksamheten ska upprätthållas samtidigt som vi kontinuerligt utvecklar samarbete och arbetsmetoder efter nya förutsättningar och risker.

- Kommunledningskontoret ansvarar för övergripande central styrning för sammanhållning och uppföljning av det löpande arbetet enligt handlingsprogrammet.

MSB:s nationella vision överensstämmer väl med Eskilstuna kommuns målsättningar rörande att förebygga brand i byggnad. Visionen anger att ingen ska omkomma eller skadas allvarligt till följd av brand, att kostnader för egendomsskador och antalet utvecklade bostadsbränder ska minska, och att hushållens förmåga att skydda sig vid brand ska öka. I takt med att den äldre befolkningen ökar i andel ser vi ett växande behov av att skapa målsättningar för att skydda de mest riskutsatta.

- Skador på människors liv och hälsa, egendom och på miljön till följd av brand ska minimeras. (alla nämnder)
- Antalet bränder i bostäder inom kommunen och konsekvenserna av dessa ska minska. (MRN)
- Förmågan att skydda sig mot brand samt agera vid brand ska öka hos de som verkar och bor i kommunen. (alla nämnder och bolag)
- Skyddet för särskilt riskutsatta kvinnor, män, flickor och pojkar ska öka så att deras förutsättningar att överleva en brand förbättras. (AVN, VON, SN)

Eskilstuna kommun är berikad med flera miljöer med kulturhistoriskt värde, både centralt och på landsbygden. Vid en brand kan stora delar av kommunens särprägel gå förlorade. En annan typ av värdefull miljö som

finns i Eskilstuna kommun är våra naturområden. Runtom stadskärnan finns förutom områden med skyddad skog även stora ekonomiska värden i skog och mark.

- Skyddet för kulturhistoriska miljöer ska öka genom att Eskilstuna kommun förebygger omfattande kvarters- och bybränder. (MRN, KFN, SBN)
- Skyddet mot omfattande bränder utomhus ska öka genom förebyggande arbete samt genom att storleken på en uppkommen brand begränsas. (SBN, KFN, MRN)

Företagsklimatet i kommunen ska vara gott. De verksamheter som bedrivs i kommunen ska känna sig trygga. I kommunens egna verksamheter ska man verka för att ha en gemensam metod för det systematiska brandskyddsarbetet.

- Den enskilde fastighetsägarens förmåga och vilja att ta eget ansvar för sitt brandskydd ska öka. (MRN)

Eskilstuna kommun utmärker sig tyvärr statistiskt beträffande bränder startade med avsikt. Kommunen ser behov av att särskilt rikta åtgärder mot anlagd brand i byggnad och utomhus.

- Antalet anlagda bränder i byggnader ska minska. (alla nämnder och bolag)
- Antalet anlagda bränder utomhus ska minska och konsekvenser av dessa ska begränsas. (alla nämnder och bolag)

Behovet av ett tillgängligt och robust transportsystem ökar i takt med att Eskilstuna kommuns befolkning ökar och kommunen arbetar för en utveckling mot ett hållbart samhälle. En förutsättning för det är säkra trafikrum. Det nationella målet – Nollvisionen- består i att ingen ska dödas eller skadas allvarligt till följd av trafikolyckor inom vägtransportsystemet.

- Ingen ska omkomma eller skadas allvarligt på det kommunala vägnätet i Eskilstuna kommun. (SBN, MRN)
- Ingen ska omkomma eller skadas allvarligt på statliga vägar. (SBN, MRN)

I Eskilstuna kommun ska samhällsplanering och samhällsbyggnad alltid ske med hänsyn till risker och skyddsobjekt. Inom kommunen finns ett flertal farliga verksamheter och större transportleder för farligt gods.

- Kommunens vattentäkter ska skyddas från utsläpp av farliga ämnen. (MRN, SBN)

- Olyckor med större utsläpp av farliga ämnen ska inte inträffa i Eskilstuna kommun. (MRN, SBN)
- Skador på människors liv och hälsa, egendom och på miljön till följd av olyckor vid anläggning med farlig verksamhet ska minimeras. (MRN, SBN)

Med pågående klimatförändringar i åtanke framstår det som extra viktigt att formulera effektmål för att säkerställa att kommunen arbetar för att konsekvenserna av större skogsbränder, skyfall och andra naturhändelser blir acceptabla för samhället.

- Antalet bränder utomhus ska minska och konsekvenser av dessa ska begränsas. (KS, MRN, SBN, KFN, EEM, ELE, K-fast)
- Skredrisk utmed Eskilstunaån och översvämningrisker vid framtida klimatförändringar ska vara väl utredda och implementerade i arbete med samhällsplanering och krisberedskap. (KS, SBN)
- Konsekvenserna till följd av storm och snöstorm ska minska genom att kommunen verkar för att skador och olyckor förebyggs. (KS, SBN)

Eskilstuna kommun ska sträva efter att uppfylla de sex kriterierna för Svenska Livräddningssällskapets ”En Vattensäker Kommun”, genom att verka för en ökad vattensäkerhet och därigenom höja tryggheten för allmänheten. Visionen är noll drunknade.

- I Eskilstuna kommun ska ingen omkomma eller skadas allvarligt i sjöar, vattendrag eller bassänger. (KFN, SBN, BUN, MRN, TSN)

7. Förebyggande – förmåga och verksamhet

I detta kapitel beskrivs hur kommunens förebyggande arbete planeras och genomförs.

7.1 Tillsyn

Miljö- och räddningstjänstförvaltningen ansvarar för kommunens tillsyn av den enskildes skyldigheter i Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO). Enligt särskild delegation är ”tillsynsför rättare” behöriga att genomföra tillsyn. Myndighetsbeslut får enligt miljö- och räddningstjänstnämndens delegationsordning fattas av tillsynsför rättare som räddningschef har utsett. Kommunen ställer krav på att tillsynsför rättare har erforderlig kompetens genom adekvat utbildning. Bland annat innebär sådan kompetens god kunskap om byggnadstekniskt och organisatoriskt brandskydd, farlig verksamhet och relevant lagstiftning för att denne ska kunna motivera och förklara upptäckta brister och beslut på ett tydligt och pedagogiskt sätt för

den enskilde som blir föremål för en tillsyn. Närmare beskrivning av resurser och kompetens för verksamheten återfinns i miljö- och räddningstjänstnämndens tillsynsplan. Årligen genomför räddningstjänsten revidering och aktualisering av förteckningen av de byggnader och anläggningar som ska tillsynas enligt LSO. Beslut om föreläggande fattas på delegation av miljö- och räddningstjänstnämnden av tillsynsför rättare. Beslut om föreläggande förenat med vite fattas av miljö- och räddningstjänstnämnden. Brister som har lett till föreläggande vid tillsyn ska följas upp.

Tillsynen är ett viktigt verktyg för att åstadkomma ett skäligt brandskydd och för att säkerställa att de verksamheter som klassas som farlig verksamhet har en tillräcklig förmåga att göra effektiva inledande åtgärder när det inträffar en olycka eller ett tillbud vid anläggningen. Tillsynen av den enskildes brandskydd syftar till att kontrollera att byggnader och anläggningar lever upp till kraven i regelverken, både avseende byggnadstekniskt brandskydd och organisatoriskt brandskydd. Verktuget tillsyn ska framför allt användas för att säkerställa brandskyddet på sådana byggnader och anläggningar där en eventuell brand kan få stora konsekvenser avseende människors liv, hälsa, egendom och miljö. Utöver de byggnader och anläggningar som återfinns i MSB:s föreskrifter ska tillsyn göras där stora risker föreligger, exempelvis vid flerbostadshus där det bedöms finnas behov av att stärka brandskyddet. Tillsyn prioriteras vid byggnader eller anläggningar där tillsyn bedöms vara en effektiv förebyggande åtgärd. Räddningstjänsten genomför annonserade tillsyner med återkommande intervall på verksamheter, byggnader och anläggningar som valts utifrån urvalskriterium i MSB:s föreskrifter. Dessutom genomförs oannonserade tillsyner i pågående verksamhet där det bedöms vara lämpligt. Räddningstjänsten ansvarar dessutom för tillsyn av förekomst av utrustning för livräddning vid andra olyckor än brand vid hamnar, åkanter och badplatser.

Tillsyn av anläggningar som beslutats omfattas av skyldigheterna i LSO 2 kap. 4 § ska genomföras minst vartannat år, med undantag för bergtäkter på vilka tillsyn utförs minst vart fjärde år. Hur ofta tillsyn av den enskildes skyldigheter ska genomföras beror på typ av objekt samt erfarenhet från tidigare tillsyn. Erfarenheter från räddningsinsatser är också ett viktigt urvalskriterium för tillsyn.

7.2 Stöd till den enskilde

Grundläggande i lagstiftningen är att det är den enskilde som själv har det primära ansvaret att skydda sitt liv, hälsa och sin egendom, samt att inte orsaka olyckor. Således är det i första hand den enskilde som själv ska vidta

och bekosta åtgärder för att förhindra olyckor och begränsa konsekvenserna av de olyckor som inträffar. Räddningstjänsten i kommunen har endast skyldighet att ingripa när den enskilde inte kan hantera den uppkomna situationen. För att den enskilde ska förstå och kunna ta sitt egenansvar är kommunen genom LSO 3 kap. 2§ också skyldig att stödja och underlätta denne genom rådgivning, information och utbildning.

Den enskilde ska:

- Agera riskmedvetet för att undvika att olyckor uppstår och minska dess konsekvenser.
- Känna till sitt ansvar i olyckssituationer, till exempel genom att stödja och påkalla hjälp.
- Kunna skydda sig mot och agera vid brand, till exempel bekosta brandskyddsutrustning.

Kommunen stödjer och underlättar för den enskilde genom att:

- Räddningstjänsten är tillgänglig för rådgivning dygnet runt.
- Räddningstjänsten under varje mandatperiod utbildar minst 25 000 invånare i förebyggande brandskydd. De viktigaste målgrupperna är skolbarn, invånare med invandrarbakgrund genom SFI, och seniorer.
- Räddningstjänsten förmedlar både allmän och riktad olycksförebyggande information till kommunens invånare genom olika kanaler och medier, till exempel genom planerade, aktuella och årstidsrelaterade informationsinsatser i sociala medier, Eskilstuna kommuns hemsida, öppet hus och delaktighet vid olika typer av evenemang.
- Räddningstjänsten förmedlar brandförebyggande information till särskilt riskutsatta invånare genom olika kanaler, med fokus på hembesök i prioriterade områden samt informationsinsatser riktade till hushåll i landsbygd som inte nås av räddningsinsats inom 15 minuter.
- Verka för att riskindivider som ges stöd genom hemtjänst eller socialtjänst har ett individanpassat brandskydd i sin hemmiljö.
- Ge råd och information till fastighetsägare inom ramen för annan verksamhet, såsom tillsyn, områdesbesök, utryckningsverksamhet och brandskyddskontroll.
- Stadsbyggnadsförvaltningens trafikavdelning närvarar vid olika publika evenemang för att förevisa olika typer av skydd, till exempel reflexer och cykelhjälm, och hur de ska användas.
- Information om trafiksäkerhet delas på kommunens Facebooksida för trafikfrågor, Trafikplats Eskilstuna.

- Insändare om trafiksäkerhet i lokaltidningen besvaras löpande och svaret skrivs på ett sätt så att läsarna även får en större förståelse för trafiksäkerhetsfrågorna.
- Kultur- och fritidsförvaltningen kostnadsfritt tillhandahåller flytvästar och säkerhetsutrustning för vistelse på is till kommunens invånare.
- Alla barn i åk 3 får simundervisning baserad på Svenska Livräddningssällskapets utbildningskoncept. Elever som inte uppnår simkunnighet i åk 3 får fortsatt undervisning nästa termin. Även i gymnasiet följs simkunnigheten upp och simundervisning erbjuds de som behöver det.

7.3 Rengöring och brandskyddskontroll

Kommunens ansvar för rengöring (sotning) av fasta förbränningsanordningar och att dessa kontrolleras ur brandskyddssynpunkt (brandskyddskontroll) är delegerat till miljö- och räddningstjänstförvaltningen i kommunen. På uppdrag av miljö- och räddningstjänstförvaltningen utförs rengöring och brandskyddskontroll av en privat entreprenör i Eskilstuna kommun.

Kommunen har upphandlat nytt avtal som gäller från 1 januari 2022. Det nya avtalet omfattar de båda sotningsdistrikt som finns i kommunen. Målsättningen är att slå ihop dessa distrikt till ett som omfattar hela Eskilstuna kommun.

Eskilstuna kommun omfattar ett resursbehov av fyra årsarbetskrafter för brandskyddskontroll och åtta för rengöring. Frister för brandskyddskontroll och vilken utbildning som krävs för att ha behörighet att utföra dessa har beslutats och meddelats genom MSBFS 2014:6. Kommunen har beslutat om frister för rengöring. Miljö- och räddningstjänstförvaltningen ska årligen följa upp att sotning och brandskyddskontroll sker i enlighet med de beslutade fristerna.

7.4 Övriga förebyggande åtgärder

I Eskilstuna kommun arbetar vi brett med förebyggande frågor för en säker och trygg kommun. Samarbete och samverkan sker mellan olika förvaltningar inom kommunen, samt mellan organisationer och myndigheter både lokalt och regionalt.

Stadsbyggnadsförvaltningen ansvarar för ärenden enligt Plan- och bygglagen (2010:900) (PBL). Vid detaljplaner och bygglov tar kommunen bland annat hänsyn till:

- Om det finns risker för ras och skred i området
- Att vatten från skyfall ska kunna ledas bort och inte orsaka skada
- Skydd mot uppkomst och spridning av brand
- Skydd mot trafikolyckor
- Om det finns anläggningar som hanterar farliga ämnen i närheten
- Kommunens förmåga att genomföra räddningsinsatser, till exempel behov av fordon för livräddning på hög höjd, brandposter, och behov av framkomlighet för räddningstjänstfordon
- Övriga risker som kan leda till olika olyckor

Räddningstjänsten bistår stadsbyggnadsförvaltningen som sakkunnig i brandfrågor i stora delar av plan- och byggprocessen.

Eskilstuna kommuns översiktsplan innehåller kartering av områden som är extra utsatta vid höga vattenflöden. Karteringen används i arbetet för att förebygga konsekvenser av höga flöden. Vid nybyggnationer och i stadsplaneringen av viktiga samhällsfunktioner används karteringen för att undvika byggnation på områden där sannolikheten är högre för översvämning, ras och skred. Kommunen har också en dagvattenpolicy som används som stöd då kommunen och andra aktörer planerar större nybyggnationer. Kommunen upprättar löpande rutiner för att i samband med dagvattenutredningen analysera konsekvenser vid skyfall och säkerställa rätt höjdsättning och tillräckliga ytor för skyfallshantering/fördröjning inom planområdet.

Stadsbyggnadsförvaltningen ansvarar även för drift och underhåll av strandskoningar längs med ån.

Översvämningensincidenter som drabbat kommunen utvärderas och följs upp. Utvärderingsarbetet sker i samarbete med andra aktörer som påverkats av översvämningarna och ska utgöra underlag för det förebyggande arbetet. Invallningarna kring Eskilstunaån är 2021 under översikt. Även avtappningen från ån ut till Mälaren undersöks för att kunna öka avrinningen och minska konsekvenserna vid höga flöden. Stadsbyggnadsförvaltningen upprättar rutiner för att i samband med dagvattenutredning analysera konsekvenser vid skyfall och säkerställa rätt höjdsättning och tillräckliga ytor för att undvika översvämning.

För att förebygga att stora skogsbränder drabbar kommunalt ägda grön- och skogsområden har de som arbetar där särskilda förhållningsregler som stöd. Bland annat finns skötsel förslag om att till exempel anpassa lövdominans för

att minska brandrisk, men kommunen arbetar också förebyggande genom att:

- Beakta riskerna med maskinarbete i områden med hög brandrisk under särskilt torra förhållanden.
- Identifiera eventuella delområden med högre brandrisk eller med vegetation som kan ge hastiga brandförlopp.
- Beakta områdets topografi.
- Beakta omkringliggande områden avseende faktorer som kan förvärra ett eventuellt brandbeteende.
- Säkerställa att tillfartsvägar är framkomliga inför eventuell släckningsinsats.

Räddningstjänsten har tydliga rutiner för att utfärda eldningsförbud i samband med väderförhållanden som ökar risken för skogsbränder. För att minska risken för att bränder sprids från grillplatser i friluftsområden bedriver kultur- och fritidsförvaltningen ett förebyggande arbete genom kontroller.

Förebyggande åtgärder gällande trafiksäkerhet bygger på Eskilstuna kommuns antagna trafiksäkerhetsplan. Syftet med planen är att stödja ett systematiskt och målinriktat trafiksäkerhetsarbete inom Eskilstuna kommun, som stadsbyggnadsförvaltningen ansvarar för. Planen ska konkretisera arbetet med trafiksäkerhet och tydliggöra hur kommunen avser att arbeta med trafiksäkerhetsfrågor de kommande åren, för att trafikanter ska kunna vistas och röra sig i trafikmiljön utan risk för att skadas eller dödas till följd av en trafikolycka. Fokusområden för planen är:

- Hastighetsefterlevnad på kommunalt vägnät
- Hjälpmanvändning cyklister
- Säkra GCM-passager (gång-, cykel- och mopedpassager)
- Drift och underhåll av gång- och cykelnätet
- Trafiksäkerhetsfokus vid planering och projektering vid ny- och ombyggnation
- Beteendepåverkande åtgärder
- Systematiskt trafiksäkerhetsarbete i linje med ISO 39001

Till fokusområdena finns effektbedömda åtgärder framtagna. De åtgärder som tydligast minskar riskerna i trafiken är de hastighetssäkrade passager som byggs varje år. I övrigt bistår kommunen Trafikverket i trafikplanering i frågor om insatstider, framkomlighet, vägars utformning och identifiering av risker vid specifika platser, samt med omledningsvägar.

Miljö- och räddningstjänstförvaltningen är remissinstans till länsstyrelsen i frågor om tillstånd till miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. Miljöbalken. Tillsyn enligt miljöbalken bedrivs av kommunens miljökontor på de verksamheter som hanterar farliga ämnen. Tillsynens syfte är att försäkra att de farliga ämnena hanteras på ett säkert och korrekt sätt för att minska risken för skador på liv, hälsa och miljö.

För att kunna hantera utsläpp med farliga ämnen har Eskilstuna kommun kartlagt områden som är extra sårbara för utsläpp, så som till exempel vattenskyddsområden och markytor med hög genomsläpplighet. Genom den kunskapen kan räddningsinsatser genomföras mer genomtänkt och skadorna på liv, hälsa och miljö minskas. Mälaren räknas till statligt vatten, men om utsläpp når land berör det kommunen. Planering för oljepåslag på land hanteras enligt kommunens oljeskyddsplan.

Räddningstjänsten är tillstånd- och tillsynsmyndighet för hantering av brandfarliga och explosiva varor. Arbetet syftar till att säkerställa att hanteringen sker på ett säkert sätt med hänsyn till tredje man och därmed att skydda mot olyckor. Miljökontoret arbetar aktivt med tillsynsarbetet kring sprängämnesprekursorer. Under 2021 pågår kunskapsinhämtning parallellt med utformningen av en tillsynsplan. 2022 inleds tillsyn bland annat i detaljhandel.

En utgångspunkt för trygghetsarbetet är samverkan med Polismyndigheten genom den samverkansöverenskommelse som är beslutad för perioden 2020-2023. Varje vecka rapporteras otrygghetsskapande händelser i kommunen från ett antal olika verksamheter inom den s k EST-verksamheten (Extern Samverkan för Trygghet). En särskild trygghetsorganisation finns i kommunkoncernen byggd utifrån det breda begreppet med social, ekonomisk och kriminologisk trygghet. Stora delar av kommunkoncernens verksamhet finns representerad. Den politiska majoriteten arbetar fördjupat med trygghetsfrågorna i Eskilstunas Råd för trygghetsarbete (ERTA) och reguljär avrapportering av arbetet sker till KSAU. Polisen finns representerad i flera av de forum som nämnts ovan.

Utöver detta samarbete arbetar Räddningstjänsten årligen med utbildning av samtliga kommunens elever i sjunde klass för att motverka anlagd brand. Ett led i att motverka bränder och anlagda bränder i och i anslutning till kommunens fastigheter är att samtliga kommunala förvaltningar och bolag bedriver ett systematiskt brandskyddsarbete. Räddningstjänsten fungerar i det arbetet som rådgivande och utbildande instans, samt utför tillsyn.

Serveringstillstånd enligt alkohollagen (2010:1622) utfärdas av miljökontoret. Räddningstjänsten bistår här miljökontoret i frågor om ifall lokaler är anpassade för det personantal samt den verksamhet som anges i ansökan. Räddningstjänsten är även remissinstans till Polismyndigheten i frågor kring säkerhet vid allmän sammankomst, offentlig tillställning, användande av offentlig plats, idrottsevenemang eller fyrverkeri, scenfyrverkeri eller annan pyroteknik enligt ordningslagen (1993:1617) samt tillstånd till hotell- och pensionatverksamhet enligt lag (1966:742) om hotell- och pensionatsrörelse. Av nationell statistik framgår att det finns särskilt riskutsatta grupper i befolkningen som är kraftigt överrepresenterade vid dödsbränder. För att dessa grupper ska ha ett tillräckligt skydd mot bränder krävs särskilt anpassade åtgärder. De särskilt riskutsatta grupperna är i hög utsträckning brukare av insatser från vård- och omsorgsförvaltningen i kommunen. Räddningstjänsten började under 2019 verka för att vård- och omsorgsförvaltningen systematiskt ska identifiera personer som är särskilt riskutsatta för bränder. För att bedöma vilka åtgärder som kan vara verkningsfulla och effektiva för respektive riskindivid samverkar vård- och omsorgsförvaltningen med räddningstjänsten. Arbetet ska sedan utvidgas till att även omfatta brukare hos socialtjänstförvaltningen.

Kultur- och fritidsförvaltningen bedriver årligen kontroller på de kommunala badplatserna. Kontrollerna syftar till att försäkra tryggheten på badplatserna genom att kontrollera bland annat livboj och brygga. Vid eventuella brister åtgärdas detta omedelbart under badsäsongen. Stadsbyggnadsförvaltningen ansvarar för drift och underhåll av livbojar vid allmänna platser längs med Eskilstunaån. Förvaltningen ansvarar även för drift och underhåll av staket.

Barn- och utbildningsförvaltningen har genomfört riskinventering av närområden kring kommunens förskolor och skolor med avseende på vattensäkerhet och har vidtagit åtgärder där så har behövts. Vid förskolorna uppmärksammas tillfälliga vattensamlingar i samband med snösmältning eller skyfall och Eskilstuna Kommunfastigheter ansvarar för att åtgärda dessa.

Barn- och utbildningsförvaltningen ansvarar också enligt skolans uppdrag i läroplanen för att vattensäkerhet i undervisningen återkommer vid flera tillfällen under skolgången.

8. Uppföljning, utvärdering och lärande

Ett viktigt ingångsvärde i strävan mot gradvis lärande, utveckling och anpassning är att lära från de räddningsinsatser som genomförs. Framför allt behöver lärande ske från kommunens egna olycksundersökningar, men även genom att ta del av erfarenheter från insatser på andra håll i landet och slutsatser som kan dras av nationell statistik. Sådana lärdomar förtydligar riskbilden i kommunen och understryker hur riskerna bör värderas när kommunens mål för det olycksförebyggande arbetet tas fram.

Uppföljning av olyckor

Efter en insats genomförs olycksundersökningar i olika omfattningar beroende på olyckans dignitet. Typ om omfattning av undersökningen kan delas in i fyra nivåer.

Nivå 1

Efter varje insats upprättas en händelserapport där en enklare bedömning av händelseförlopp genomförs. Rapporten utgör underlag för statistik och framtida uppföljning för en fördjupad utredning enligt nivå 3–4. Utförs av befäl som deltagit vid insatsen.

Nivå 2

För att fånga upp de erfarenheter som fås under de mindre händelserna kan räddningstjänstpersonalen som var med på larmet, tillsammans eller enskilt, sprida sina erfarenheter genom ett formulär kallat ”lärdomar från larm”.

Nivå 3

En utökad undersökning genomförs som komplement till nivå 1 för att säkerställa delar såsom olycksorsak och olycksförlopp. Utförs av befäl som deltagit vid insatsen tillsammans med utsedd brand- och olycksutredare.

Nivå 4

Utförs vid alla bränder och vissa andra olyckor med dödlig utgång, stora skador, särskilda orsaker eller förlopp samt tillbud eller skada på egen personal. Utredningen genomförs av utsedd brand- och olycksutredare.

Det som beslutas i kommunens handlingsprogram för förebyggande verksamhet ska förankras i kommunens förvaltningar. Förvaltningarna tar sedan, baserat på målen i handlingsprogrammet, fram verksamhetsspecifika mål att ingå i respektive förvaltnings lokala verksamhetsplan. Årligen sker uppföljning av måluppfyllelsen på förvaltningsnivå, varpå rapport delges kommunens processutvecklingsgrupp för samhällsskydd och beredskap. Processutvecklingsgruppen sammanställer uppföljningen och får därmed överblick över kommunens gemensamma arbete kring olycksförebyggande åtgärder, så att effektiv styrning kan tillämpas. Inrapportering kan efter detta göras i kommunens ordinarie årshjulsarbete.

Vart fjärde år eller vid behov ska handlingsprogrammet revideras. Processutvecklingsgruppen för samhällsskydd och beredskap ansvarar för att detta genomförs. Inför revideringen ska programmet i sin helhet genomlysas för att identifiera om större förändringar i organisation, riskbild eller lokala förutsättningar föreligger och därför föranleder behov av justeringar. Utöver revidering av handlingsprogrammet ska även det förebyggande arbetet i kommunen årligen utvärderas och analyseras. Utvärderingen ansvarar kommunens olyckstypsansvariga för och ska ligga till grund för kommunens fortsatta arbete genom att identifiera brister, utvecklingsområden och goda exempel. Resultaten av utvärderingen ska gå tillbaka till förvaltningarna genom etablerade kommunikationsvägar.

Bilaga A: Dokumentförteckning

I denna bilaga listas dokument som utgör underlag till och stödjer arbetet med handlingsprogrammet.

- **Avtal gällande sotningsentreprenad** – Avtal mellan privat entreprenör och miljö- och räddningstjänstförvaltningen gällande rengöring och brandskyddskontroll.
- **Dagvattenplan** – Dagvattenplanen beskriver färdriktningen för Eskilstuna kommuns arbete med dagvatten.
- **Delprogram för brandförebyggande verksamhet 2020–2023** – Föregående delprogram till handlingsprogrammet som beslutats av kommunfullmäktige 2020-03-26.
- **Eskilstunakartan** – Ett samlat kartverktyg för geografisk information om kommunen.
- **Eskilstuna kommuns lokala föreskrifter om sotningsfrister gällande från och med 1 mars 2015** – Lokal föreskrift om hur ofta sotning ska ske.
- **Handlingsprogram för olycksförberedande verksamhet 2020–2023** – Föregående handlingsprogram som beslutats av kommunfullmäktige 2020-03-26.
- **Lokal verksamhetsplan** – Årsplan för varje förvaltnings olika enheter som bestämmer mål för verksamheten.
- **Olycksutredningar** – Utredningar av olika komplexitet som räddningstjänsten genomför efter varje räddningsinsats.
- **Risk- och sårbarhetsanalyser** – Kartlägger kommunens sårbarheter. Dessa finns för samtliga kommunens förvaltningar.
- **Riskutredning: Beskrivning och analys av risker för olyckor i Eskilstuna kommun som kan leda till räddningsinsats** – Riskutredning som utgör underlag till arbetet med handlingsprogrammet.

- **Samverkansöverenskommelse mellan Eskilstuna kommun och Polismyndigheten 2020–2023** – Överenskommelse om samverkan för att stärka det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i kommunen.
- **Tillsynsplan** – Årligt uppdaterad tillsynsplanering över räddningstjänstens tillsynsverksamhet enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) och Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE).
- **Trafiksäkra Eskilstuna** – Trafiksäkerhetsplan 2019-05-20. Utgör delprogram till handlingsprogrammet som beslutats av kommunfullmäktige 2020-03-26.
- **Översiktsplan 2030** – Vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas vid stadsplanering.

Bilaga B: Beskrivning av samråd

Samråd har skett genom att handlingsprogrammet remitterats till följande myndigheter:

Kommunala

Förskolenämnden
Gymnasienämnden
Kultur- och fritidsnämnden
Stadsbyggnadsnämnden
Socialnämnden
Vård- och omsorgsnämnden
Miljö- och räddningstjänstnämnden (mrnsekreterare@eskilstuna.se)
Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden
Eskilstuna Kommunfastigheter AB
Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö AB
Eskilstuna Logistik och Etablering AB

Räddningstjänstorganisationer

Mälardalens Brand och Räddningsförbund
Västra Mälardalens kommunalförbund
Räddningstjänsten Flens kommun
Räddningstjänsten Strängnäs kommun
Sörmlandskustens räddningstjänst
Västra Sörmlands Räddningstjänst

Statliga och regionala myndigheter

Försvarmakten
Kustbevakningen
Länsstyrelsen Södermanlands län
Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap

Polisregion Öst
Sjöfartsverket
Trafikverket
Region Sörmland

/Adressat/

Sammanställning av yttranden

Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden

Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden tackar för möjligheten att lämna synpunkter på "Handlingsprogram för förebyggande verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor". Handlingsprogrammet syftar till att skapa en hållbar utveckling med fokus på trygghet och säkerhet vilket nämnden anser är en viktig strävan. Enligt förslaget har förvaltningarna i uppdrag, baserat på målen i handlingsprogrammet, att ta fram verksamhetsspecifika mål att ingå i respektive förvaltnings lokala verksamhetsplan. Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden vill lyfta fram att det är viktigt att den centrala funktionen för samhällsskydd och beredskap stödjer förvaltningarna i att ta fram konkreta verksamhetsspecifika mål samt aktiviteter kopplade till dessa.

Förskolenämnden

Förskolenämnden ser positivt på handlingsprogrammet och dess innehåll och kommer fortsatt aktivt arbeta för att bidra till programmets mål framför allt gällande bränder, drunkningstillbud och trafikolyckor.

Nämnden delar programmets skrivningar om att verksamheten med att minska risker för bränder i skolor och förskolor ständigt behöver fortgå med anledning av de stora konsekvenser sådana olyckor kan leda till. Detsamma gäller arbetet för att förhindra och minska antalet anlagda bränder, som ligger på en hög nivå i jämförelse med riket.

Många vårdnadshavare i Eskilstuna går eller tar sig till förskolan via cykel och många förskolor rör sig även i sitt närområde för att ta del av parker och lekplatser. Nämnden ser således positivt på att programmet anser att stadsbyggnadsförvaltningens pågående arbete med säkerhet för gångtrafikanter och cyklisterna bör fortsätta med fokus på att förbättra säkerheten vid identifierade problemområden.

Nämnden delar även programmets syn på a-traktorer och elsparkcyklar som en ny utmaning för kommunens trafiksäkerhetsarbete. Många av dessa fordon, men även s.k. mopedbilar, används av ungdomar och finns på så sätt i ofta i förskolans närhet. Nämnden ser därför fram emot ett fortsatt arbete tillsammans med stadsbyggnadsförvaltningen för att förebygga allvarliga olyckor där dessa fordon ingår.

Grundskolenämnden

Grundskolenämnden kommer ta ett fortsatt ansvar för minska risken för drunkningstillbud genom att öka simkunnigheten bland kommunens unga genom den simundervisning, badvett och hantering av nödsituationer vid vatten som erbjuds under skoltid. Detta är ett viktigt arbete för att uppnå visionen om noll drunknade. Att skapa förutsättningar för skolan att kunna bidra till att uppnå visionen om noll drunknande är också viktigt. Vattenvana bör tränas upp så tidigt som möjligt och även barn som formellt kan simma behöver kontinuerligt träna vattenvana för att behålla och utveckla sina kunskaper. Nämnden vill därför belysa att behovet av tider för simundervisning i våra simhallar är större än tillgången.

Många av Eskilstunas grundskoleelever går eller cyklar till skolan. Nämnden ser således positivt på att programmet anser att stadsbyggnadsförvaltningens pågående arbete med säkerhet för gångtrafikanter och cyklister bör fortsätta med fokus på att förbättra säkerheten vid identifierade problemområden.

Nämnden delar även programmets syn på a-traktorer och elsparkcyklar som en ny utmaning för kommunens trafiksäkerhetsarbete. Många av dessa fordon, men även s.k. mopedbilar, används av ungdomar och finns på så sätt i ofta i grundskolans närhet. Nämnden ser därför fram emot ett fortsatt arbete tillsammans med stadsbyggnadsförvaltningen för att förebygga allvarliga olyckor där dessa fordon ingår.

Gymnasienämnden

Gymnasienämnden ser positivt på handlingsprogrammet och dess innehåll och kommer att fortsatt aktivt arbeta för att bidra till programmets mål framför allt gällande bränder, drunkningstillbud och trafikolyckor.

Nämnden delar programmets värdering/avvägning att verksamheten med att minska risker för bränder i skolor och förskolor ständigt behöver fortgå med anledning av de stora konsekvenser sådana olyckor kan leda till. Detsamma gäller arbetet för att förhindra och minska antalet anlagda bränder, som ligger på en hög nivå i jämförelse med riket.

Nämnden anser att det är viktigt att alla elever och all personal kan ta sig till skolan ett trafiksäkert sätt. Att ombesörja säkerheten för oskyddade trafikanter är därför särskilt viktigt. Nämnden ser således positivt på att programmet anser att stadsbyggnadsförvaltningens pågående arbete med säkerhet för gångtrafikanter och cyklister bör fortsätta med fokus på att förbättra säkerheten vid identifierade problemområden.

Nämnden delar även programmets syn på a-traktorer och elsparkcyklar som en ny utmaning för kommunens trafiksäkerhetsarbete. Många av dessa fordon, men även s.k. mopedbilar, används av ungdomar och finns på så sätt i ofta i gymnasieskolans närhet. Nämnden ser därför fram emot ett fortsatt arbete tillsammans med stadsbyggnadsförvaltningen för att förebygga allvarliga olyckor där dessa fordon ingår.

Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden ställer sig positiva till framtaget handlingsprogram för förebyggande verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor, som innehåller risker, värdering, mål och förebyggande arbete för skydd mot olyckor.

Handlingsprogrammet har en tydlig utgångspunkt i svensk lag och kultur- och fritidsnämnden har därför inget att erinra till handlingsprogrammets huvudsakliga innehåll.

I handlingsprogrammets kapitel Stöd för den enskilde uttrycks att "Kultur- och fritidsnämnden kostnadsfritt tillhandahåller flytvästar och säkerhetsutrustning för vistelse på is till kommunens invånare". I nuläget tillhandahåller kultur- och fritidsförvaltningen genom fritidsbanken kostnadsfritt sådan utrustning till allmänheten. Kultur- och fritidsnämnden vill framhålla att om efterfrågan att låna sådan utrustning ökar så kan resurserna behöva öka för att kunna möta ett sådant behov.

Kultur- och fritidsnämnden ställer sig positiva till att Handlingsprogram för förebyggande verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor antas.

Miljö- och räddningstjänstnämnden

- Under 3. Styrning av skydd mot olyckor står "...samordningsansvaret för drunkningar..." vilket är en olycklig formulering som förslagsvis ändras till "samordningsansvaret för vattensäkerhet".
- Under 6. Mål är en av punkterna "I takt med att den äldre befolkningen ökar i andel ser vi ett växande behov av att skapa målsättningar för att skydda de mest riskutsatta. (VON)". Detta stycke är inte ett mål i sig utan utgör förutsättningen för målet som kommer i efterföljande punkt. Stycket bör därför inte utformas som en punkt eller ha ansvarig nämnd.
- Under 6. Mål är ett av målen "Ingen ska omkomma eller skadas allvarligt på statliga vägar. (alla nämnder)". Det är inte relevant att samtliga nämnder ska engagera sig i förebyggande av olyckor på det statliga vägnätet. Förtydliga i så fall vad som avses.

Socialnämnden

Socialnämnden ställer sig positiva till den föreslagna planen och har inga tillägg. Nämnden anser att målen i planen är välformulerade och att det är bra med beskrivning av vilka förvaltningar som berörs. Även tydligheten i hur förvaltningarna förväntas arbeta med planering och uppföljning inom området uppskattas samt att arbetet tas in i befintligt årshjulsarbete.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsförvaltningen gör bedömningen att handlingsprogrammet är bra genomarbetat och skapar en tydlighet inom det olycksförebyggande området. Några ytterligare förtydliganden bör dock göras och förslag på detta samt ytterligare några synpunkter presenteras nedan:

- I avsnitt 2 (beskrivning av kommunen) så framstår det som att TGOJ-banan främst används för godstransport men flest tågrörelser utgörs även på denna

sträcka av persontåg. Stadsbyggnadsförvaltningen förslås att mening två i andra stycket på sidan fem ändras till: I fråga om järnvägen är det persontransporter som dominerar på Svealandsbanan. TGOJ-banan som sträcker sig i nord-sydlig riktning har utöver persontågstrafiken även en större andel tunga godstransporter.”

- I avsnitt 4.1 (övergripande) finns texten I jämförelse med riksgenomsnittet per 1 000 invånare ligger Eskilstuna kommun lägre vad gäller trafikolyckor men högre vad gäller brand eller brandtillbud utomhus. Om detta gäller samtliga registrerade trafikolyckor eller trafikolyckor där räddningstjänsten har larmats framgår inte. I databasen Kolada finns jämförelsen Trafikolyckor med räddningsinsatser per 1000 invånare där Eskilstuna ligger lägre än snittet.
- I avsnitt 4.4 (trafikolycka) finns texten under perioden 2018-2020 skedde i genomsnitt 200 trafikolyckor per år i Eskilstuna kommun. Den vanligaste räddningsinsatsen involverar trafikelementet personbil, följd av tung lastbil. Här bör texten kompletteras med att det är olyckor där räddningstjänsten larmas, om det är vad som avses. Den statistik som finns i STRADA visar ca 350 olyckor per år den aktuella tidsperioden.
- Senare avsnitt 4.4 framgår att I närmare 90 % av alla trafikolyckor var en eller flera personbilar inblandade och över hälften, 56 %, av dessa var i Eskilstuna år 2018-2020 singelolyckor. Även här bör det framgå att det gäller olyckor där räddningstjänsten larmats då det inte är den bilden som syns i STRADA.
- I avsnitt 4.4 finns även stycket år 2018-2020 var trafikelementen motorcykel eller moped inblandade vid 4 % av insatserna, vilket innebär i genomsnitt sju insatser per år. Gående har under samma tidsperiod drabbats i fyra och cyklister i åtta insatser. Problemområden som identifierats är exempelvis Hammarbykorset och övergångsstället vid Sveaplan. En ökning av förekomsten av A-traktorer på kommunens vägnät, och elsparkcyklar i stadsmiljön, pågår och kommer troligtvis öka risken för olyckor med personskador till följd. Här kan det vara lämpligt att påpeka att mörkertalet för gående och cyklisters singelolyckor är stort.
- I avsnitt 5 (värdering) framgår att historiskt har även stormar föranlett skador i kommunen. Stadsbyggnadsförvaltningen bör därför genomföra åtgärder för att undvika att stormar ger stor inverkan på samhället. Konsekvenserna av en snöstorm bedöms också som så pass stora att de behöver tas i beaktning vid samhällsplanering. Här kan Stadsbyggnadsnämndens verksamheter tillse att det finns en god beredskap för snöröjning och halkbekämpning och även möjlighet att kunna röja träd som fallit. Hur samhällsplaneringen ska minska inverkan på grund av stormar är dock inte lika tydligt, förutom i ett långsiktigt perspektiv där arbete för att nå miljömål och planera enligt de globala målen i agenda 2030 genomförs.
- I avsnitt 5 (värdering) framgår även att Nya utmaningar för kommunens säkerhetsarbete i trafiken rör en ökande mängd a-traktorer, samt den mängd

av elsparkcyklar som utgör ett nytt inslag i innerstadstrafiken. Här bör stadsbyggnadsförvaltningen vidta förebyggande åtgärder innan allvarliga olyckor inträffar. Stadsbyggnadsförvaltningen delar bilden av att dessa transportslag är värda att hålla under uppsikt. Dock finns det idag lite kunskap och få nationella riktlinjer/förslag kring åtgärder som främjar trafiksäkerhet specifikt för dessa grupper. Dessutom sker nya förändringar inom området kontinuerligt med nya förutsättningar (för framförallt elsparkcyklar) som följd. Ett förslag till ny sista mening i det stycket är: ”Hör bör Stadsbyggnadsförvaltningen analysera och omvärldsspana vilka insatser och åtgärder som kan vara relevanta att vidta för att öka dessa gruppers trafiksäkerhet för att förbygga allvarliga olyckor”.

- I avsnitt 6 presenteras mål för det olycksförebyggande arbetet. Det är positivt att målsättningarna är tydliga och att det framgår vilka nämnder som ska bidra till måluppfyllelse. Vissa av målen har en tydlig koppling till stadsbyggnadsnämndens verksamhet medan vissa mål har en mer otydlig koppling där det inte finns något enkelt sätt att bedöma om nämnden har bidragit till måluppfyllelse eller ej, exempel är
 - Antalet anlagda bränder i byggnader ska minska
 - Antalet anlagda bränder utomhus ska minska och konsekvenser av dessa ska begränsas
- I avsnitt 7.4 (övriga förebyggande åtgärder) framgår att Räddningstjänsten bistår stadsbyggnadsförvaltningen som sakkunnig i brandfrågor i stora delar av byggprocessen. Här bär byggprocessen ersättas med plan- och byggprocessen då räddningstjänsten är involverad även i detaljplanearbetet.

Torshälla stads nämnd

Torshälla stads nämnd ställer sig positiv till framtaget handlingsprogram. Handlingsprogrammet har en tydlig utgångspunkt i svensk lag och nämnden har därmed inget att erinra till handlingsprogrammets huvudsakliga innehåll.

Nämnden har tagit del av stadsbyggnads- samt kultur och fritidsförvaltningarnas underlag till yttrande till respektive nämnd. Torshälla stads nämnd ställer sig bakom dessa yttranden och gör följande ytterligare medskick.

Även om Torshälla inte utmärker sig i statistiken över de bostadsområden som nämns för räddningsinsatser med brand eller brandtillbud i flerbostadshus så borde texten på sidan 19 inkludera Eskilstuna och Torshällas skolor, eller skrivas som Eskilstuna kommun.

Dokumentet har använt begreppet Eskilstuna kommun nästan genom hela dokumentet, utom för följande sidor: s.19 då det står om brandtillbud i Eskilstunas skolor och s. 21 om drunkning i Eskilstuna samt s.26 om att i Eskilstuna arbetar vi brett med förebyggande frågor. Kultur- och fritidsnämnden vill framhålla att om efterfrågan att låna flytvästar och säkerhetsutrustning för vistelse på is till kommunens invånare ökar så kan resurserna behöva öka för att kunna möta ett sådant behov.

Vård- och omsorgsnämnden

Brukare/patienter som finns inom vård- och omsorgsnämndens verksamheter är att räkna som särskilt riskutsatta. Vård- och omsorgsnämndens verksamheter har en säkerhetsorganisation vars syfte är att tillgodose behovet av säkerhet och stödja samtliga medarbetare i säkerhetsarbetet så att skador på brukare/patienter, medarbetare eller egendom kan förebyggas. Verksamhetschef har, enligt uppdragsbeskrivning, därmed bland annat att svara för det systematiska brandskyddsarbetet och säkerställa dokumentation kring detta. I ansvaret ingår också att tillhandahålla skydds- och säkerhetsutrustning som behövs för att skydda den enskilde, medarbetare och andra som vistas i verksamheten samt säkerställa att säkerhetsutrustningen underhålls och driftsäkras. Vård- och omsorgsnämnden ser det som angeläget att vård- och omsorgsförvaltningen ges stöd från kommunledningskontoret att utföra brandskyddsronder, samt att stöd i arbetet ges till enhetschefer.

Inom vård- och omsorgsförvaltningens hemtjänst (äldreomsorgen) påbörjades redan under 2019 ett samarbete med räddningstjänsten att systematiskt identifiera personer som är särskilt utsatta. En instruktion i form av ett bedömningsstöd för ett individanpassat brandskydd arbetades fram. Den ska användas för riskindivider som ges stöd genom hemtjänst. I samverkan bedöms vilka åtgärder som kan vara verkningsfulla och effektiva för respektive riskindivid. En åtgärd som bedömts vara verkningsfull är brandvarnare, vissa kopplade till trygghetslarm, andra med blytljus eller vibrationsplatta. Andra åtgärder är bland annat spisvakt, boendesprinkler, brandfilt och flamsäkra textilier. Samarbetet kom att vila i och med att pandemin slog till, men har åter initierats inom respektive organisation.

Räddningstjänsten bedömer att dessa begränsade och förebyggande åtgärder har haft sådan effekt på det brandförebyggande arbetet i verksamhetskategorierna vårdmiljö, att riskerna för bränder kan anses ligga på acceptabla nivåer. En synpunkt som vård- och omsorgsnämnden vill framföra är att det måste tydliggöras roller och ansvar för dessa åtgärder samt fattas beslut om hur brandskyddsutrustning ska finansieras för riskutsatta grupper i ordinärt boende.

Ett av målen i programmet, som åläggs samtliga nämnder, är att ”ingen ska omkomma eller skadas allvarligt på statliga vägar”. Vad detta mål skulle kunna betyda för vård- och omsorgsnämndens verksamheter behöver förtydligas.

Ambitionen för vård- och omsorgsnämnden är att identifiering av personer som är särskilt utsatta ska fortsätta inom området för personer med funktionsnedsättning.

Vård- och omsorgsförvaltningen föreslår vård- och omsorgsnämnden att, med tillägg om ovan önskade förtydliganden, godkänna förslaget till handlingsprogram för förebyggande verksamhet enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO).

Eskilstuna Kommunfastigheter AB

Ett tydligt och bra beskrivet handlingsprogram med god struktur och innehåll. Vår uppfattning är att det stämmer väl överens med gällande lagstiftning.

Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö AB

Kommunens förebyggande skydd gällande dricksvatten behöver belysas mer. En kemikalieolycka inom vattenskyddsområde bör finnas med som exempel på komplexa olyckor. Även brand i produktionsanläggningar av värme och el (KVV) bör lyftas som en komplex risk. Kraftvärmeverket ligger mycket centralt och i närheten av flera industrier.

Det är främst en olycka med utsläpp vid Hjälmaresund som kan komma att påverka dricksvattenproduktionen i Eskilstuna Kommun, inte en olycka i Mälaren även om en sådan skulle påverka Strängnäs och Stockholm.

Solceller på fastighetstak kopplat till brandrisk behöver lyftas. Ett kartlager som visar var solceller finns bör införas ur brandsynpunkt.

Sakfel och redaktionella synpunkter

Lägg till Hällberga som tätort under rubrik 2. Beskrivning av kommunen. Under samma rubrik bör meningen ”dricksvatten kommer huvudsakligen från Hjälmaren” ersättas med: dricksvattnet kommer från Hjälmaren och Bälgvikensjön. Näshulta vattenverk är ersatt av Österby.

Sid 27 ersätt översikt med översyn.

Destination Eskilstuna AB

Destination Eskilstuna har valt att inte svara på remissen.

Eskilstuna Logistik och Etablering

VD kommenterade att det är faktafel gällande flygplatsen i handlings-programmet, det kommer att korrigeras.

Styrelsens medskick till handlingsprogrammet:

- Eftersom programmet tar upp brottsliga bilbränder bör även skjutningar tas upp. I lokaltidningen har reportage gjorts om tillbud och skador som drabbat kommunens anställda.
- Vidare anges förhöjd risk med elbilsladdare och då bör även solceller på yttertak tas med i programmet.

Räddningstjänsten Mälardalen

Räddningstjänsten Mälardalen (RTMD) har inga synpunkter att erinra.

Region Sörmland

Region Sörmland har inte några synpunkter på rubricerat dokument, Handlingsprogram för förebyggande verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor.

Länsstyrelsen Södermanland

Länsstyrelsen har inga synpunkter på programmet.

Trafikverket

4.1 Övergripande

I avsnitt 4.1 beskrivs förhållanden som kan leda till stora eller komplexa olyckor inom kommunen. Här lyfts bl.a. transporter av farligt gods inom eller i närheten av tätbebyggda områden. Inom kommunen utgör vägarna E20, 53 (från Stenkvistarondellen och söderut), 56, 214 och 230 rekommenderade primära transportvägar för farligt gods. Ett antal vägar finns också utpekade som sekundära transportvägar för farlig gods. Se NVDB (Nationell vägdatatabas) vilka vägar som ingår i utpekandet, NVDB på webb (trafikverket.se). Trafikverket vill i sammanhanget uppmärksamma att omdirigering av transittrafik med farligt gods kan ske på kommunal omledningsväg. Transporter med farligt gods kan även förekomma på järnvägarna i kommunen. Som nämns i punktlistan på sid. 7 ställer närhet till farligt gods-led krav i samband med den fysiska planeringen av nya utbyggnadsområden. Trafikverket anser att hänsyn ska tas till de rekommendationer som finns i Länsstyrelsen Södermanlands vägledning Farligt gods, gällande skyddsavstånd till transportled med farligt gods. På så sätt kan samhällsplaneringen bidra till bl.a. säkrare boendemiljöer.

Trafikverket önskar komplettera punktlistan på sid. 7 med ytterligare en punkt:

- Kviksundsbron utgör en viktig transportled för väg, järnväg och sjöfart. Här finns många risker såväl trafikala som miljömässiga.

I avsnitt 4.1 kan i sista stycket också tilläggas att sträckan E20, delen trafikplats Gröndal – trafikplats Marielund, är mycket olycksdrabbad.

4.4 Trafikolycka

Avsnittet tar upp översiktsplanens ambitioner att biltrafiken på sikt kommer att minska. Handlingsprogrammet antar utifrån detta att även en minskning av risken för trafikolyckor med personbil torde ske. Trafikverket delar inte uppfattningen att biltrafiken framöver minskar, om antalet innevånare i kommunen fortsättningsvis kommer att öka.

Avsnittet kan med fördel kompletteras med uppgift om andelen singelolyckor vad gäller gång- och cykel. Framöver bör även statistik gällande A-traktorer och elsparkcyklar tas fram. Ett tillägg till de övriga omständigheter som nämns som orsak till trafikolycka är is- och frosthalka.

5. Värdering

Första meningen i näst sista stycket bör justeras till ”Det transporteras stora mängder farliga ämnen på vägar, järnvägar och sjöfart inom kommunen”.

7.4 Övriga förebyggande åtgärder

Tredje stycket på sid 28, sista meningen bör kompletteras: ”I övrigt bistår kommunen Trafikverket i trafikplanering i frågor om insatstider, framkomlighet, vägars utformning och identifiering av risker vid specifika plats samt med omledningsvägar”.

Övrigt

Hur pass innefattar handlingsprogrammet kommunens verksamhet och ansvar under gråzon samt ytterst höjd beredskap?

När det gäller järnväg vill Trafikverket även uppmärksamma problematiken med spårspring och suicid.

Kustbevakningen

Kustbevakningen har ett antal övergripande slutsatser/synpunkter utifrån de dokument som bifogats remissen.

Övergripande

Handlingsprogrammet lyfter fram risker och sårbarheter i samband med sjötrafik och risken för ett utsläpp direkt i hav i kapitel i kapitel 2 sidan 2, Kapitel 4.4 sidan 23, Kapitel 4.5 sidan 25 och kapitel 5 sidan 34 på ett bra sätt. Det är positivt att det finns med då det är viktigt att medvetandegöra risken för utsläpp och andra olyckor på liknande områden och verksamheter.

Former för förebyggande arbete med Kustbevakningen och andra statliga räddningstjänstorganisationer berörs inte i det bifogade dokumentet. Vid samtidiga räddningsinsatser eller vid begäran om räddningshjälp är grunden det olycksförebyggande arbetet. Det underlättar samordning mellan samverkande organisationer och skapar en tydlighet för resursfördelning och mandatfördelning. Vid beslutat handlingsprogram önskar vi att ni skickar detta till registrator@kustbevakningen.se och anger vårt Dnr enligt ovan.

MSB

Kommunen ska enligt 3 kap. 3 och 8 §§ enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) anta handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst. Innan kommunen antar sådana handlingsprogram ska samråd ske med de myndigheter som särskilt berörs. Enligt propositionen En effektivare kommunal räddningstjänst (prop. 2019/20:176) ska samråd ske med framförallt de myndigheter vars egen planering kan beröras av förändringen, t.ex. samverkande kommuner, MSB i frågor som berör myndighetens samordnande och övergripande uppgifter på räddningstjänstområdet, Trafikverket i frågor rörande trafiksäkerhetsfrågor, länsstyrelsen eller andra myndigheter som ansvarar för statlig räddningstjänst. MSB ser således inte ett generellt samrådsbehov med samtliga kommuner, exempelvis utifrån sin roll som tillsynsmyndighet över kommunerna enligt 5 kap 1 a § LSO.

MSB ska enligt 1 kap. 5 § LSO främja efterlevnad av LSO och föreskrifter som meddelats i anslutning till LSO, samt samordna kommunerna på nationell nivå och stödja dem med råd och information i deras verksamhet enligt LSO. Med denna bakgrund och med anledning av de ändringar som nyligen beslutas i LSO och tillhörande förordning (2003:789) om skydd mot olyckor (FSO) samt de föreskrifter och allmänna råd som MSB nyligen utfärdat om innehåll och struktur i kommunernas handlingsprogram (MSBFS 2021:1) svarar MSB på förfrågan om samråd om handlingsprogram från Eskilstuna kommun genom detta samrådsyttrande.

MSB yttrar sig dels om handlingsprogrammets struktur utifrån kraven i beslutade föreskrifter, dels övergripande om innehållet utifrån kraven i nämnda föreskrifter. MSB lämnar även i förekommande fall synpunkter om frågor som påverkar myndighetens planering utifrån sitt uppdrag på räddningstjänstområdet. En djupare granskning av innehållet eller om alla delar i de allmänna råden efterlevs har inte gjorts, ej heller prövas hur kommunen lever upp till de nationella eller lokala målen. MSB:s samrådsyttrande ska ses som ett stöd för kommunernas färdigställande av handlingsprogrammet och inte som ett yttrande eller föreläggande utifrån att tillsyn har bedrivits över kommunens åtaganden enligt LSO. Ett tillsynsärende kan dock alltid initieras om MSB finner anledning till det, utifrån ett antaget handlingsprogram, andra dokument eller av andra anledningar.

Synpunkter

Samrådsyttrandet gäller ”Handlingsprogram för förebyggande verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor” för Eskilstuna kommun, KSKF/2021:309.

Utifrån de förutsättningar för samrådshandlingen som MSB anger ovan framför MSB nedan de synpunkter som bör beaktas i det fortsatta arbetet.

Det finns visst innehåll som saknas utifrån föreskrifterna. En kontroll bör göras så att handlingsprogrammet svarar mot det innehåll som enligt föreskrifterna ska finnas.

Exempelvis kan noteras att i kap 8 Uppföljning, utvärdering och lärande saknas en beskrivning av hur arbetet med olycksundersökningar enligt 3 kap. 10 § LSO bedrivs, se 20 § i föreskrifterna.

Fortsatt arbete

Som stöd i det fortsatta arbetet kan med fördel MSB:s handbok om innehåll och struktur i kommunernas handlingsprogram användas, samt kunskapsstödet ”Beskrivning av olyckor” och fördjupningen ”Förmåga till räddningsinsats”. Dessa finns tillgängliga på MSB:s webb via www.msb.se/sv/annesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/kommunala-handlingsprogram-enligt-LSO. Enligt övergångsbestämmelser i LSO behöver kommunen ha antagna handlingsprogram i den nya lydelsen från den 1 januari 2022. När en kommun antar eller ändrar ett handlingsprogram ska handlingsprogrammet skickas till länsstyrelsen, MSB och till dem som har deltagit i samrådet. Antagna handlingsprogram skickas till registrator@msb.se.

Sjöfartsverket

Sjöfartsverket har inget att erinra mot rubricerad remiss. Då kommunen valt att inte skicka bilaga C finns inget för Sjöfartsverket att ta ställning till.

Sjöfartsverket vill ta del av fastställt handlingsprogram

Remiss från kommunstyrelsen

Handlingsprogram för förebyggande verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor

Ärendet remitteras till er för yttrande. Yttrandet ska ha kommit in till kommunstyrelsen via LEX och på papper senast den 30 april 2022.

Remissinstanser

Förskolenämnden
Gymnasienämnden
Kultur- och fritidsnämnden
Stadsbyggnadsnämnden
Socialnämnden
Vård- och omsorgsnämnden
Miljö- och räddningstjänstnämnden (mrnsekreterare@eskilstuna.se)
Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden
Eskilstuna Kommunfastigheter AB
Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö AB
Eskilstuna Logistik och Etablering AB

Räddningstjänstorganisationer

Mälardalens Brand och Räddningsförbund
Västra Mälardalens kommunalförbund
Räddningstjänsten Flens kommun
Räddningstjänsten Strängnäs kommun
Sörmlandskustens räddningstjänst
Västra Sörmlands Räddningstjänst

Statliga myndigheter m fl

Försvarsmakten
Kustbevakningen
Länsstyrelsen Södermanlands län
Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap
Polisregion Öst
Sjöfartsverket
Trafikverket
Region Sörmland

Ansvarig direktör på kommunledningskontoret
Lena Lundberg

§ 3

Remiss av handlingsprogram för förebyggande verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor (KSKF/2021:309)

Beslut

1. Förslag till handlingsprogram för förebyggande verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor remitteras till samtliga nämnder och bolag samt externa myndigheter och organisationer enligt sändlista.
2. Remissvar ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 30 april 2022.

Ärendebeskrivning

Bestämmelserna i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) innehåller de skyldigheter och åtgärder som stat, kommun och enskilda ska vidta för skydd mot olyckor. Lagen omfattar förebyggande verksamhet, räddningstjänst samt efterföljande åtgärder.

Enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor 3 kap 3§ är Eskilstuna kommun skyldig att ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet. I programmet ska målet för kommunens förebyggande verksamhet anges, samt de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser. I programmet ska också anges hur kommunens förebyggande verksamhet är ordnad och hur den planeras.

Uppdatering av lagen om skydd mot olyckor genererade förändringar i hur kommunen ska arbeta med handlingsprogrammet. Förändringen ledde till tydligare styrning från myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) gällande innehåll och struktur i handlingsprogrammet. MSB kommer även vara tillsynsmyndighet för handlingsprogrammet för att säkerställa att kommunen arbetar på ett korrekt sätt. Förändringarna i lagen medför även att programmet behöver endast uppdateras vid större förändringar inom kommunen. Detta innebär att handlingsprogrammet kommer att gälla tills vidare men kommer att ses över vart fjärde år för att säkerställa att inga större förändringar inom kommunen har skett.

I 1 kap. 1 och 3a §§ LSO anges de nationella målen och syftet med den verksamhet som ska bedrivas enligt lagen:

- Bestämmelserna i denna lag syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.
- Förebyggande verksamhet som staten och kommunerna ansvarar för enligt denna lag ska planeras och organiseras så att den effektivt bidrar till att förebygga bränder och andra olyckor samt förhindra eller begränsa skador till

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

följd av bränder och andra olyckor. Särskild vikt ska läggas vid att förhindra människors död och andra allvarliga skador.

Kommunfullmäktige i Eskilstuna kommun ska besluta om handlingsprogram enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

Genom att kommunens räddningstjänst och kommunkoncernen arbetar med lagen om skydd mot olyckor förebyggs olyckor och kostnader för faktiska händelser minskar. Genom uppföljning och åtgärdsplaner skapas en hållbar utveckling med fokus på trygghet och säkerhet.

Yrkanden

Jimmy Jansson (S) yrkar bifall till kommunledningskontorets förslag.

Beslutet skickas till:

Samtliga nämnder

Samtliga bolag

Kommunstyrelsen, kommunledningskontoret, ledningsstaben

Räddningstjänsten Mälardalen

Räddningstjänsten Flens kommun

Räddningstjänsten Strängnäs kommun

Västra Sörmlands Räddningstjänst

Region Sörmland

Kustbevakningen

Länsstyrelsen Södermanlands län

Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap

Polisregion Öst

Sjöfartsverket

Trafikverket

Statens geologiska institut

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Svenska livräddningssällskapet

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

Remiss av handlingsprogram för förebyggande verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor

Förslag till beslut

1. Förslag till handlingsprogram för förebyggande verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor remitteras till samtliga nämnder och bolag samt externa myndigheter och organisationer enligt sändlista.
2. Remissvar ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 30 april 2022.

Ärendebeskrivning

Bestämmelserna i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) innehåller de skyldigheter och åtgärder som stat, kommun och enskilda ska vidta för skydd mot olyckor. Lagen omfattar förebyggande verksamhet, räddningstjänst samt efterföljande åtgärder.

Enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor 3 kap 3§ är Eskilstuna kommun skyldig att ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet. I programmet ska målet för kommunens förebyggande verksamhet anges, samt de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser. I programmet ska också anges hur kommunens förebyggande verksamhet är ordnad och hur den planeras.

Uppdatering av lagen om skydd mot olyckor genererade förändringar i hur kommunen ska arbeta med handlingsprogrammet. Förändringen ledde till tydligare styrning från myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) gällande innehåll och struktur i handlingsprogrammet. MSB kommer även vara tillsynsmyndighet för handlingsprogrammet för att säkerställa att kommunen arbetar på ett korrekt sätt. Förändringarna i lagen medför även att programmet behöver endast uppdateras vid större förändringar inom kommunen. Detta innebär att handlingsprogrammet kommer att gälla tills vidare men kommer att ses över vart fjärde år för att säkerställa att inga större förändringar inom kommunen har skett.

I 1 kap. 1 och 3a §§ LSO anges de nationella målen och syftet med den verksamhet som ska bedrivas enligt lagen:

- Bestämmelserna i denna lag syftar till att i hela landet

bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.

- Förebyggande verksamhet som staten och kommunerna ansvarar för enligt denna lag ska planeras och organiseras så att den effektivt bidrar till att förebygga bränder och andra olyckor samt förhindra eller begränsa skador till följd av bränder och andra olyckor. Särskild vikt ska läggas vid att förhindra människors död och andra allvarliga skador.

Kommunfullmäktige i Eskilstuna kommun ska besluta om handlingsprogram enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

Konsekvenser för hållbar utveckling och en effektiv organisation

Genom att kommunens räddningstjänst och kommunkoncernen arbetar med lagen om skydd mot olyckor förebyggs olyckor och kostnader för faktiska händelser minskar. Genom uppföljning och åtgärdsplaner skapas en hållbar utveckling med fokus på trygghet och säkerhet.

Beslutet skickas till:

Samtliga nämnder
Samtliga bolag
Kommunstyrelsen, kommunledningskontoret, ledningsstaben

Räddningstjänstorganisationer

Räddningstjänsten Mälardalen
Räddningstjänsten Flens kommun
Räddningstjänsten Strängnäs kommun
Västra Sörmlands Räddningstjänst

Statliga/regionala myndigheter

Region Sörmland
Kustbevakningen
Länsstyrelsen Södermanlands län
Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap
Polisregion Öst
Sjöfartsverket
Trafikverket
Statens geologiska institut
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Övriga

Svenska livräddningssällskapet

STYRDOKUMENT

Handlingsprogram för förebyggande verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor

Beslutad när	
Beslutad av	
Diarienummer	KSKF/2021:309
Ersätter	
Gäller för	Samtliga nämnder och följande bolag
Gäller fr o m	
Gäller t o m	Tillsvidare
Dokumentansvarig	Lena Lundberg
Uppföljning	

Program

Ett program är ett styrande dokument som ska visa en färdriktning genom att innehålla vad som ska uppnås inom ett område. Det tar inte ställning till utförande, prioriteringar och metoder. Program ska vara långsiktiga och ej tidsbegränsade. Om det ska vara kommun- och/eller koncernövergripande ska det beslutas av kommunfullmäktige, i annat fall av berörd nämnd.

Plan

En plan är ett styrande dokument som ska visa en färdriktning genom att innehålla konkreta mål och riktlinjer samt vara tidsbegränsad. Om den ska vara kommun- och/eller koncernövergripande ska den beslutas av kommunfullmäktige, i annat fall av berörd nämnd.

Policy

En policy är ett styrande dokument som ska visa ett övergripande förhållningssätt och som ska tjäna som vägledning inom ett område, med angivande av övergripande mål och värden som ska eftersträvas. Policys ska vara långsiktiga, ej tidsbegränsade och beslutas av kommunfullmäktige.

Riktlinje

En riktlinje är ett styrande dokument som ska säkerställa ett korrekt agerande och god kvalitet i handläggning och utförande. Riktlinjer kan vara tidsbegränsade eller ej tidsbegränsade. Om den ska vara kommun- och/eller koncernövergripande ska den beslutas av kommunfullmäktige, i annat fall av berörd nämnd.

Ämnesområde och bakgrund

Detta är Eskilstuna kommuns handlingsprogram för förebyggande verksamhet. Enligt 3 kap. 3 § i lagen om skydd mot olyckor (LSO) ska kommunen anta sådant program, i vilket målen för kommunens verksamhet, samt de risker för olyckor som kan leda till räddningsinsatser, ska anges. Handlingsprogrammet ska också beskriva hur verksamheten är ordnad och planerad, och betraktas som kommunalt styrdokument.

Handlingsprogram för olycksförebyggande verksamhet

Programmet syftar till att kartlägga och stärka kommunens olycksförebyggande arbete inom olyckstyperna brand i byggnad, brand utomhus, trafikolycka, utsläpp med farliga ämnen, naturolycka samt drunkningsolyckor.

Gällande lagstiftning eller annan rättslig reglering

Handlingsprogrammet regleras utav 3 kap. i lagen om skydd mot olyckor (LSO). Där framgår det att detta program ska genomgå tillsyn utav myndigheten.

Förhållande till redan fattade politiska beslut

Handlingsprogram för räddningstjänst enligt lagen om skydd mot olyckor (beslutas om dec 2021) är systerdokumentet som fokuserar på den operativa förmågan som är kopplat till

Handlingsprogram för olycksförebyggande verksamhet enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor. Detta dokument kommer sluta gälla när detta dokument är antaget.

Innehåll

1. Inledning.....	4
2. Beskrivning av kommunen	4
3. Styrning av skydd mot olyckor	6
4. Risker	6
4.1 Övergripande.....	6
4.2 Brand i byggnad.....	8
4.3 Brand utomhus.....	11
4.4 Trafikolycka	13
4.5 Olycka med farliga ämnen.....	14
4.6 Naturolycka	16
4.7 Drunkning.....	17
5. Värdering.....	18
6. Mål	21
7. Förebyggande – förmåga och verksamhet.....	23
7.1 Tillsyn.....	23
7.2 Stöd till den enskilde	24
7.3 Rengöring och brandskyddskontroll.....	26
7.4 Övriga förebyggande åtgärder	26
8. Uppföljning, utvärdering och lärande	30
Bilaga A: Dokumentförteckning	31
Bilaga B: Beskrivning av samråd	32

1. Inledning

Detta är Eskilstuna kommuns handlingsprogram för förebyggande verksamhet. Enligt 3 kap. 3 § i lagen om skydd mot olyckor (LSO) ska kommunen anta sådant program, i vilket målen för kommunens verksamhet, samt de risker för olyckor som kan leda till räddningsinsatser, ska anges. Handlingsprogrammet ska också beskriva hur verksamheten är ordnad och planerad, och betraktas som kommunalt styrdokument. Handlingsprogram för räddningstjänst utgör ett eget dokument.

2. Beskrivning av kommunen

Följande beskrivning av Eskilstuna kommun innehåller uppgifter som är hämtade från kommunens riskutredning beträffande olyckor som kan leda till räddningsinsats (se Bilaga A: Dokumentförteckning).

Eskilstuna kommun har ökande befolkning på idag cirka 107 000 personer. Majoriteten av dessa invånare bor inom Eskilstuna och Torshälla tätort, men det finns också en landsbygd med mindre orter såsom Ärla, Näshulta, Sundbyholm, Kjula, Tumbo, Västermo och Kvicksund.

Andelen invånare över 80 år var 31 december 2020 5,2 % för Eskilstuna kommun. Befolkningen inom kommun förväntas enligt prognos öka i samtliga åldersgrupper men mest i åldersgruppen 80 år och äldre. Inom denna grupp förväntas antalet personer öka med 43 % redan till år 2030. I Eskilstuna kommun är andelen utrikesfödda 26,3 %.

Eskilstuna kommun har en yta på cirka 1 100 km² där 7,5 % utgör bebyggd mark; 57,7 % skog; 27,4 % jordbruksmark; och 7,4 % övrig mark.

Eskilstuna kommun gränsar i väster mot Hjälmarén och i norr mot Mälaren. Eskilstunaån som är över 3 mil lång rinner genom de centrala delarna av Eskilstuna och Torshälla och utgör den huvudsakliga avrinningen från Hjälmarén. Hjälmaréns nivå regleras genom Hyndevadsdammen och i ån finns åtta dammar och ett antal vattenkraftverk. Området runt Mälaren är ett riskområde för översvämning. Inom Eskilstuna kommun finns dessutom på flera håll markförhållanden med sådana jordartstyper som ger förutsättningar för skred.

Mälaren är dricksvattentäkt för drygt två miljoner människor i området, men Eskilstuna kommuns dricksvatten kommer huvudsakligen från Hjälmarén genom Hyndevads vattenverk samt några mindre vattenverk i Ärla, Bälgviken, Alberga och Näshulta.

Inom Eskilstuna kommun finns 21 naturreservat med varierande växtlighet och djurliv, och ett antal andra skyddsområden som är känsliga för olje- eller kemikalieutsläpp.

Runt om i kommunen finns bebyggelse med kulturhistoriska värden, till exempel utmed Eskilstunaån, i stadsdelen Gamla Staden, Rademachersmedjorna, och Gamla Torshälla. På landsbygden återfinns även slott och byar med stora kulturhistoriska värden.

I Eskilstuna kommun är de viktigaste vägarna motorvägen och motortrafikleden E20, riksväg 56 och riksväg 53. Person- och godstrafiken på landsväg sker i huvudsak på E20 och länsvägarna mot Västerås, Katrineholm och Nyköping. I fråga om järnvägen är det persontransporter mot Stockholm som dominerar på Svealandsbanan och i nord-sydlig riktning sker framförallt tunga godstransporter på den gamla TGOJ-banan. Pendling sker till och från framförallt Stockholm och Västerås. En rangerbangård finns i centrala Eskilstuna för godstrafik, vilken rangerar bland annat farligt gods.

Eskilstuna flygplats i Kjula har viss civil flygverksamhet men en utökning av verksamheten planeras av kommun i samband med utbyggnationen av Eskilstuna Logistikpark. De tre transportsystemen järnväg, motorväg och flyg förbinds i Eskilstuna Logistikpark. I Folkesta återfinns Eskilstuna kombiterminal.

På Mälaren går båttrafik med farligt gods till och från hamnar i Västerås och Köping. I Eskilstuna kommun finns inga industri- eller oljehamnar, men det finns gästhamnar i Sundbyholm, Torshälla och MälARBaden i Mälaren, och gästhamnen Stora Kvislaholmen i HjälMAREN.

I Eskilstuna kommun finns tio farliga verksamheter som omfattas av krav och skyldigheter enligt 2 kapitlet 4§ i LSO. Nio är Seveso-anläggningar och två av dessa omfattas av den högre kravnivån i Sevesolagen.

I Eskilstuna ligger länets största sjukhus Mälarsjukhuset och kriminalvårdsanstalten Hällby som är en klass 1 anstalt. I kommunen finns även närmare 100 samlingslokaler såsom köpcentrum, nattklubbar och idrottsanläggningar. Exempel på sådana anläggningar är Munktellbadet, Motorstadion, Sundbyholm Travbana, Munktellarenan, Stiga Sports Arena, Tunavallen, Lokomotivet, Tuna Park köpcentrum, ICA Maxi Stormarknad, Coop Forum och Leos Lekland.

I kommunen finns 24 badplatser för allmänheten, men även andra ställen där allmänheten badar, i till exempel grusgropen i Hällby.

3. Styrning av skydd mot olyckor

Detta handlingsprogram är antaget 2022-xx-xx av kommunfullmäktige i Eskilstuna kommun och gäller till tillsvidare eller till dess att det ersätts av ett nytt. Handlingsprogrammet ska revideras vid större förändringar eller minst en gång per mandatperiod. Kommunens ansvar för olycksförebyggande arbete enligt LSO åligger som utgångspunkt kommunledningskontoret. Samordningsansvaret för att förebygga trafikolyckor, utsläpp av farliga ämnen och naturolyckor ligger dock på stadsbyggnadsnämnden, samordningsansvaret för drunkningar på kultur och fritidsnämnden, och för brand i byggnad och brand utomhus ansvarar miljö- och räddningstjänstnämnden för samordningen. Den senare är även den nämnd som ansvarar för kommunens tillsyn enligt LSO. Eskilstuna Energi och Miljö har ansvar för brandvattenförsörjning genom fungerande brandpostnät i tätorter.

Enligt 2 kap 7 § i förordningen om skydd mot olyckor får en länsstyrelse och en kommun meddela föreskrifter om förbud helt eller delvis mot eldning utomhus samt om liknande förebyggande åtgärder mot brand. Vakthavande räddningschef har givits delegation av miljö- och räddningstjänstnämnden att besluta om eldningsförbud utomhus för Eskilstuna kommun och samma funktion har regelbundet samråd med länsstyrelsen så att några motstridiga beslut i frågan inte ska fattas.

4. Risker

I detta kapitel presenteras en identifiering av olyckstyper som kan leda till räddningsinsats enligt LSO. Olyckor som sker till vardags såväl som sällanhändelser har inkluderats. De olyckstyper som tas upp och fördjupas i underolyckstyper är Brand i byggnad, Brand utomhus, Trafikolycka, Olycka med farliga ämnen, Naturolycka och Drunkning. Uppgifterna har hämtats från den utförligare riskanalys som finns beskriven i Bilaga A: Dokumentförteckning.

4.1 Övergripande

Riskbilden inom kommunens geografiska ansvarsområde är både komplex och förändrar sig ständigt. Inom det geografiska området finns skog, sjöar och vattendrag, men även viss höghusbebyggelse, stora industrier och några stora publika anläggningar. Det finns också både stadsbebyggelse, tätort och landsort, vilket innebär en differentierad riskbild. Andelen äldre invånare ökar. Dessa är högt representerade bland de som skadas eller omkommer till följd av brand. Några av de mest framträdande förhållandena som

identifierats kunna leda till stora eller komplexa olyckor i Eskilstuna kommun är:

- Industrier som klassas som farlig verksamhet och transporter av farligt gods där verksamheterna många gånger pågår i eller i närheten av tätbebyggda områden. Detta ställer krav på balans mellan planerade exploateringar och riskmedvetande i form av säkerhet i den fysiska planeringen.
- Ett ökande antal olyckor och andra händelser till följd av extrema väderhändelser. Inom kommunens geografiska område finns dessutom områden som är känsliga för skred och översvämning.
- Anläggningar där det tidvis vistas många människor och där en brand kan få stora konsekvenser för människors liv och hälsa.

Under den senaste femårsperioden inträffade årligen cirka 1 300 olyckor som föranledde räddningsinsatser i Eskilstuna kommun. Störst antal räddningsinsatser görs inom Eskilstuna kommun till olyckstyperna brand eller brandtillbud utomhus, därefter trafikolyckor, efterföljt av brand eller brandtillbud i byggnad. I jämförelse med riksgenomsnittet per 1 000 invånare ligger Eskilstuna kommun lägre vad gäller trafikolyckor men högre vad gäller brand eller brandtillbud utomhus. Bland bränder och brandtillbud utomhus sker en stor del av dem i fordon eller i skog och mark, men någon tydlig ökning eller minskning av antalet insatser de senaste åren har inte gått att se.

De senaste tio åren har antalet bränder eller brandtillbud i byggnader varierat mellan 90 och 120 larm per år. Det finns en viss nedåtgående trend i antalet larm under denna tidsperiod. Brand i bostad utgör 60% av alla byggnadsbränder i kommunen och bland dessa är flerbostadshus den dominerande bostadstypen. De senaste tio åren har åtta personer omkommit i brand i byggnad, varav sju i bostadsbränder. Fyra av dem omkom i flerbostadshus, två i villa, en i fritidshus och en i vårdmiljö. I framtiden förväntas antalet bostäder öka och med en ökande äldre befolkning finns skäl att tro att utvecklingen av bränder och brandtillbud kommer fortsätta enligt samma trend.

Antalet trafikolyckor har de senaste tio åren tenderat att öka, dock med en tydlig nedgång under 2020. Nedgången under 2020 följer en nationell trend och kan troligtvis kopplas till minskade trafikmängder under coronapandemin. Med en ökande befolkning i kommunen kan det därmed förväntas att antalet trafikolyckor hålls statisk eller ökar något framöver. I snitt omkommer 2-3 personer per år till följd av trafikolyckor i Eskilstuna

kommun. Olyckorna inträffar huvudsakligen i centrala Eskilstuna samt längs med de större riksvägarna genom kommunen.

4.2 Brand i byggnad

Brand i byggnad är en olyckstyp som kan delas in i flera olika undertyper av olyckor. Under den senaste tioårsperioden (2011-2020) har antalet larm i kommunen per år varierat mellan drygt 90 och 120. Tendensen är att larmen per 1000 invånare är minskande, och Eskilstuna kommun har också jämförelsevis färre larm till brand i byggnad än riksgenomsnittet. Den undertyp som står för flest räddningsinsatser är brand i bostad, där andelen är ungefär 60 % av alla byggnadsbränder i kommunen.

Under de senaste fem åren (2016-2020) antyder statistiken en ökning i andelen bostadsbränder. En närmare studie av brand i bostad visar att en markant majoritet av insatser sker till vanligt boende, som omfattar flerbostadshus, villa, rad-, par- eller kedjehus samt fritidshus. Stadsdelarna Nyfors, Söder, Fröslunda, Årby, Råbergstorp, Norr och Sal utmärker sig i statistiken (2018-2020). Dit skedde majoriteten av räddningsinsatserna till brand eller brandtillbud i flerbostadshus.

Efter vanligt boende sker flest insatser till särskilt boende. I Tabell 1 nedan visas det totala antalet insatser till brand eller brandtillbud i bostad i Eskilstuna kommun mellan år 2018-2020.

Tabell 1 Antalet räddningsinsatser till brand i bostad år 2018-2020

Verksamhet	Antal insatser
Vanligt boende	203
Gemensamhetsboende	1
Trygghetsboende	1
Elev- och studentboende	0
Seniorboende	2
Särskilt boende	8
Annat boende	0

I vanligt boende år 2018-2020 var den vanligaste brandorsaken oavsiktlig följd av mänsklig handling (41 %) därefter fel i utrustning (15 %) och avsiktlig händelse (14 %). I 4 % av fallen var brandorsaken mänsklig handling med oklar avsikt och i 24 % av fallen gick brandorsaken inte att bedöma. Jämfört med hela Sverige där andelen avsiktlig händelse är 7 %, är siffran för Eskilstuna den dubbla.

I statistiken utläser man lätt att de vanligaste brandorsakerna vid brand i vanligt boende mellan 2019 och 2020 var spis, avsiktlig händelse och fel i

utrustning i flerbostadshus. I villor var den vanligaste brandorsaken fel i utrustning. I en stor andel av bränderna i båda typerna av boende går orsaken inte att bedöma.

Sju personer omkom under perioden 2011-2020 i bostadsbränder. Fyra av dödsbränderna inträffade i flerbostadshus, två i villa och en i fritidshus. Vid räddningsinsats till brand eller brandtillbud åren 2018-2020

avtransporterades personer till vårdenhet i cirka 8 % av fallen, och i cirka 3 % av fallen omhändertogs person på plats. I 47% av räddningsinsatserna till brand i bostad 2019-2020 rapporterades skada på egendom.

Antalet bostäder förväntas i Eskilstuna kommun öka. Enligt kommunens översiktsplan kan det handla om 15 000 nya bostäder, däribland nya flerbostadshus med över 16 våningar. Med en ökande befolkning finns anledning att anta att Eskilstuna även fortsatt kommer att drabbas av bränder i bostadsmiljö, och att dessa eventuellt kommer att öka i antal. En tänkbar större händelse som kan få stora konsekvenser är en omfattande brand i ett flerbostadshus. Då den äldre befolkningen dessutom ökar i andel, finns även risk för att bränder i hemmiljö omfattar sådana personer som oftare omkommer i brand. Till dessa tillkommer eventuellt andra personer, som på grund av funktionsnedsättningar eller missbruk av alkohol och droger är extra utsatta i händelse av bostadsbrand.

Bränder i vårdmiljö indelas i verksamhetskategorierna sjukhus, vårdcentral, sluten psykiatrisk vård, annan sluten vård, öppen psykiatrisk vård, annan öppen vård och kriminalvård. I Eskilstuna kommun har under perioden 2018-2020 räddningsinsats till brand eller brandtillbud enbart gjorts vid 6 tillfällen sammanlagt (till verksamhetskategorierna sjukhus, annan öppen vård och vårdcentral). De bränder som inträffat på Mälarsjukhuset har varit av mindre omfattning och krävt begränsad insats från räddningstjänsten, men med verksamhetens art i åtanke föreligger risk för stora konsekvenser i händelse av brand. Under åren 2011-2020 omkom en person i vårdmiljö. Även om få insatser till övriga verksamheter inom kategorin vårdmiljö har skett, finns risken att en olycka som kan leda till räddningsinsats inträffar på kriminalvårdsanstalten Hällby, vårdcentraler eller annan öppen eller sluten vård inom kommunen. Sådana händelser skulle kunna leda till stora personskador, då personerna som finns där har svårt att själva utrymma. Även stora egendomsskador på samhällsviktiga verksamheter riskeras.

Under de senaste tio åren (2011-2020) har det i genomsnitt skett fyra räddningsinsatser till brand eller brandtillbud i verksamheten skola och en till förskola per år. Den vanligaste brandorsaken var avsiktlig händelse. En brand i skola eller förskola leder oftast till konsekvenser i form av materiella skador och till ett avbrott i verksamheten, vilket kan medföra stora kostnader. Omfattande bränder som spridit sig till byggnadskonstruktioner och vindar kan även leda till totalskador. Det finns skäl att tro att insatser till

brand eller brandtillbud i skola och förskola kommer fortlöpa som de gjort de senaste åren, med en variation beroende på bland annat hur stort antal som kommer vara anlagda.

Till brand i övriga allmänna verksamheter hör bland annat verksamhetskategorierna handel, hotell, restaurang och danslokal. Under tidsperioden 2011-2020 har 51 insatser skett till övrig allmän verksamhet i Eskilstuna kommun. Störst andel har skett till handel (28 %), därefter annan allmän verksamhet (24 %), följt av restaurang eller danslokal (16 %) och idrott, bad eller motion (14 %).

De brandorsaker som står för majoriteten av brand i övrig allmän verksamhet är avsiktlig händelse och fel i utrustning. Avsiktlig händelse sticker ut från den nationella statistiken och är mer än dubbelt så vanlig i Eskilstuna kommun som nationellt (52% jämfört med det nationella snittet på 19%).

Konsekvenserna vid brand i annan allmän verksamhet varierar beroende på typ av verksamhet. Vissa bränder blir omfattande och komplexa, medan andra blir begränsade. Speciellt för denna verksamhetskategori är de publika lokalerna med olika antal personer med låg lokalkännedom, och ibland höga brandbelastningar. Vid det värsta tänkbara scenariot skulle det kunna innebära en snabbt utvecklad brand där många människor blir instängda. I Eskilstuna kommun finns cirka 80 publika samlingslokaler med fler än 150 personer varav 6 anläggningar där fler än 1000 personer kan vistas.

Dessutom skulle en avsiktlig brand i en, eller i anslutning till en, religiös samlingslokal kunna inträffa till följd av antagonistiska hot.

Sammanfattningsvis finns risk för att både begränsade och omfattande olyckor av typen brand i allmän verksamhet inträffar i Eskilstuna kommun. Under den senaste treårsperioden har brand i byggnad med kulturhistoriskt värde aldrig noterats i Eskilstuna kommun. Huruvida det beror på att det inte har skett, eller på okunskap hos räddningspersonal, är svårt att avgöra. Sett till den nationella statistiken var dock de vanligaste brandorsakerna under åren 2018-2019 fel i utrustning 29 %, oavsiktlig följd av mänsklig handling 26 %, avsiktlig händelse 13 %, och i 27 % av fallen kunde inte brandorsak bedömas. Statistiken visar också att 76 % av bränderna har resulterat i inga eller små egendomsskador. För de verksamheter, 40 %, som haft automatiskt brandlarm så skedde ingen brandspridning utanför startutrymmet. Vanliga startutrymmen har varit kök efterföljt av annat utrymme och samlingslokal.

I Eskilstuna kommun finns även flertalet andra byggnader och geografiska områden med kulturhistoriskt värde. En brand på Vi by i Västermo eller Mora by i Jäder, i områdena Gamla Staden, Rademachersmedjorna, Gamla

Torshälla eller vid något av kommunens slott eller herresätten är exempel där konsekvenserna skulle kunna bli förödande med allvarliga skador på kulturhistorisk värdefull mark och bebyggelse. Exempelvis har erfarenhet från inventering av brandskyddet och insatsplanering av Gamla Staden i Eskilstuna visat att risk finns för omfattande brandspridning inom och mellan fastigheter. I framtiden kan insatser förväntas inom Eskilstuna kommun till brand eller brandtillbud i kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Gällande brand eller brandtillbud i industri skedde den stora majoriteten av insatser under de senaste tio åren (2011-2020) till metall- eller maskinindustri och därefter lagerlokaler, vilket återspeglar Eskilstuna kommuns profil som industri- och logistikstad. Risken för olyckor i lagerlokal antas öka, då utökad etablering av den verksamhetstypen väntas i kommunen. Den vanligaste brandorsaken för brand i metall- eller maskinindustrin har varit fel i utrustning. För lager är brandorsaken i de flesta fall okänd.

I Eskilstuna kommun finns ett antal större farliga verksamheter där brand kan utgöra fara för människoliv och omgivande miljö, men också leda till avbrott i produktionen som i sin tur kan få till följd stora ekonomiska konsekvenser med social samhällspåverkan i kommunen.

Eftersom industri och lagerlokaler kan förknippas med stora volymer, brandceller med stora ytor, och förekomst av kemikalier eller brännbart material, föreligger risk för olyckor med stora ekonomiska och andra typer av konsekvenser. I framtiden kan insatser förväntas till den här typen av brand eller brandtillbud eftersom den typen av verksamheter är så förekommande i kommunen.

Vid en studie av brand i byggnad under de senaste tio åren (2011-2020), i de verksamhetstyper som här inte tidigare har nämnts och som faller under kategorin övriga verksamheter, kan det konstateras att de flesta insatser skett till dels underkategorin annan övrig verksamhet, dels till sophantering, återvinning, avlopps- eller reningsverk. Noterbart i denna kategori är att det under åren 2018-2020 gjordes fyra räddningsinsatser till lantbruk (ej bostadsdel).

4.3 Brand utomhus

Antalet insatser till brand eller brandtillbud utomhus fluktuerade kraftigt under tioårsperioden 2011-2020. Antalet insatser till skog och mark per år varierar mellan 21 och 106, till soptunna och container mellan 16 och 42, och till personbil eller annat vägfordon mellan 35 och 96. Av dessa händelsetyper står brand i fordon eller fartyg utomhus i majoritet, och följs tätt av brand i skog eller mark.

Under perioden 1998-2020 inträffade i genomsnitt 66 bränder eller brandtillbud i skog och mark per år, varav 83% under sommarperioden (april till augusti). I 38% av fallen har man inte kunnat bedöma brandorsaken. 26% bedömdes som avsiktlig händelse och ett fåtal bränder har startat på grund av fel i utrustning.

Inom Eskilstuna kommun har bränder med stor påverkan på framför allt arealer med produktiv skogsmark och annan trädbevuxen mark inträffat. Nämnvärda årtal är 2006, 2008, 2014 och 2017.

Eskilstuna kommun har ett sådant bestånd av skog som i kombination med det faktum att brandrisksäsongen blivit längre, risken för åskväder och antalet blixtnedslag ökar, samt att mer extremt väder med hetta och torra väntas, kan leda till att stora skogsbränder kan uppstå. Till exempel i området kring Näshulta och Bålgviken finns större sammanhängande områden. I Eskilstuna kan det förväntas allt från mindre gräsbränder till omfattande skogsbränder – något som kan variera beroende på exempelvis väderförhållanden.

En stor del (48%) av bränder och brandtillbud i avfall eller återvinning utomhus var under åren 2018-2020 avsiktliga och uppstod framför allt i soptunnor och containrar.

En följdolycka av brand i avfall eller återvinning skulle kunna vara att en byggnad antänds, i vilket fall konsekvenserna kan bli stora. I Eskilstuna kommun finns både återvinningscentraler, avfallsupplag och bilskrotar där svårsläckta bränder som avger giftiga brandgaser kan inträffa.

Mellan åren 2018 och 2020 skedde i genomsnitt 87 räddningsinsatser till bränder eller brandtillbud i fordon i Eskilstuna kommun. Majoriteten av insatserna gjordes till vägfordon (91 %). 77 % gäller brand i personbil. 87% av bränderna uppstod i en stillastående personbil. 80% av insatserna till dessa skedde under kvälls- och nattetid och i 69% av fallen kunde man bedöma orsaken som avsiktlig handling. Under dagtid var brandorsaken istället i 46 % av fallen fel i utrustning. Enbart 3 % av fallen med avsiktliga bränder i personbilar inträffade under dagtid.

Brand utomhus i fordon eller fartyg är den underolyckstyp som står för den största andelen av bränder utomhus, och troligtvis kan man även i framtiden vänta sig sådana bränder. Större konsekvenser kan uppstå vid en händelse med brandspridning mellan flera fordon, exempelvis på större parkeringar. En växande risk är att antalet laddningsplatser för elfordon ökar i kommunen, både utomhus och inomhus i garage. Brand i elfordon är svårsläckta och medför särskilda risker.

4.4 Trafikolycka

Under perioden 2018-2020 skedde i genomsnitt 200 trafikolyckor per år i Eskilstuna kommun. Den vanligaste räddningsinsatsen involverar trafikelementet personbil, följd av tung lastbil.

År 2011-2020 omkom 26 personer varav 17 män och 9 kvinnor i trafikolyckor. Statistiken från STRADA och Daedalos visar på att två till tre personer omkommer per år i trafikolyckor i Eskilstuna kommun. Statistiken från Daedalos visar också att i genomsnitt 75 personer blir avtransporterade med vårdbehov från en olycksplats, och att 19 personer blev svårt skadade per år i trafikolyckor i Eskilstuna kommun. Mellan år 2011 och 2017 blev 136 personer svårt skadade. 2018-2020 avtransporterades 225 personer med vårdbehov. Siffrorna ger en indikation på att många människor skadas utan att omkomma i trafikolyckor, men de olika kategorierna är inte jämförbara. Detta beror på att MSB under 2018 gjorde ändringar i definitioner i inrapporterad statistik.

I kommunens översiktsplan beskrivs förändringar i människors sätt att ta sig fram. Exempelvis har bilen en mer begränsad roll för persontransporter och istället är det gång, cykel eller kollektivtrafik som ökar. Hur detta påverkar risken för trafikolyckor med personbil har inte utretts, men torde rimligen innebära en minskning.

I närmare 90 % av alla trafikolyckor var en eller flera personbilar inblandade och över hälften, 56 %, av dessa var i Eskilstuna år 2018-2020 singelolyckor. Cirka 60% av de som omkom på olycksplatsen gjorde det i en olycka där minst en personbil var inblandad. Många av insatserna har skett till de centrala delarna av Eskilstuna, till E20, till riksväg 56 och 53 samt till länsväg 230 och 214.

Nationell statistik påvisar att den förmodade huvudorsaken till trafikolycka med personbil i 90 % av fallen var antingen oavsiktlig följd av mänsklig handling, mänsklig handling med oklar avsikt, eller hade orsak som inte gick att bedöma. Till övriga omständigheter som kan orsaka trafikolyckor hör främst naturföreteelser såsom nedfallna träd, kraftig blåst och snöoväder. I Eskilstuna kommun kan antalet trafikolyckor med personbil i framtiden förväntas följa den utveckling som statistiken för de senaste åren pekar på. I riskutredningen har inga tydliga förändringar i riskbilden uppmärksammats, som skulle innebära vare sig färre eller fler trafikolyckor av denna typ. Vid 7 % av insatserna i Eskilstuna kommun år 2018-2020 var en eller flera tunga lastbilar inblandade. I genomsnitt skedde 15 insatser per år till trafikolycka med tung lastbil. Något fler trafikolyckor med tung lastbil sker i

de centrala delarna av Eskilstuna och på E20 än på andra vägar i kommunen. Sett till hela landet är var fjärde trafikolycka med tung lastbil en dödsolycka. Ett annat sorts tungt fordon som förekommer i kommunens trafik är buss. I 1% av insatserna till trafikolycka 2018-2020 var buss inblandad. I genomsnitt skedde tre insatser per år till just bussar. I framtiden finns utmaningar vid räddningsinsatser till trafikolyckor med bussar som har nya fossilfria drivmedel, vilka för med sig både kända och okända risker.

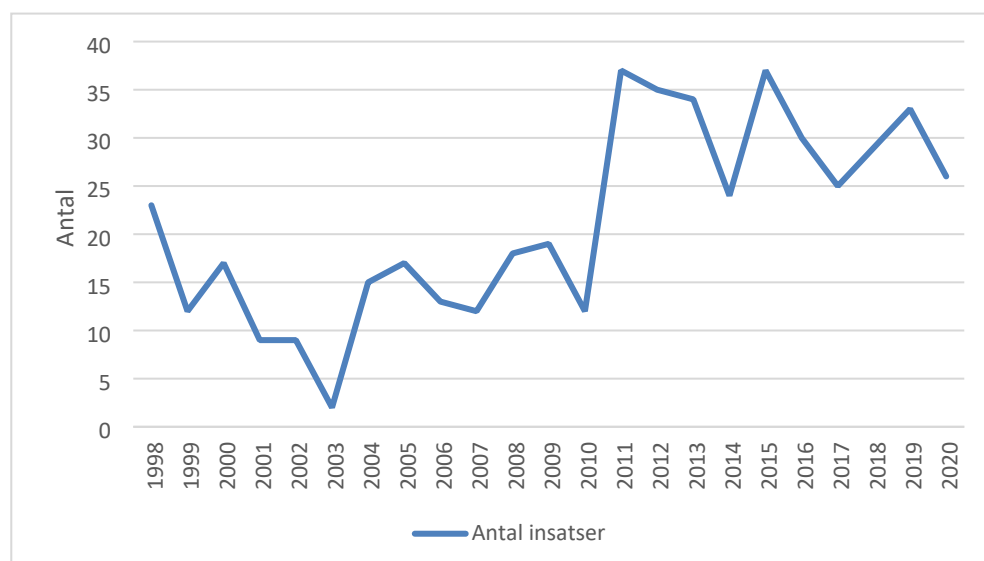
Genom Eskilstuna kommun går två tågbanor för persontåg och godståg, samt ett antal industrispår för dieseldrivna lok. Spårtrafikolycka har under åren 2018-2020 utgjort en mycket låg andel av alla insatser till trafikolycka, och bestått av räddningsinsatser i samband med påkörd person och påkört vilt. Nationellt sett har skadehändelser med tåg minskat med åren, men en händelse som inträffar kan leda till omfattande räddningsinsatser och stora konsekvenser på människors liv och hälsa. I Eskilstuna kommun är det tänkbart med både mindre och mer omfattande spårtrafikolyckor.

På Mälaren transporteras gods med lastfartyg. En tänkbar händelse är att fartyg kör in i Kviksundsbron, som är överfart för både väg- och spårtrafik. I Eskilstuna har inga olyckor med flygplan eller helikopter under de senaste tio åren (2011-2020) inträffat, men eftersom Eskilstuna flygplats och Ekeby flygfält finns inom kommunen är detta inte otänkbart. I den händelse att aktiviteten i logistikparken utökas så att Kjula flygplats tas i större bruk än idag, kan också riskbilden öka.

År 2018-2020 var trafikelementen motorcykel eller moped inblandade vid 4 % av insatserna, vilket innebär i genomsnitt sju insatser per år. Gående har under samma tidsperiod drabbats i fyra och cyklister i åtta insatser. Problemområden som identifierats är exempelvis Hammarbykorset och övergångsstället vid Sveaplan. En ökning av förekomsten av A-traktorer på kommunens vägnät, och elsparkcyklar i stadsmiljön, pågår och kommer troligtvis öka risken för olyckor med personskador till följd.

4.5 Olycka med farliga ämnen

I Eskilstuna kommun varierade antalet räddningsinsatser till olycka eller tillbud med farliga ämnen mellan 1998-2020, men antalet insatser har varit fler per år under de senaste 10 åren, se Figur 1. Ingen omkom under perioden. Endast en person avtransporterades till vårdenhet.

Figur 1 Insatser till olycka med farliga ämnen

I Eskilstuna kommun transporteras farligt gods på väg, järnväg och på Mälaren. Utöver detta finns tio farliga verksamheter enligt LSO 2 kap 4§ som är lokaliserade både i tätort och på landsbygd.

Med utsläpp av farligt ämne avses ett okontrollerat utflöde/utsläpp av ämnen, eller överhängande fara för det. Ämnena är sådana att deras kemikaliska och fysikaliska egenskaper kan föranleda skador på människor, egendom eller miljö om de hanteras felaktigt.

Stora utsläpp av farliga ämnen stod för 9 % av olyckorna med farliga ämnen i Eskilstuna kommun år 2018-2020 och det genomfördes i genomsnitt tre insatser per år. Två av insatserna 2018-2020 skedde vid transport av farligt gods. Den stora majoriteten rör alltså mindre utsläpp av drivmedel eller olja vid läckage från fordon.

Utsläpp av farliga ämnen riskerar att kontaminera vattentäkter eller enstaka brunnar, eller orsaka brand med omfattande påverkan och skador på personer, byggnader, infrastruktur och på miljön. En olycka skulle kunna uppstå om lastbilen som transporterar farligt gods fastnar och skadas i någon av de viadukter som finns i staden, eller omfattas av en trafikolycka i en plankorsning.

I Eskilstuna kommun hanterar vissa verksamheter några av världens mest farliga kemikalier och även dessa färdas på väg eller järnväg. Utsläpp av sådana ämnen kan innebära förödande konsekvenser för människoliv och miljö.

I händelse av stort utsläpp på Mälaren kan dels förorening av cirka två miljoner människors dricksvatten, dels skador på den natur och det djurliv

som finns i och omkring Mälaren, ske. Konsekvenserna är liknande om utsläpp av drivmedel från båtar eller fartyg skulle ske i Hjälmarén, eftersom Hjälmarén rinner av i Eskilstunaån och passerar vattenskyddsområdet i Hyndeavad.

Utsläpp av flygplansbränsle och diesel är tänkbara olyckor eftersom kommunen har två flygplatser. Olyckor kan ske på flygplatsområdet men även på andra platser i kommunen till följd av ett haveri. Vanliga följder av begränsade utsläpp av farliga ämnen är egendoms- och miljöskador. Det finns anledning att även i framtiden förvänta sig att insatser kommer göras till begränsade utsläpp av drivmedel, olja eller liknande. Det kan handla om mindre läckage i samband med trafikolycka eller om mindre utsläpp i Hjälmarén eller Mälaren från exempelvis en fritidsbåt.

4.6 Naturolycka

Eskilstuna kommun har bedömt att följande geologiska och hydrometeorologiska naturolyckor kan föranleda räddningsinsats: ras, skred, erosion vid vattendrag, översvämning, storm, extrem nederbörd i form av regn, snö, isstorm eller hagel, åskväder, torka, värmebölja, extremkyla och skogsbrand.

Under åren 1999 till 2020 handlade insatser till naturolyckor i Eskilstuna kommun till största del om stormskador, följt av översvämning av vattendrag eller av dagvatten- eller avloppssystem. Antalet stormskador har varierat kraftigt från år till år men liksom i övriga Sverige har flertalet uppmärksammade stormar varit kännbara i kommunen, exempelvis Gudrun 2005, Per 2007, Egon 2015, och Laura 2020. Risk föreligger att stormskador föranleder störning av samhällsviktig verksamhet och infrastruktur samt egendomsskador.

När ett område som normalt är torrt ställs under vatten har en översvämning inträffat. Risken för översvämning i Eskilstuna kommun är avhängig stora nederbörds mängder, både under kort och lång tid, och allvarliga översvämningar kan inträffa längs med vattendrag såsom Eskilstunaån och sjöar såsom Mälaren och Hjälmarén, samt drabba byggnader och anläggningar som är belägna i lågpunkter. Hjälmaréns nivå regleras genom Hyndeavadsdammen och det finns åtta dammar och ett antal vattenkraftverk i ån. Översvämning kan också bero på överbelastning av dagvatten- och avloppssystem.

Exempel på möjliga konsekvenser av översvämning är överhängande fara för miljöskada, egendomsskada, hinder och skador på vägar, hot om skador på samhällsviktiga byggnader och kulturvärden, förorenad dricksvattentäkt,

och sist men inte minst, fara för människoliv. Ekeby reningsverk är exempel på en kritisk anläggning som skulle påverkas av ett 100-års flöde i Eskilstunaån. Utöver Ekeby har ytterligare tolv områden pekats ut som områden där översvämningsrisk föreligger.

Enligt en rapport från SMHI förväntas i Södermanlands län årsnederbörden öka framförallt under vinter och vår, och antalet dagar under ett år med mer än 10 mm nederbörd på ett dygn väntas bli fler. I framtiden tror man att skyfall kommer att inträffa oftare och bli mer extrema i och med klimatförändringarna.

I Eskilstuna kommun har insatserna till olyckstypen ras, skred eller slamström varit få. Mellan 1999-2020 genomfördes enbart fyra insatser. Nationell statistik visar att 45 % av de inträffade händelserna ledde till egendomsskada. Vid ras och skred kan allvarliga skador uppkomma på människor, egendom och miljö. Precis som översvämningsrisker kan också skred medföra skada på värdefull bebyggelse, exempelvis de kulturhistoriskt värdefulla områden och byggnader som på sina håll finns längs med Eskilstunaån. Inom Eskilstuna kommun finns på flera håll markförhållanden med jordartstyper som ger förutsättningar för skred. Däremot dominerar inte dessa jordarter, och höjdskillnaderna inom kommunen är ur rasrisksynpunkt att betrakta som små. I ett förändrat klimat som innebär ökade flöden, fler intensiva skyfall och förändringar i markvattenförhållanden kan sannolikheten för ras och skred i Sverige dock öka i stora delar av landet.

Snöstorm är en identifierad risk som berör kommunen och kommunens geografiska område och kan, förutom att försvåra räddningstjänstens insatser och andra åtaganden som faller under kommunens verksamhet, även leda till följdolyckor. Dessutom kan snöstorm leda till att ström- och vattenförsörjning slås ut, att vägar blir svåråtkomliga och att träd faller över elledningar och egendom. Sannolikheten för snöstorm rör sig mellan 1 gång per år till 1 gång per 10 år.

4.7 Drunkning

I Eskilstuna kommun har det under de senaste tio åren (2011-2020) gjorts i genomsnitt 5-6 räddningsinsatser till drunkning eller drunkningstillbud per år. Till älv, å, kanal eller bäck gjordes 65 % av insatserna, i 27 % till sjö eller damm, och i 7 % av fallen till annan plats. I Eskilstuna kommun är det framförallt i Eskilstunaån, Mälaren eller Hjälmaran som olyckor inträffar, men insatser har också skett till exempelvis Borsöknasjön och grusgropen i Hällby.

I kommunen omkommer ungefär en person per år i drunkningsolycka. Nationellt sett är det framförallt män (84 %) som omkommer i drunkningsolyckor och den vanligaste riskgruppen har varit just medelålders och äldre män.

Aktiviteter som kan leda till drunkningsolyckor eller tillbud i Eskilstuna kommun är bad, aktiviteter på is, dykning samt färd med båt eller vattenfarkost.

5. Värdering

Vid en granskning av den komplexa riskbild som föreligger i Eskilstuna kommun framstår vissa riskområden som särskilt angelägna att kontinuerligt arbeta med, och även i vissa fall utveckla.

Andelen bostadsbränder ökar, och det är också här majoriteten av de omkomna finns. Å andra sidan minskar antalet byggnadsbränder i kommunen. Det kan visa på att det förebyggande arbete som redan görs ger effekt i andra byggnader än bostäder. Räddningstjänsten bedömer därför att risken för sådana bränder ligger på en acceptabel nivå, men att arbetet behöver fortsätta för att upprätthålla skyddet. I bostäderna sker markant flest händelser i vanliga boenden, följt av särskilda boenden. Här är skyddet inte tillfredsställande, och arbete behöver inriktas på att förebygga bostadsbränder.

Soteld utmärker sig inte som brandorsak i statistiken över bränder i villor och småhus. Därför bedömer räddningstjänsten att sotningsförfarandet fungerar så väl att arbetet kan fortsätta som tidigare.

Statistiken över brand i flerbostadshus visar att räddningsinsatserna är mer frekventa i stadsdelarna Nyfors, Söder, Fröslunda, Årby, Råbergstorp, Norr och Sal. I dessa områden bör kommunen fortsätta, och överväga att utvidga, det förebyggande arbetet.

Kommunen bedömer att andelen äldre i befolkningen kommer att öka under de kommande åren och ser därför att det är angeläget att vidta olika åtgärder för att säkerställa ett skäligt brandskydd, i såväl bostäder som äldreboenden, för denna grupp.

Räddningstjänsten bedömer att begränsande och förebyggande åtgärder har haft sådan effekt på det brandförebyggande arbetet i verksamhetskategorierna vårdmiljö, att riskerna för bränder kan anses ligga på acceptabla nivåer.

Verksamheten med att minska risker för bränder i skolor och förskolor behöver ständigt fortgå med anledning av de stora konsekvenser sådana olyckor kan leda till. Statistiken visar också på att den vanligaste orsaken till bränder och brandtillbud i Eskilstunas skolor under de senaste tio åren är avsiktlig händelse, vilket inte är acceptabelt.

I bränder som kategoriseras som följd av avsiktlig handling har kommunen dessutom ett dubbelt så högt utfall som riksgenomsnittet. Dessa anlagda bränder har framför allt drabbat vanligt boende och övrig allmän verksamhet. Detta bedöms i riskvärderingen vara oacceptabelt och något som kommunen aktivt behöver arbeta vidare med och utveckla.

Bränder i annan allmän verksamhet bedöms kunna bli komplexa och/eller omfattande. Andelen personer med bristande lokalkännedom som befinner sig i dessa typer av miljöer är hög. Kommunen behöver därför bedriva ett fortsatt förebyggande arbete i dessa verksamheter, även om inga allvarliga händelser ännu har inträffat. Av liknande anledning behöver förebyggandearbetet fortsätta beträffande byggnader med kulturhistoriskt värde. Kommunen behöver också utveckla arbetet till att omfatta sammanhängande kulturhistorisk bebyggelse.

Räddningstjänstens förebyggande arbete bör även i fortsättningen riktas till industrier, och då framför allt metall- och maskinindustri där flest bränder och brandtillbud har uppstått. Även riktat till de farliga verksamheterna i kommunen behöver arbetet fortskrida med tanke på de förödande konsekvenser en större olycka i sådan miljö innebär.

I värderingen av risker noterar räddningstjänsten ett förhållandevis högt antal bränder i lantbruk under de senaste åren. Lantbruk faller inte inom kommunens tidigare förebyggande arbete, vilket därför pekar på att ett sådant behöver utvecklas.

Eftersom det finns ett antal faktorer som indikerar att förödande skogsbränder kan komma att inträffa i Eskilstuna, bedömer räddningstjänsten att arbete behöver göras dels för att förebygga att sådana bränder uppstår till följd av mänskliga handlingar, dels för att begränsa konsekvenser och omfattning av sådana bränder.

Nästan hälften av alla bränder i avfall och återvinning utomhus är avsiktliga. Detsamma gäller i mer än hälften av alla bränder i fordon. Risken för denna typ av olyckor bedöms således ligga på en oacceptabel nivå. Här är det av stor vikt att förebyggande arbete för att undvika följdkonsekvenser av

sådana bränder genomförs. Dessutom behöver kommunens verksamheter begränsa möjliggörandet av anlagd brand.

Förekomsten av laddningsplatser för elfordon ökar, både utomhus och inomhus i parkeringsgarage i kommunen. Inte sällan placeras laddstolpar i garage under bostadshus. Bränder i batterier, som finns i elfordon, är komplicerade att släcka och innebär risker för omgivningen och för räddningspersonal, som ännu inte är helt kända. Räddningstjänsten bedömer att ett arbete som kan förebygga stora konsekvenser av sådana bränder behöver bedrivas.

I Eskilstuna kommun omkommer och skadas för många personer varje år i trafikolyckor. Kommunens verksamheter måste hjälpas åt att, utöver att fortsätta med pågående förebyggande åtgärder, vidta ytterligare åtgärder för att minska antalet olyckor eller konsekvenserna av dessa. Åtgärder behöver främst riktas mot förare i personbil och tung lastbil, men även mot cyklister. Utvecklingen med säkerhetsbälten bedömer vi utgöra tillräcklig åtgärd för att förebygga olyckor i busstrafik. Baserat på olycksstatistiken rörande tåg-, båt- och flygtrafik bedöms det pågående förebyggandearbetet vara tillfredsställande. Stadsbyggnadsförvaltningens pågående arbete med säkerhet för gångtrafikanter och cyklister bör fortsätta med fokus på att förbättra säkerheten vid identifierade problemområden.

Nya utmaningar för kommunens säkerhetsarbete i trafiken rör en ökande mängd a-traktorer, samt den mängd av elsparkcyklar som utgör ett nytt inslag i innerstadstrafiken. Här bör stadsbyggnadsförvaltningen vidta förebyggande åtgärder innan allvarliga olyckor inträffar.

I Eskilstuna kommun kan väldigt stor samhällskostnad och stora samhällsstörningar uppstå till följd av naturolyckor. Både statistik och forskning pekar på att risk för översvämning till följd av intensiva skyfall finns i kommunen. Områden med bebyggelse av kulturhistoriskt värde runt Eskilstunaån är särskilt utsatta och riskerar att drabbas av omfattande skador. Därför bör kommunledningskontoret under pågående mandatperiod undersöka möjligheterna till att förebygga stora skador till följd av förhöjda vattennivåer. Kommunledningskontoret bedömer också att risken för inverkan på dricksvattentäkt och infrastruktur är så pass stor att Eskilstunaån ska vara prioriterat område för förebyggande arbete. Där finns också karterade områden för skred, som är en trolig följd av översvämning.

Historiskt har även stormar föranlett skador i kommunen. Stadsbyggnadsförvaltningen bör därför genomföra åtgärder för att undvika

att stormar ger stor inverkan på samhället. Konsekvenserna av en snöstorm bedöms också som så pass stora att de behöver tas i beaktan vid samhällsplanering.

Det transporteras stora mängder farliga ämnen på kommunens vägar, järnvägar och på Mälaren. Statistiken visar att olyckorna är få men då de potentiella konsekvenserna är katastrofala ska ett kontinuerligt arbete med förebyggande åtgärder bedrivas i kommunen. Risken för katastrofala följder av olyckor vid anläggningar med farlig verksamhet ska fortsätta förebyggas genom kommunens olika sätt att utöva tillsyn.

Eskilstuna kommun ligger omgiven av två av Sveriges största sjöar och har även både vattendrag och mindre sjöar. Det finns populära platser för både bad och aktiviteter på is. För närvarande tyder statistiken på att en person årligen omkommer i drunkning i Eskilstuna, vilket bedöms vara för många. Kommunens verksamheter behöver fortsätta sitt arbete med att förebygga drunkningsolyckor.

6. Mål

Det är av stor vikt att kommunens förvaltningar bedriver ett sammanhållet och målinriktat olycksförebyggande arbete. Nuvarande nivå på verksamheten ska upprätthållas samtidigt som vi kontinuerligt utvecklar samarbete och arbetsmetoder efter nya förutsättningar och risker.

- Kommunledningskontoret ansvarar för övergripande central styrning för sammanhållning och uppföljning av det löpande arbetet enligt handlingsprogrammet.

MSBs nationella vision överensstämmer väl med Eskilstuna kommuns målsättningar rörande att förebygga brand i byggnad. Visionen anger att ingen ska omkomma eller skadas allvarligt till följd av brand, att kostnader för egendomsskador och antalet utvecklade bostadsbränder ska minska, och att hushållens förmåga att skydda sig vid brand ska öka.

- Skador på människors liv och hälsa, egendom och på miljön till följd av brand ska minimeras. (alla nämnder)
- Antalet bränder i bostäder inom kommunen och konsekvenserna av dessa ska minska. (MRN)
- Förmågan att skydda sig mot brand samt agera vid brand ska öka hos de som verkar och bor i kommunen. (alla nämnder)
- I takt med att den äldre befolkningen ökar i andel ser vi ett växande behov av att skapa målsättningar för att skydda de mest riskutsatta. (VON)
- Skyddet för särskilt riskutsatta personer ska öka så att deras förutsättningar att överleva en brand förbättras. (AVN, VON, SN)

Eskilstuna kommun är berikad med flera miljöer med kulturhistoriskt värde, både centralt och på landsbygden. Vid en brand kan stora delar av kommunens särprägel gå förlorade. En annan typ av värdefull miljö som finns i Eskilstuna är våra naturområden. Runtom stadskärnan finns förutom områden med skyddad skog även stora ekonomiska värden i skog och mark.

- Skyddet för kulturhistoriska miljöer ska öka genom att Eskilstuna kommun förebygger omfattande kvarters- och bybränder. (MRN, KFN, SBN)
- Skyddet mot omfattande bränder utomhus ska öka genom förebyggande arbete samt genom att storleken på en uppkommen brand begränsas. (SBN, KFN, MRN)

Företagsklimatet i kommunen ska vara gott. De verksamheter som bedrivs i kommunen ska känna sig trygga. I kommunens egna verksamheter ska man verka för att ha en gemensam metod för det systematiska brandskyddsarbetet.

- Den enskilde fastighetsägarens förmåga och vilja att ta eget ansvar för sitt brandskydd ska öka. (MRN)

Eskilstuna kommun utmärker sig tyvärr statistiskt beträffande bränder startade med avsikt. Kommunen ser behov av att särskilt rikta åtgärder mot anlagd brand i byggnad och utomhus.

- Antalet anlagda bränder i byggnader ska minska. (alla nämnder)
- Antalet anlagda bränder utomhus ska minska och konsekvenser av dessa ska begränsas. (alla nämnder)

Behovet av ett tillgängligt och robust transportsystem ökar i takt med att Eskilstuna kommuns befolkning ökar och kommunen arbetar för en utveckling mot ett hållbart samhälle. En förutsättning för det är säkra trafikrum. Det nationella målet – Nollvisionen- består i att ingen ska dödas eller skadas allvarligt till följd av trafikolyckor inom vägtransportsystemet.

- Ingen ska omkomma eller skadas allvarligt på det kommunala vägnätet i Eskilstuna kommun. (SBN)
- Ingen ska omkomma eller skadas allvarligt på statliga vägar. (alla nämnder)

I Eskilstuna kommun ska samhällsplanering och samhällsbyggnad alltid ske med hänsyn till risker och skyddsobjekt. Inom kommunen finns ett flertal farliga verksamheter och större transportleder för farligt gods.

- Kommunens vattentäkter ska skyddas från utsläpp av farliga ämnen. (MRN, SBN)
- Olyckor med större utsläpp av farliga ämnen ska inte inträffa i Eskilstuna kommun. (MRN, SBN)

- Skador på människors liv och hälsa, egendom och på miljön till följd av olyckor vid anläggning med farlig verksamhet ska minimeras. (MRN, SBN)

Med framtidens klimat i åtanke framstår det som extra viktigt att formulera effektmål för att säkerställa att kommunen arbetar för att konsekvenserna av större skogsbränder, skyfall och andra naturhändelser blir acceptabla för samhället.

- Antalet bränder utomhus ska minska och konsekvenser av dessa ska begränsas. (KS, MRN, SBN, KFN)
- Skredrisk utmed Eskilstunaån och översvänningsrisker vid framtida klimatförändringar ska vara väl utredda och implementerade i arbete med samhällsplanering och krisberedskap. (KS, SBN)
- Konsekvenserna till följd av storm och snöstorm ska minska genom att kommunen verkar för att skador och olyckor förebyggs. (KS, SBN)

Eskilstuna kommun ska sträva efter att uppfylla de sex kriterierna för Svenska Livräddningssällskapets ”En Vattensäker Kommun”, genom att verka för en ökad vattensäkerhet och därigenom höja tryggheten för allmänheten. Visionen är noll drunknade.

- I Eskilstuna kommun ska ingen omkomma eller skadas allvarligt i sjöar, vattendrag eller bassänger. (KFN, SBN, BUN, MRN)

7. Förebyggande – förmåga och verksamhet

I detta kapitel beskrivs hur kommunens förebyggande arbete planeras och genomförs.

7.1 Tillsyn

Miljö- och räddningstjänstförvaltningen ansvarar för kommunens tillsyn av den enskildes skyldigheter i LSO. Enligt särskild delegation är ”tillsynsförrättare” behöriga att genomföra tillsyn. Myndighetsbeslut får enligt miljö- och räddningstjänstnämndens delegationsordning fattas av tillsynsförrättare som räddningschef har utsett. Kommunen ställer krav på att tillsynsförrättare har erforderlig kompetens genom adekvat utbildning. Bland annat innebär sådan kompetens god kunskap om byggnadstekniskt och organisatoriskt brandskydd, farlig verksamhet och relevant lagstiftning för att denne ska kunna motivera och förklara upptäckta brister och beslut på ett tydligt och pedagogiskt sätt för den enskilde som blir föremål för en tillsyn. Närmare beskrivning av resurser och kompetens för verksamheten återfinns i miljö- och räddningstjänstnämndens tillsynsplan. Årligen genomför räddningstjänsten revidering och aktualisering av förteckningen av

de byggnader och anläggningar som ska tillsynas enligt LSO. Beslut om föreläggande fattas på delegation av miljö- och räddningstjänstnämnden av tillsynsför rättare. Beslut om föreläggande förenat med vite fattas av miljö- och räddningstjänstnämnden. Brister som har lett till föreläggande vid tillsyn ska följas upp.

Tillsynen är ett viktigt verktyg för att åstadkomma ett skäligt brandskydd och för att säkerställa att de verksamheter som klassas som farlig verksamhet har en tillräcklig förmåga att göra effektiva inledande åtgärder när det inträffar en olycka eller ett tillbud vid anläggningen. Tillsynen av den enskildes brandskydd syftar till att kontrollera att byggnader och anläggningar lever upp till kraven i regelverken, både avseende byggnadstekniskt brandskydd och organisatoriskt brandskydd. Verktuget tillsyn ska framför allt användas för att säkerställa brandskyddet på sådana byggnader och anläggningar där en eventuell brand kan få stora konsekvenser avseende människors liv, hälsa, egendom och miljö. Utöver de byggnader och anläggningar som återfinns i MSB:s föreskrifter ska tillsyn göras där stora risker föreligger, exempelvis vid flerbostadshus där det bedöms finnas behov av att stärka brandskyddet. Tillsyn prioriteras vid byggnader eller anläggningar där tillsyn bedöms vara en effektiv förebyggande åtgärd. Räddningstjänsten genomför annonserade tillsyner med återkommande intervall på verksamheter, byggnader och anläggningar som valts utifrån urvalskriterium i MSB:s föreskrifter. Dessutom genomförs oannonserade tillsyner i pågående verksamhet där det bedöms vara lämpligt. Räddningstjänsten ansvarar dessutom för tillsyn av förekomst av utrustning för livräddning vid andra olyckor än brand vid hamnar, åkanter och badplatser.

Tillsyn av anläggningar som beslutats omfattas av skyldigheterna i LSO 2 kap. 4 § ska genomföras minst vartannat år, med undantag för bergtakter på vilka tillsyn utförs minst vart fjärde år. Hur ofta tillsyn av den enskildes skyldigheter ska genomföras beror på typ av objekt samt erfarenhet från tidigare tillsyn. Erfarenheter från räddningsinsatser är också ett viktigt urvalskriterium för tillsyn.

7.2 Stöd till den enskilde

Grundläggande i lagstiftningen är att det är den enskilde som själv har det primära ansvaret att skydda sitt liv, hälsa och sin egendom, samt att inte orsaka olyckor. Således är det i första hand den enskilde som själv ska vidta och bekosta åtgärder för att förhindra olyckor och begränsa konsekvenserna av de olyckor som inträffar. Räddningstjänsten i kommunen har endast skyldighet att ingripa när den enskilde inte kan hantera den uppkomna situationen. För att den enskilde ska förstå och kunna ta sitt egenansvar är

kommunen genom LSO 3 kap. 2§ också skyldig att stödja och underlätta denne genom rådgivning, information och utbildning.

Den enskilde ska:

- Agera riskmedvetet för att undvika att olyckor uppstår och minska dess konsekvenser.
- Känna till sitt ansvar i olyckssituationer, till exempel genom att stödja och påkalla hjälp.
- Kunna skydda sig mot och agera vid brand, till exempel bekosta brandskyddsutrustning.

Kommunen stödjer och underlättar för den enskilde genom att:

- Räddningstjänsten är tillgänglig för rådgivning dygnet runt.
- Räddningstjänsten under varje mandatperiod utbildar minst 25 000 invånare i förebyggande brandskydd. De viktigaste målgrupperna är skolbarn, svenska invandrare genom SFI, och seniorer.
- Räddningstjänsten förmedlar både allmän och riktad olycksförebyggande information till kommunens invånare genom olika kanaler och medier, till exempel genom planerade, aktuella och årstidsrelaterade informationsinsatser i sociala medier, Eskilstuna kommuns hemsida, öppet hus och delaktighet vid olika typer av evenemang.
- Räddningstjänsten förmedlar brandförebyggande information till särskilt riskutsatta invånare genom olika kanaler, med fokus på hembesök i prioriterade områden samt informationsinsatser riktade till hushåll i landsbygd som inte nås av räddningsinsats inom 15 minuter.
- Verka för att riskindivider som ges stöd genom hemtjänst eller socialtjänst har ett individanpassat brandskydd i sin hemmiljö.
- Ge råd och information till fastighetsägare inom ramen för annan verksamhet, såsom tillsyn, områdesbesök, utryckningsverksamhet och brandskyddskontroll.
- Stadsbyggnadsförvaltningens trafikavdelning närvarar vid olika publika evenemang för att förevisa olika typer av skydd, till exempel reflexer och cykelhjälm, och hur de ska användas.
- Information om trafiksäkerhet delas på kommunens facebookside för trafikfrågor, Trafikplats Eskilstuna.
- Insändare om trafiksäkerhet i lokaltidningen besvaras löpande och svaret skrivs på ett sätt så att läsarna även får en större förståelse för trafiksäkerhetsfrågorna.

- Kultur- och fritidsförvaltningen kostnadsfritt tillhandahåller flytvästar och säkerhetsutrustning för vistelse på is till kommunens invånare.
- Alla barn i åk 3 får simundervisning baserad på Svenska Livräddningssällskapets utbildningskoncept. Elever som inte uppnår simkunnighet i åk 3 får fortsatt undervisning nästa termin. Även i gymnasiet följs simkunnigheten upp och simundervisning erbjuds de som behöver det.

7.3 Rengöring och brandskyddskontroll

Kommunens ansvar för rengöring (sotning) av fasta förbränningsanordningar och att dessa kontrolleras ur brandskyddssynpunkt (brandskyddskontroll) är delegerat till miljö- och räddningstjänstförvaltningen i kommunen. På uppdrag av miljö- och räddningstjänstförvaltningen utförs rengöring och brandskyddskontroll av en privat entreprenör i Eskilstuna kommun.

Kommunen har upphandlat nytt avtal som gäller från 1 januari 2022. Det nya avtalet omfattar de båda sotningsdistrikt som finns i kommunen. Målsättningen är att slå ihop dessa distrikt till ett som omfattar hela Eskilstuna kommun.

Eskilstuna kommun omfattar ett resursbehov av fyra årsarbetskrafter för brandskyddskontroll och åtta för rengöring. Frister för brandskyddskontroll och vilken utbildning som krävs för att ha behörighet att utföra dessa har beslutats och meddelats genom MSBFS 2014:6. Kommunen har beslutat om frister för rengöring. Miljö- och räddningstjänstförvaltningen ska årligen följa upp att sotning och brandskyddskontroll sker i enlighet med de beslutade fristerna.

7.4 Övriga förebyggande åtgärder

I Eskilstuna arbetar vi brett med förebyggande frågor för en säker och trygg kommun. Samarbete och samverkan sker mellan olika förvaltningar inom kommunen, samt mellan organisationer och myndigheter både lokalt och regionalt.

Stadsbyggnadsförvaltningen ansvarar för ärenden enligt PBL (2010:900). Vid detaljplaner och bygglov tar kommunen hänsyn till:

- Om det finns risker för ras och skred i området
- Att vatten från skyfall ska kunna ledas bort och inte orsaka skada
- Skydd mot uppkomst och spridning av brand
- Skydd mot trafikolyckor
- Om det finns anläggningar som hanterar farliga ämnen i närheten

- Kommunens förmåga att genomföra räddningsinsatser, till exempel behov av fordon för livräddning på hög höjd, brandposter, och behov av framkomlighet för räddningstjänstfordon
- Övriga risker som kan leda till olika olyckor

Räddningstjänsten bistår stadsbyggnadsförvaltningen som sakkunnig i brandfrågor i stora delar av byggprocessen.

Eskilstuna kommuns översiktsplan innehåller kartering av områden som är extra utsatta vid höga vattenflöden. Karteringen används i arbetet för att förebygga konsekvenser av höga flöden. Vid nybyggnationer och i stadsplaneringen av viktiga samhällsfunktioner används karteringen för att undvika byggnation på områden där sannolikheten är högre för översvämning, ras och skred. Kommunen har också en dagvattenpolicy som används som stöd då kommunen och andra aktörer planerar större nybyggnationer. Kommunen upprättar löpande rutiner för att i samband med dagvattenutredningen analysera konsekvenser vid skyfall och säkerställa rätt höjdsättning och tillräckliga ytor för skyfallshantering/fördröjning inom planområdet.

Stadsbyggnadsförvaltningen ansvarar även för drift och underhåll av strandskoningar längs med ån.

Översvämningens incidenter som drabbat kommunen utvärderas och följs upp.

Utvärderingsarbetet sker i samarbete med andra aktörer som påverkats av översvämningarna och ska utgöra underlag för det förebyggande arbetet.

Invallningarna kring Eskilstunaån är 2021 under översikt. Även avtappningen från ån ut till Mälaren undersöks för att kunna öka avrinningen och minska konsekvenserna vid höga flöden.

Stadsbyggnadsförvaltningen upprättar rutiner för att i samband med dagvattenutredning analysera konsekvenser vid skyfall och säkerställa rätt höjdsättning och tillräckliga ytor för att undvika översvämning.

För att förebygga att stora skogsbränder drabbar kommunalt ägda grön- och skogsområden har de som arbetar där särskilda förhållningsregler som stöd. Bland annat finns skötselåtgärder om att till exempel anpassa lövdominans för att minska brandrisk, men kommunen arbetar också förebyggande genom att:

- Beakta riskerna med maskinarbete i områden med hög brandrisk under särskilt torra förhållanden.
- Identifiera eventuella delområden med högre brandrisk eller med vegetation som kan ge hastiga brandförlopp.
- Beakta områdets topografi.
- Beakta omkringliggande områden avseende faktorer som kan förvärra ett eventuellt brandbeteende.

- Säkerställa att tillfartsvägar är framkomliga inför eventuell släckningsinsats.

Räddningstjänsten har tydliga rutiner för att utfärda eldningsförbud i samband med väderförhållanden som ökar risken för skogsbränder. För att minska risken för att bränder sprids från grillplatser i friluftsområden bedriver kultur- och fritidsförvaltningen ett förebyggande arbete genom kontroller.

Förebyggande åtgärder gällande trafiksäkerhet bygger på Eskilstuna kommuns antagna trafiksäkerhetsplan. Syftet med planen är att stödja ett systematiskt och målinriktat trafiksäkerhetsarbete inom Eskilstuna kommun, som stadsbyggnadsförvaltningen ansvarar för. Planen ska konkretisera arbetet med trafiksäkerhet och tydliggöra hur kommunen avser att arbeta med trafiksäkerhetsfrågor de kommande åren, för att trafikanter ska kunna vistas och röra sig i trafikmiljön utan risk för att skadas eller dödas till följd av en trafikolycka. Fokusområden för planen är:

- Hastighetsefterlevnad på kommunalt vägnät
- Hjälpmanvändning cyklister
- Säkra GCM-passager
- Drift och underhåll av gång- och cykelnätet
- Trafiksäkerhetsfokus vid planering och projektering vid ny- och ombyggnation
- Beteendepåverkande åtgärder
- Systematiskt trafiksäkerhetsarbete i linje med ISO 39001

Till fokusområdena finns effektbedömda åtgärder framtagna. De åtgärder som tydligast minskar riskerna i trafiken är de hastighetssäkrade passager som byggs varje år. I övrigt bistår kommunen Trafikverket i trafikplanering i frågor om insatstider, framkomlighet, vägars utformning och identifiering av risker vid specifika platser.

Miljö- och räddningstjänstförvaltningen är remissinstans till länsstyrelsen i frågor om tillstånd till miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. Miljöbalken. Tillsyn enligt miljöbalken bedrivs av kommunens miljökontor på de verksamheter som hanterar farliga ämnen. Tillsynens syfte är att försäkra att de farliga ämnena hanteras på ett säkert och korrekt sätt för att minska risken för skador på liv, hälsa och miljö.

För att kunna hantera utsläpp med farliga ämnen har Eskilstuna kommun kartlagt områden som är extra sårbara för utsläpp, så som till exempel vattenskyddsområden och markytor med hög genomsläpplighet. Genom den

kunskapen kan räddningsinsatser genomföras mer genomtänkt och skadorna på liv, hälsa och miljö minskas. Mälaren räknas till statligt vatten, men om utsläpp når land berör det kommunen. Planering för oljepåslag på land hanteras enligt kommunens oljeskyddsplan.

Räddningstjänsten är tillstånd- och tillsynsmyndighet för hantering av brandfarliga och explosiva varor. Arbetet syftar till att säkerställa att hanteringen sker på ett säkert sätt med hänsyn till tredje man och därmed att skydda mot olyckor. Miljökontoret arbetar aktivt med tillsynsarbetet kring sprängämnesprekursorer. Under 2021 pågår kunskapsinhämtning parallellt med utformningen av en tillsynsplan. 2022 inleds tillsyn bland annat i detaljhandel.

Samverkansöverenskommelse mellan Polismyndigheten och Eskilstuna kommun finns för 2020-2023, för att stärka det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Kommunen har ett samordnande brottsförebyggande råd som samlar representanter för de olika förvaltningarna, polismyndigheten, vaktbolag, fastighetsägare, och stadsmissionen. Varje vecka rapporteras otrygghetsskapande händelser i kommunen från ett antal olika verksamheter. Utöver detta samarbete arbetar Räddningstjänsten årligen med utbildning av samtliga kommunens elever i sjunde klass för att motverka anlagd brand. Ett led i att motverka bränder och anlagda bränder i och i anslutning till kommunens fastigheter är att samtliga kommunala förvaltningar och bolag bedriver ett systematiskt brandskyddsarbete. Räddningstjänsten fungerar i det arbetet som rådgivande och utbildande instans, samt utför tillsyn.

Serveringstillstånd enligt alkohollagen (2010:1622) utfärdas av miljökontoret. Räddningstjänsten bistår här miljökontoret i frågor om ifall lokaler är anpassade för det personantal samt den verksamhet som anges i ansökan. Räddningstjänsten är även remissinstans till Polismyndigheten i frågor kring säkerhet vid allmän sammankomst, offentlig tillställning, användande av offentlig plats, idrottsevenemang eller fyrverkeri, scenfyrverkeri eller annan pyroteknik enligt ordningslagen (1993:1617) samt tillstånd till hotell- och pensionatverksamhet enligt lag (1966:742) om hotell- och pensionatsrörelse. Av nationell statistik framgår att det finns särskilt riskutsatta grupper i befolkningen som är kraftigt överrepresenterade vid dödsbränder. För att dessa grupper ska ha ett tillräckligt skydd mot bränder krävs särskilt anpassade åtgärder. De särskilt riskutsatta grupperna är i hög utsträckning brukare av insatser från vård- och omsorgsförvaltningen i kommunen. Räddningstjänsten började under 2019 verka för att vård- och omsorgsförvaltningen systematiskt ska identifiera personer som är särskilt

riskutsatta för bränder. För att bedöma vilka åtgärder som kan vara verkningsfulla och effektiva för respektive riskindivid samverkar vård- och omsorgsförvaltningen med räddningstjänsten. Arbetet ska sedan utvidgas till att även omfatta brukare hos socialtjänstförvaltningen.

Kultur- och fritidsförvaltningen bedriver årligen kontroller på de kommunala badplatserna. Kontrollerna syftar till att försäkra tryggheten på badplatserna genom att kontrollera bland annat livboj och brygga. Vid eventuella brister åtgärdas detta omedelbart under badsäsongen.

Stadsbyggnadsförvaltningen ansvarar för drift och underhåll av livbojar vid allmänna platser längs med Eskilstunaån. Förvaltningen ansvarar även för drift och underhåll av staket.

Barn- och utbildningsförvaltningen har genomfört riskinventering av närområden kring kommunens förskolor och skolor med avseende på vattensäkerhet och har vidtagit åtgärder där så har behövts. Vid förskolorna uppmärksammas tillfälliga vattensamlingar i samband med snösmältning eller skyfall och Eskilstuna Kommunfastigheter ansvarar för att åtgärda dessa.

Barn- och utbildningsförvaltningen ansvarar också enligt skolans uppdrag i läroplanen för att vattensäkerhet i undervisningen återkommer vid flera tillfällen under skolgången.

8. Uppföljning, utvärdering och lärande

Ett viktigt ingångsvärde i strävan mot gradvis lärande, utveckling och anpassning är att lära från de räddningsinsatser som genomförs. Framförallt behöver lärande ske från kommunens egna olycksundersökningar, men även genom att ta del av erfarenheter från insatser på andra håll i landet och slutsatser som kan dras av nationell statistik. Sådana lärdomar förtydligar riskbilden i kommunen och understryker hur riskerna bör värderas när kommunens mål för det olycksförebyggande arbetet tas fram.

Det som beslutas i kommunens handlingsprogram för förebyggande verksamhet ska förankras i kommunens förvaltningar. Förvaltningarna tar sedan, baserat på målen i handlingsprogrammet, fram verksamhetsspecifika mål att ingå i respektive förvaltnings lokala verksamhetsplan. Årligen sker uppföljning av måluppfyllelsen på förvaltningsnivå, varpå rapport delges kommunens processutvecklingsgrupp för samhällsskydd och beredskap. Processutvecklingsgruppen sammanställer uppföljningen och får därmed överblick över kommunens gemensamma arbete kring olycksförebyggande

åtgärder, så att effektiv styrning kan tillämpas. Inrapportering kan efter detta göras i kommunens ordinarie årshjulsarbete.

Vart fjärde år eller vid behov ska handlingsprogrammet revideras. Processutvecklingsgruppen för samhällsskydd och beredskap ansvarar för att detta genomförs. Inför revideringen ska programmet i sin helhet genomlysas för att identifiera om större förändringar i organisation, riskbild eller lokala förutsättningar föreligger och därför föranleder behov av justeringar. Utöver revidering av handlingsprogrammet ska även det förebyggande arbetet i kommunen årligen utvärderas och analyseras. Utvärderingen ansvarar kommunens olyckstypsansvariga för och ska ligga till grund för kommunens fortsatta arbete genom att identifiera brister, utvecklingsområden och goda exempel. Resultaten av utvärderingen ska gå tillbaka till förvaltningarna genom etablerade kommunikationsvägar.

Bilaga A: Dokumentförteckning

I denna bilaga listas dokument som utgör underlag till och stödjer arbetet med handlingsprogrammet.

Avtal gällande sotningsentreprenad – Avtal mellan privat entreprenör och miljö- och räddningstjänstförvaltningen gällande rengöring och brandskyddskontroll.

Dagvattenplan – Dagvattenplanen beskriver färdriktningen för Eskilstuna kommuns arbete med dagvatten.

Delprogram för brandförebyggande verksamhet 2020-2023 – Föregående delprogram till handlingsprogrammet som beslutats av kommunfullmäktige 2020-03-26.

Eskilstunakartan – Ett samlat kartverktyg för geografisk information om kommunen.

Eskilstuna kommuns lokala föreskrifter om sotningsfrister gällande från och med 1 mars 2015 – Lokal föreskrift om hur ofta sotning ska ske.

Handlingsprogram för olycksförberedande verksamhet 2020-2023 – Föregående handlingsprogram som beslutats av kommunfullmäktige 2020-03-26.

Lokal verksamhetsplan – Årsplan för varje förvaltnings olika enheter som bestämmer mål för verksamheten.

Olycksutredningar – Utredningar av olika komplexitet som räddningstjänsten genomför efter varje räddningsinsats.

Risk- och sårbarhetsanalyser – Kartlägger kommunens sårbarheter. Dessa finns för samtliga kommunens förvaltningar.

Riskutredning: Beskrivning och analys av risker för olyckor i Eskilstuna kommun som kan leda till räddningsinsats – Riskutredning som utgör underlag till arbetet med handlingsprogrammet.

Samverkansöverenskommelse mellan Eskilstuna kommun och Polismyndigheten 2020-2023 – Överenskommelse om samverkan för att stärka det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i kommunen.

Tillsynsplan – Årligt uppdaterad tillsynsplanering över räddningstjänstens tillsynsverksamhet enligt LSO och LBE.

Trafiksäkra Eskilstuna – Trafiksäkerhetsplan 2019-05-20. Utgör delprogram till handlingsprogrammet som beslutats av kommunfullmäktige 2020-03-26.

Översiktsplan 2030 – Vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas vid stadsplanering.

Bilaga B: Beskrivning av samråd